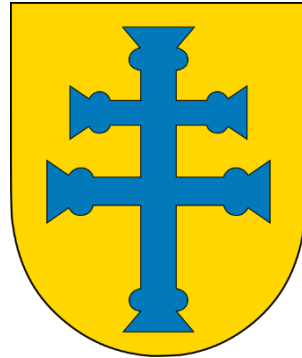

Załącznik

do Uchwały Nr

Rady Gminy Rzecznów

z dnia r.

***Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów
na lata 2023–2030***

Projekt 1.0

Kwiecień 2023

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Opracowano przy współpracy Urzędu Gminy w Rzecznowie,
władz samorządowych, mieszkańców i innych interesariuszy

InicjatywaLokalna.pl sp. z o.o.

ul. Sienkiewicza 78, piętro IV, 25-501 Kielce

tel. 41 3430124 lub 507 048 678

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Część wprowadzająca.....	9
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	9
1.2. Metodologia prac nad Strategią.....	10
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	12
2.1. Analiza SWOT.....	24
2.2. Wnioski z diagnozy	27
2.3. Drzewo problemów	32
2.4. Drzewo celów	34
3. Część programowa.....	35
3.1. Wizja, misja, cele.....	35
3.2. Plan operacyjny rozwoju	38
3.2.1. Projekty strategiczne.....	47
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania.....	60
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu	71
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju.....	90
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	91
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	109
4.2.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne.....	109
4.2.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano	122
5. System realizacji Strategii Rozwoju.....	126
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	126
5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia	130
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	140
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	141
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	143

6.1	Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa	143
6.2	Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna.....	146
6.3	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	149
	Spis schematów	151
	Spis tabel.....	151
	Spis map	152
	Spis rysunków.....	152
	Spis załączników	153

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ewentualnie ponadlokalnej, sporządzanej dla grupy sąsiadujących lub powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin).

Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym. Dzięki tym zmianom strategia rozwoju gminy, po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie, zyskała podstawę prawną (ustawa o samorządzie gminnym), która określa też konkretny zakres i procedurę sporządzania strategii.

Niniejsza Strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategia terytorialna może być podstawą realizacji IIT (Inne Narzędzie Terytorialne) i powinna zawierać następujące elementy:

¹ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.*

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia (w tym przypadku obszar Gminy Rzecznów);
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów*, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie Diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać do rozwoju gminy (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów). W Strategii wskazano obszary strategicznej interwencji zarówno zewnętrzne (ponadlokalne), jak i wewnątrz gminy;
- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz działania ogólne, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu Strategii, a także określono system realizacji Strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- projekt obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy);
- projekt obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- projekt obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane

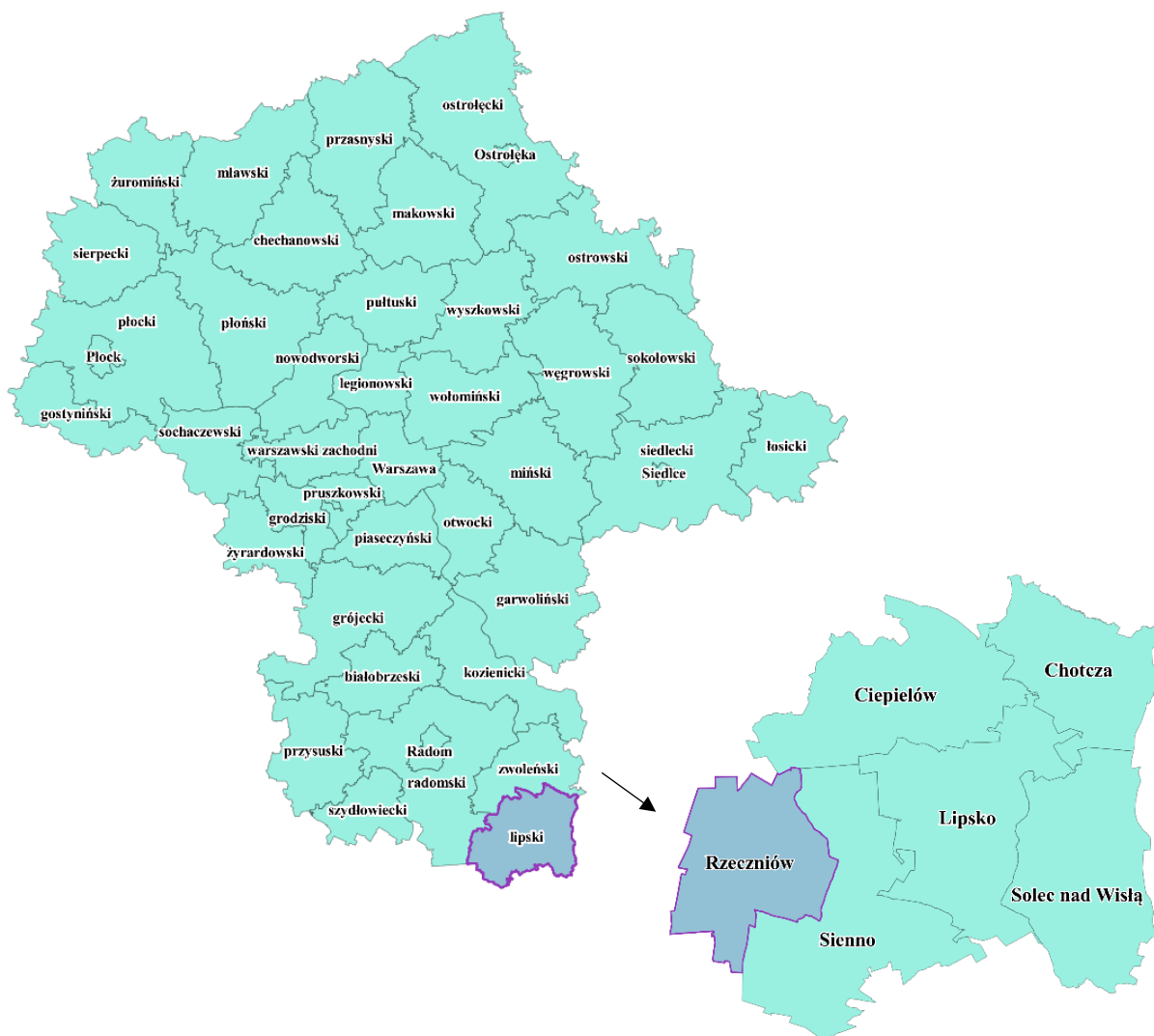
² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD(2021) 198 final.

będą nie tylko przez samorząd gminy, ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza Strategia obejmuje obszar całej Gminy Rzecznów, zlokalizowanej w województwie mazowieckim (mapa 1). W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów* przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Gminy Rzecznów. Oprócz celów, kierunków działań i zadań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6 *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów*.

Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

Mapa 1 Położenie Gminy Rzecznów na tle województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwił partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do niedawna strategie gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii rozpoczęto w IV kwartale 2022 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Gminy w Rzecznowie oraz Rady Gminy;
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń Strategii jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii (a wcześniej również Diagnozy), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie i Strategii;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fiszek projektowych;
- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.): „Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Rzecznów oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju. Podczas tworzenia *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów* odniesiono się do danych z 2021 r.

Uwarunkowania wynikające z położenia

Gmina Rzecznów położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie lipskim i jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 103 km², w 2021 r. zamieszkiwały ją 4 092 osoby. W skład gminy wchodzi 24 sołectwa, a siedzibą jej organów jest miejscowość Rzecznów. Gmina Rzecznów graniczy: od północy z Gminą Ciepiałów (powiat lipski, województwo mazowieckie), od wschodu z Gminą Sienno (powiat lipski, województwo mazowieckie), od południa z Gminą Brody (powiat starachowicki, województwo świętokrzyskie), natomiast od zachodu i północno-zachodu z Miastem i Gminą Iłża (powiat radomski, województwo mazowieckie).

Gmina Rzecznów nie jest szczególnie dobrym punktem komunikacyjnym ze względu na znaczną odległość od dużych ośrodków miejskich. Gmina sąsiaduje bezpośrednio z gminą miejsko-wiejską Iłża, czas dojazdu do Ostrowca Świętokrzyskiego wynosi ok. 30 min, natomiast do Radomia nieco dłużej – ok. 50 min. Do największego miasta w Polsce – Warszawy – jest 150 km, czas dojazdu wynosi około 2 h i 30 min. Do Lublina, Stalowej Woli czy Kielc czas dojazdu to około 1 h i 30 min. Duże znaczenie dla rozwoju gminy ma fakt jej położenia na peryferiach województwa mazowieckiego, na pograniczu z województwem

świętokrzyskim, w powiecie, w którym wszystkie gminy poza Gminą Lipsko są zakwalifikowane na poziomie krajowym do gmin zagrożonych trwałą marginalizacją.

OBSZAR SPOŁECZNY

Demografia:

- ❖ Liczba ludności w gminie w 2021 r. wynosiła 4 092 osoby. W okresie 2017–2021 odnotowano spadek liczby mieszkańców aż o 8,0%. Spadek ten jest wyższy niż prognozowany – prognoza demograficzna do 2030 r.³, która nie jest dla gminy korzystna, szacowała spadek liczby ludności do tego poziomu na 2030 r., tymczasem wartość ta została osiągnięta 9 lat wcześniej.
- ❖ Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Rzecznów systematycznie się zwiększa i w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł 24,0%. Należy jednak zwrócić uwagę, iż jest to ogólna tendencja w województwie i kraju, przy czym w gminie wzrost ten następuje szybciej. Wartość wskaźnika dla gminy była w 2021 r. znacznie wyższa od średniej wojewódzkiej (21,6%) oraz krajowej (22,5%), a jego wzrost w stosunku do 2017 r. wyniósł 2,1 pp. podczas gdy w ww. jednostkach odpowiednio: 0,6 pp. i 1,7 pp.
- ❖ W 2021 r., pomimo wzrostu w ostatnich latach, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Rzecznów wyniósł 17,8% i nadal był niższy od średniej dla Polski (19,4%) oraz województwa mazowieckiego (18,4%).
- ❖ Gmina Rzecznów posiada jedną z najwyższych wśród gmin sąsiednich wartości wskaźnika *odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem* (w 2021 r. 20,5), a tempo wzrostu tego wskaźnika dla gminy jest najszybsze w porównaniu do analizowanych jednostek.
- ❖ W Gminie Rzecznów w analizowanych latach przyrost naturalny był na ujemnym poziomie, a jego wartości ujemne z roku na rok pogłębiały się. W 2021 r. wartość wskaźnika wyniosła: -12,6, co było wynikiem bardziej niekorzystnym niż średnia w województwie (-3,5) i kraju (-5,0).
- ❖ *Saldo migracji na 1 000 ludności* w 2021 r. wynosiło w Gminie Rzecznów 1,0 i w porównaniu do lat poprzednich (wartości ujemne wskaźnika) nastąpił znaczący wzrost. Jest to zjawisko pozytywne, ponieważ wiąże się z napływem mieszkańców,

³ Dane GUS, stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html

przy czym należy zwrócić uwagę, że w latach poprzednich wskaźnik był stale ujemny i prawie corocznie najgorszy wśród porównywanych jednostek. Ciężko jednoznacznie stwierdzić, czy sytuacja w tym zakresie się poprawiła, czy dodatni wynik w 2021 r. jest tylko jednorocznym zjawiskiem. W porównaniu do sytuacji w Polsce (0,1) wskaźnik dla Gminy Rzecznów był wyższy, natomiast niższy od wartości dla województwa mazowieckiego (2,4).

- ❖ Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym. Wartości wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców* w latach 2019–2021 były znacznie niższe od średnich wartości w województwie i Polsce, a także niższe od prawie wszystkich gmin sąsiednich.

Kapitał społeczny i polityka społeczna:

- ❖ Wartość wskaźnika *liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* w 2021 r. wyniosła 49. W porównaniu do gmin sąsiednich był to jeden z wyższych wyników (najwyższy wynik Gmina Siemno: 52). Wskaźnik ten wypada korzystnie także w porównaniu do średniej dla województwa (49) oraz Polski (41).
- ❖ Wskaźnik *liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* systematycznie malał w badanych latach, a w 2021 r. był najniższy (122) w porównaniu do wszystkich gmin sąsiednich, województwa (151) i kraju (186).
- ❖ W latach 2017–2021 *liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców* stale malała i w ostatnim analizowanym roku w stosunku do roku bazowego zmniejszyła się o 20. Wartość wskaźnika w 2021 r. dla Gminy Rzecznów (24) na tle województwa mazowieckiego (15) i Polski (18) nadal była jednak wysoka.
- ❖ Ważnym elementem polityki społecznej gminy jest ochrona zdrowia. Na terenie Gminy Rzecznów funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Rzecznowie, w skład którego wchodzi 3 ośrodki zdrowia: w Rzecznowie, Grabowcu i Pasztovej Woli oraz placówka rehabilitacyjna w Pawliczce. W gminie w 2021 r. funkcjonowała 1 apteka w Rzecznowie i 1 punkt apteczny w Grabowcu.
- ❖ Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Rzecznów wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich,

tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą dla Gminy Rzecznów stanowi 379 gmin wiejskich zaliczanych do gmin o intensywnej funkcji rolniczej. Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym był w całym analizowanym okresie na poziomie dodatnim, z niewielkimi corocznymi wahaniami, co świadczy o korzystnej sytuacji gminy w sferze społecznej na tle gmin z grupy porównawczej.

Edukacja:

- ❖ Wartość wskaźnika *odsetek dzieci objętych opieką żłobkową* dla Gminy Rzecznów wynosi 0 – na terenie gminy nie funkcjonuje żłobek.
- ❖ Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki wychowania przedszkolnego: Przedszkole w Rzecznowie, które wchodzi w skład Zespołu Szkół im. ks. prof. Józefa Pastuszki w Rzecznowie, a także 2 oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Grabowcu.
- ❖ Wartość wskaźnika *liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* od 2019 r. malała i w 2021 r. osiągnęła w gminie poziom 613, podczas gdy dla Polski wynosiła 883, a dla województwa 925. Wśród porównywanych jednostek był to jeden z najniższych poziomów, niższą wartość osiągnęła jedynie Gmina Ciepiałów – 546.
- ❖ *Współczynnik skolaryzacji netto*⁴ w Gminie Rzecznów w 2021 r. wyniósł 86 i był niższy niż w województwie mazowieckim (97) oraz w Polsce (95), tylko dwie gminy sąsiednie osiągnęły niższy poziom wskaźnika (Gmina Brody oraz Gmina Sienno).
- ❖ Na terenie gminy funkcjonują dwie placówki szkolnictwa podstawowego: Zespół Szkół im. ks. prof. Józefa Pastuszki w Rzecznowie oraz Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Grabowcu.

⁴ Relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

- ❖ Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2019–2022 z przedmiotów podstawowych były każdorazowo gorsze od średniej dla województwa i kraju (z wyjątkiem egzaminu z matematyki w 2021 r. – średnia dla gminy 49,9% przy średniej dla kraju 47,0%).

Kluczowe wnioski i rekomendacje w obszarze społecznym:

Kluczowym problemem na terenie gminy jest sytuacja demograficzna: spadek liczby urodzeń i spadek liczby mieszkańców. Sytuacja ta spowodowana jest odpływem ludzi młodych, przygotowanych do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie. Jednak zauważa się także ogólny trend odpływu ludności z miast do miejscowości mniejszych, co staje się coraz bardziej popularne w dobie wszechobecnego Internetu i możliwości pracy zdalnej. Wyzwaniem w tym zakresie będzie stwarzanie warunków do tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz warunków mieszalnych. Istotne jest tworzenie warunków sprzyjających kreowaniu miejsca atrakcyjnego do zamieszkania, w tym przestrzeni publicznych i możliwości korzystania z wysokiej jakości Internetu. Na terenie Gminy Rzecznów widnieją tzw. „białe plamy”, czyli miejsca, gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s, a w obecnych czasach ważnym aspektem jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy i nauki zdalnej. Z diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”. Wskaźniki są mniej korzystne niż średnia w województwie i kraju, tempo starzenia jest też szybsze niż w tych jednostkach. Jest to wprawdzie tendencja ogólnokrajowa, jednak należy pamiętać, że wzrost liczby osób starszych powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej oraz stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru społecznego Gminy Rzecznów na najbliższe lata to:

- Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości miejsc dla dzieci w przedszkolach i żłobkach.
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej.
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Tworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego.
- Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury i potrzeb społeczności lokalnej.
- Zwiększenie jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.
- Tworzenie warunków zapewniających dobrą jakość życia społeczności lokalnej.

- Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie integracji społecznej i dialogu międzypokoleniowego.
- Stworzenie oferty kompleksowych usług dla osób starszych, w tym niesamodzielnych, ukierunkowanych na wydłużenie czasu aktywności społecznej.
- Wspieranie i promocja inicjatyw seniorskich.
- Rozwój wysokiej jakości szerokopasmowego Internetu, cyfryzacja usług publicznych, edukacja cyfrowa.

OBSZAR GOSPODARCZY

Gospodarka i rynek pracy:

- ❖ W 2021 r. w Gminie Rzecznów *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności* wynosiła 782. Na przestrzeni lat 2017–2021 wartość ta stale wzrastała, jednak w ostatnim badanym roku nadal była niższa od średniej dla kraju (1 276) i ponad dwukrotnie niższa od średniej dla województwa (1 683).
- ❖ W 2021 roku *liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym* wynosiła 88. W porównaniu ze średnią wojewódzką (218) i krajową (145) był to bardzo niski wynik.
- ❖ Wskaźnik *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* wzrósł w analizowanym okresie – z 524 w 2017 r. do 648 w 2021 r. W porównaniu z województwem mazowieckim (1 093) i Polską (909), to nadal słaby wynik, co świadczy o niskim poziomie przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy.
- ❖ Wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON* na przestrzeni lat 2017–2021 ciągle spadał, w 2021 r. był niższy niż średnio w kraju i województwie oraz osiągnął jedną z najniższych wartości wśród porównywanych gmin sąsiednich, tj. 0,9.
- ❖ *Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* na obszarze Gminy Rzecznów wynosił w 2021 r. 6,8% i był wyższy niż w Polsce (4,0%) oraz w województwie mazowieckim (4,0%).
- ❖ Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze gospodarczym dla Gminy Rzecznów jest ujemny, co obrazuje niekorzystną sytuację pod względem rozwoju gospodarczego w gminie. Najgorsza sytuacja występowała w 2019 r., kiedy wartość wskaźnika osiągnęła poziom -0,40. W 2020 r. wskaźnik ten nieznacznie wzrósł, ale nadal utrzymywał się na ujemnym poziomie.

Innowacyjność:

- ❖ Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej aktualna⁵ penetracja lokalowa 100 Mb/s⁶ dla gminy wynosi zaledwie 35%. Na terenie gminy wciąż występują tzw. „białe plamy” czyli miejsca, gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s.

Finanse samorządowe:

- ❖ W 2021 roku *dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* wynosiły 7 673 zł, co było jedną z wyższych wartości wśród porównywanych jednostek. Wyższy poziom osiągnęła tylko średnia wojewódzka – 8 504 zł. Należy również zwrócić uwagę na wzrost poziomu dochodów w gminie w analizowanym okresie – od 2020 r. (6 550 zł) wzrost o 17,1% – jeden z najwyższych wzrostów dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2020–2021 spośród gmin sąsiednich, województwa i kraju (wyższy wzrost tylko w Gminie Iłża – o 20,4%).
- ❖ Wartość wskaźnika *dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w 2021 r. wyniosła w Gminie Rzecznów 1 639 zł. Była to wartość wyższa od sąsiednich gmin wiejskich, natomiast niższa od wartości dla Gminy Iłża i znacznie niższa od średniej dla województwa mazowieckiego (4 736 zł) i Polski (3 479 zł).
- ❖ Na dochody własne wpływ ma m.in. udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy. Wskaźnik ten w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrastał z roku na rok i w 2021 r. wynosił 522 zł – był to wynik zdecydowanie niższy od średniej dla kraju (1 399 zł) i ponad czterokrotnie niższy od średniej dla województwa mazowieckiego (2 159 zł).
- ❖ Wartość wskaźnika *wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* z roku na rok wzrastała, w 2017 roku wynosiła 4 297 zł, a w 2021 roku już 7 298 zł.
- ❖ Wartość wskaźnika *wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* w Gminie Rzecznów w badanym okresie systematycznie wzrastała – w 2017 r. wynosiła 3 605 zł, a w 2021 r. już 4 739 zł. Jednakże w 2021 r. była niższa w porównaniu do większości

⁵ Inf. z dn. 02.11.2022 r.

⁶ Penetracja lokalowa - stosunek liczby wszystkich lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 100 Mb/s (budynek, w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Należy wyjaśnić, że na potrzeby monitorowania postępów realizacji celów Europejskiej Agendy Cyfrowej gospodarstwo domowe utożsamiane jest z lokalem mieszkalnym.

gmin sąsiednich, średniej w województwie mazowieckim (7 035 zł) i w Polsce (5 859 zł).

- ❖ Wskaźnik *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych* w roku 2021 wynosił 75, z czego 74 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020 i 1 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

Wnioski i rekomendacje dla obszaru gospodarczego:

Przedsiębiorczość mieszkańców jest na bardzo niskim poziomie. Stopniowy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON świadczy o potencjale gospodarczym na tym obszarze, jednakże wartości te są ciągle dużo niższe w porównaniu do województwa i kraju. Należy zwrócić uwagę na niską liczbę podmiotów nowo rejestrowanych, a co za tym idzie – coraz mniejsze zainteresowanie wśród mieszkańców gminy rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Potwierdzeniem tego może być mała liczba usługodawców dla mieszkańców. Brakuje m.in. fryzjerów, szewca czy kosmetyczki, a mieszkańcy zmuszeni są wyjeżdżać poza granice gminy, aby móc skorzystać z takich usług. Należy zatem podejmować działania w celu wspierania społeczności w rozwoju i w budowaniu postaw przedsiębiorczych nie tylko u dorosłych, ale również wśród dzieci i młodzieży.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na etapie diagnostycznym wskazują, że warunki do rozwoju działalności gospodarczej nie są dobrze oceniane przez mieszkańców, ankietowani ocenili je na poziomie bardzo złym (18%) i złym (24%). Jednym z najgorzej ocenionych obszarów funkcjonowania gminy jest dostęp do miejsc pracy – łącznie 69% ankietowanych oceniło go źle lub bardzo źle. Sama przedsiębiorczość mieszkańców została oceniona głównie źle i bardzo źle (37%) oraz dostatecznie (34%). Podczas badania ankietowego na etapie planistycznym (formułowania założeń do Strategii), na pytanie o główny kierunek rozwoju gminy, respondenci wskazali przede wszystkim „rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców” (47%).

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego Gminy Rzecznów na najbliższe lata to:

- Zwiększenie atrakcyjności zatrudnienia i dostosowanie oferty szkół podstawowych do lokalnego rynku pracy.
- Podniesienie poziomu atrakcyjności gminy dla inwestorów.
- Zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców.

- Zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zwiększenie dostępu do szerokopasmowego Internetu.
- Rozwój usług cyfrowych oraz e-administracji.
- Zwiększenie współpracy władz gminy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i gminami partnerskimi.
- Rozwój funkcji żywicielskich gminy o strategicznym znaczeniu dla regionu.

OBSZAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne i infrastruktura:

- ❖ Żaden teren na obszarze gminy nie został objęty ochroną obszarową, nie ustanowiono także żadnego pomnika przyrody. W związku z tym jedyną formą ochrony przyrody prowadzoną na terenie gminy jest ochrona gatunkowa roślin i zwierząt (występują tu łośnice, borsuki i kuny oraz sezonowo łosie).
- ❖ *Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem* w Gminie Rzecznów w 2021 r. był niższy (17,13%) niż w województwie mazowieckim (23,74 %), Polsce (30,28%) oraz wszystkich gminach sąsiednich.
- ❖ Gleby w Gminie Rzecznów charakteryzują się dość dobrą przydatnością do produkcji rolnej. Najbardziej wartościowe gleby w gminie, czyli III i IV klasa bonitacyjna, położone są w jej zachodnio-środkowej części. Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa III bonitacyjna, która obejmuje ponad 36% gruntów. Ponadto na terenie gminy występują również grunty klasy II, które stanowią ponad 3%. Na terenie gminy nie występują grunty zakwalifikowane do I klasy bonitacyjnej. Wielu mieszkańców gminy zajmuje się sadownictwem – głównie uprawą wiśni, porzeczek, malin czy jabłek.
- ❖ Według informacji zwartych na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego, na obszarze Gminy Rzecznów nie udokumentowano żadnego złoża kopalin.
- ❖ Jakość powietrza na obszarze Gminy Rzecznów jest zadowalająca, nie stwierdzono przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu⁷ oraz stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5}.
- ❖ Diagnozuje się braki w sieci wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej. Zarówno udział osób korzystających z sieci wodociągowej jak i kanalizacyjnej jest niższy niż średnio w województwie i Polsce. Ponadto w 2022 oddano do użytku 9 350 m.b. sieci gazowej.

⁷ Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2021, s. 95.

- ❖ Atutem gminy jest nowoczesna, całkowicie zautomatyzowana, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków.
- ❖ W latach 2017–2021 *wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca* były zróżnicowane. Największe wydatki poniesiono w 2021 r. – 1 886,06 zł i była to wartość znacznie wyższa od pozostałych porównywanych jednostek.

Sport, rekreacja, turystyka oraz kultura:

- ❖ Na terenie gminy funkcjonują 3 kluby sportowe tj.: Uczniowski Klub Sportowy PLUS przy PSP w Grabowcu, Międzyszkolny Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Rzecznowie, a także Klub Sportowy "Krzepianka" Rzecznów.
- ❖ Infrastruktura sportowa na terenie gminy nie jest wystarczająca. Funkcjonują tu jedynie obiekty sportowe przy szkołach, w formie sal gimnastycznych, a także jedno boisko piłkarskie w Rzecznowie.
- ❖ Gmina Rzecznów nie posiada infrastruktury służącej do rozwoju obsługi ruchu turystycznego, jednakże stanowi dogodną bazę wypadową do zwiedzania Mazowsza, Lubelszczyzny czy regionu Świętokrzyskiego. Dzięki niewielkim deniwelacjom oraz braku uciążliwego przemysłu, gmina posiada nieskażone powietrze, dlatego istnieje możliwość rozwoju turystyki rowerowej. W gminie zostały stworzone szlaki rowerowe oraz infrastruktura towarzysząca. Przygotowano wiaty turystyczne oraz tablice informacyjne w miejscowościach: Rzecznów, Rzechów, Podkońce, Wólka Modrzejowa. Przez teren Gminy Rzecznów przebiega między innymi Krzemienny Szlak. Jest to sieć ścieżek rowerowych, która powstała z inicjatywy 10 gmin położonych w północnej części województwa świętokrzyskiego oraz w południowej części województwa mazowieckiego, z czego większość z nich zrzeszona jest w Lokalnej Grupie Działania "Krzemienny Krąg". Obejmuje ponad 1 000 kilometrów tras rowerowych przebiegających przez najciekawsze miejsca w regionie. Krzemienny Szlak prowadzi po okolicach gmin: Bałtów, Bodzechów, Chotcza, Ćmielów, Kunów, Lipsko, Sienno, Solec nad Wisłą, Rzecznów oraz powiatu lipskiego i ostrowieckiego. Gmina Rzecznów od kilku lat stawia na aktywny wypoczynek mieszkańców, dlatego też organizuje wydarzenia również z wykorzystaniem szlaków rowerowych.
- ❖ W Gminie Rzecznów nie działa żaden ośrodek kultury. Jego funkcje spełnia Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rzecznowie, która posiada filię w Pasztovej Woli.

- ❖ W gminie organizowane są imprezy i wydarzenia mające na celu wzmocnienie aktywności społecznej i integracji mieszkańców oraz szerzenie kultury i zwiększenie dostępu mieszkańców do rozrywki. W 2022 r. odbyła się V edycja „Festiwalu w Dechę! Zabujaj się w Rzecznowie”, a także odbył się XIX Rzecznowski Rajd Rowerowy „Ty i Ja. Rowery dwa”, organizatorem obydwu wydarzeń jest Wójt Gminy Rzecznów. W 2019 r. jednym z działań w ramach programu partnerskiego Lokalne Partnerstwa PAFW było wydarzenie współfinansowane ze środków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg” i Gminy Rzecznów pod nazwą „Nasze Rzecznowskie Wesele”. W ostatnich latach organizowano też takie wydarzenia jak „Taneczne zakończenie lata w Rzecznowie” czy „Święto bułki i sąsiada”.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne:

- ❖ Gmina Rzecznów posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte Uchwałą Rady Gminy Rzecznów Nr XLVI/169/2014 z dnia 04.03.2014 r.
- ❖ W Gminie Rzecznów nie istnieją żadne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- ❖ W Gminie Rzecznów nie występują duże kompleksy leśne ani rozległe zbiorniki wodne, dlatego też sieć osadnicza jest rozmieszczona na ogół równomiernie.
- ❖ Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Rzecznów stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Miejscowości, które są najbardziej zagrożone i na których znajdują się tereny zagrożone powodzią, to: Rzechów-Kolonia, Stary Rzechów, Wincentów, Rzecznówek, Rzecznów-Kolonia, Rzecznów oraz Jelanka.
- ❖ Gmina Rzecznów nie jest szczególnie dobrym punktem komunikacyjnym. W badaniu ankietowym na etapie diagnostycznym mieszkańcy ocenili połączenia komunikacyjne z otoczeniem zewnętrznym głównie bardzo źle (31%) i źle (32%).

Wnioski i rekomendacje dla wymiaru środowiskowo-przestrzennego:

Ład przestrzenny w gminie powinien odpowiadać określonym zasadom, tak aby ukształtowana przestrzeń tworzyła harmonijną całość uwzględniając wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Wyżej wymienione zasady określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego tworzone dla poszczególnych obszarów w zależności od

potrzeb społecznych czy ekonomicznych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, w tym elementami i zasobami przyrody w gminie, zapewnia ochronę interesów publicznych oraz ochronę środowiska naturalnego. Gmina Rzecznów nie jest w ogóle pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Rzecznów posiada warunki sprzyjające rolnictwu, które stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Uprawia się m.in. wiśnie, porzeczki, maliny czy jabłka. Jednakże problemem są niskie zarobki w sektorze rolniczym, co powoduje odpływ młodych ludzi, którzy potencjalnie mogliby tworzyć przyszłą kadrę pracowniczą tego sektora. Dlatego też ważne jest, aby rozwijać rolnictwo i dostosowywać go do lokalnych warunków, a także zagospodarowywać tak tereny wiejskie, aby umożliwiły wzrost towarowości w rolnictwie.

Gmina posiada płaskie tereny, charakteryzuje się względnie czystym powietrzem oraz położona jest przy rzece Krępiance – stanowi to potencjał do rozwoju turystyki rowerowej. Ze względu na typowo rolniczy i sadowniczy charakter, gmina posiada także możliwości w zakresie rozwoju agroturystyki, która może znacząco przyczynić się do wzrostu atrakcyjności regionu oraz zamożności mieszkańców gminy.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru przestrzenno-środowiskowego Gminy Rzecznów na najbliższe lata to:

- Planowanie nowych obszarów mieszkalnych i gospodarczych z uwzględnieniem zasad rozwoju zrównoważonego i ochroną ładu przestrzennego.
- Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności dróg.
- Poprawa atrakcyjności osiedleńczej.
- Promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz ekologicznego transportu.
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- Ochrona środowiska naturalnego, w tym krajobrazu.
- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych.
- Poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych.

- Budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Potencjał do rozwoju turystyki rowerowej, a także szlaki rowerowe wraz z infrastrukturą (wiaty). 2. Czyste środowisko naturalne oraz tereny źródłiskowe rzeki Krępianki. 3. Prężnie działające stowarzyszenia. 4. Prężnie działająca Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rzecznowie. 5. Aktywni twórcy ludowi, kultywowanie tradycji, wykorzystywanie historii i legend. 6. Dobre warunki do rozwijania rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. 7. Wysokiej klasy grunty orne. 8. Płaski i malowniczy krajobraz. 9. Nowoczesna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Rzecznowie. 10. Funkcjonujący Środowiskowy Dom Samopomocy w Podkońcach. 11. Niski wskaźnik ilości gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. 12. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym według MRL. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystana sytuacja demograficzna, wynikająca z malejącej liczby ludności, niekorzystnej struktury wieku, a także ujemnego przyrostu naturalnego. 2. Słaba przedsiębiorczość mieszkańców – mała liczba istniejących i niewystarczająca liczba nowo powstających podmiotów gospodarczych. 3. Niska ilość pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym. 4. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym i środowiskowym według MRL. 5. „Białe plamy” – braki w dostępności do szerokopasmowego Internetu. 6. Niezagospodarowane tereny przy rzece Krępiance. 7. Brak obszarów chronionych i pomników przyrody. 8. Niewielka powierzchnia terenów inwestycyjnych. 9. Brak pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego. 10. Utrudniony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 (brak żłobka w gminie i najbliższych okolicach). 11. Wysoki poziom bezrobocia. 12. Niski udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem. 13. Braki i potrzeby modernizacyjne w zakresie infrastruktury sieci wodno-kanalizacyjnych. 14. Potrzeby w zakresie rozbudowy sieci gazowej. 15. Położenie w dalekiej odległości od większych miast i na peryferiach województwa. 16. Niska dostępność komunikacyjna. 17. Niewystarczająco atrakcyjna oferta pracy na lokalnym rynku.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Przynależność Gminy Rzecznów do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 5. Wzrost mobilności społeczeństwa. 6. Moda na zdrowy styl życia. 7. Wzrost możliwości i popularności pracy zdalnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Zmiany klimatu. 4. Wykluczenie cyfrowe. 5. Zanieczyszczenie środowiska poprzez niską emisję. 6. Emigracja mieszkańców Polski. 7. Odpływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odpływ ludzi młodych poza granice kraju. 8. Malejąca opłacalność produkcji rolnej. 9. Ryzyko wystąpienia zjawiska powodzi – położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Rzecznów możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Atutami gminy są: czyste środowisko naturalne i aktywni społecznie mieszkańcy. Niestety przedsiębiorczość gospodarcza jest słabą stroną gminy. Zagrożeniem jest znaczny wzrost kosztów życia mieszkańców – niskie dochody mieszkańców to niższe dochody własne gminy, mniejszy obieg pieniądza w gospodarce lokalnej oraz zwiększona grupa osób potrzebujących wsparcia socjalnego. Problemem jest też sytuacja finansowa samorządu, ciągle rosnące wydatki bieżące przy niepewnych dochodach własnych i zmianach w przepisach regulujących te kwestie. Słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu osłabia potencjał rozwojowy gminy, ponieważ generuje to problemy związane z zagrożeniem wykluczenia cyfrowego i zmniejsza atrakcyjność osiedleńczą gminy.

2.2. Wnioski z diagnozy

1. Wzmocnienie funkcji osiedleńczej:

Jednym z problemów zdiagnozowanych na terenie Gminy Rzecznów jest niekorzystna sytuacja demograficzna: w okresie 2017–2021 odnotowano spadek liczby mieszkańców o 8,0%, a przyrost naturalny w 2021 r. wyniósł: -12,6. Jednak biorąc pod uwagę ogólny trend odpływu ludności z miast do miejscowości mniejszych, należy podejmować działania podnoszące atrakcyjność osiedleńczą oraz wzmacniające funkcję mieszkaniową poprzez przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne. Przygotowanie nowych terenów powinno być poprzedzone opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który ograniczy rozpraszanie zabudowy. Obecnie gmina nie posiada miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co sprzyja rozpraszaniu się zabudowy, a tym samym powoduje zwiększenie kosztów utrzymania sieci technicznych. Rozwój funkcji mieszkaniowej wiąże się również z dostosowaniem dróg do zwiększającej się ilości pojazdów oraz do bezpiecznego ruchu rowerowego. Drogi muszą również być dostosowane do potrzeb pieszych poprzez budowę chodników i przejść oraz poprzez odpowiednie oświetlenie. Rezultatem tych działań będzie:

- stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych dla obecnych mieszkańców;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- zapewnienie ładu przestrzennego.

2. Modernizacja infrastruktury technicznej:

Funkcje mieszkaniowe zostaną wzmocnione poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej. Obecnie udział % ludności korzystającej z kanalizacji na terenie gminy wynosi 27,5%, a z wodociągów 84,9%. Ponadto na terenie gminy oddano do użytku 9 350 m.b. sieci gazowej. W związku z tym należy podjąć działania do zwiększania długości sieci gazowej, a także wodociągowej i kanalizacyjnej oraz w razie potrzeby modernizacji sieci już istniejącej.

Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej na terenie gminy wciąż występują tzw. „białe plamy”, czyli miejsca, gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s. Dlatego należy podjąć działania zwiększające dostęp do szybkiego Internetu na terenie całej gminy.

Oczekiwany rezultatem będzie:

- zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości podłączenia do wszystkich mediów;
- poprawa poziomu ochrony środowiska;
- zapewnienie dostępu do szybkiego Internetu wszystkim mieszkańcom;
- zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej gminy;
- zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom.

3. Ochrona środowiska:

Pomimo, iż jakość powietrza na obszarze Gminy Rzecznów jest zadowalająca, należy podejmować działania prowadzące do sukcesywnej zmiany sposobu ogrzewania gospodarstw domowych z paliw stałych na odnawialne źródła energii. Ponadto Gmina Rzecznów przystąpiła wraz z innymi gminami powiatu lipskiego do klastra energetycznego, który ma zapewnić jednostkom samorządu terytorialnego bezpieczeństwo energetyczne, wspierać rozwój odnawialnych źródeł energii oraz będzie dążył do ograniczenia niskiej emisji na terenie klastra energetycznego, w związku z czym gmina powinna aktywnie działać w tym kierunku. Ponadto należy również prowadzić inicjatywy ukierunkowane na podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Żaden teren na obszarze gminy nie został objęty ochroną obszarową, nie ustanowiono także żadnego pomnika przyrody.

Rezultatem podjętych działań będzie:

- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom;
- poprawa poziomu ochrony środowiska.

4. Rozszerzenie usług publicznych:

W ankietach mieszkańcy wskazywali niezadowolenie z jakości i dostępności opieki żłobkowej (na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek).

Do usług publicznych zalicza się również podstawowa opieka zdrowotna. Również w ankietach mieszkańcy wskazywali jako jeden z trzech priorytetów rozwojowych: zwiększenie jakości i dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej (na terenie gminy mieszkańcy mogą skorzystać z trzech punktów opieki zdrowotnej świadczących podstawowe usługi oraz z jednej placówki rehabilitacyjnej).

Na terenie gminy działa tylko jedno stowarzyszenie, które zajmuje się integrowaniem, aktywizacją oraz wspieraniem osób starszych – Stowarzyszenie „Senior”. W Gminie

Rzecznów podobnie jak w całym kraju wzrasta odsetek osób starszych (24,0% w roku 2020, co stanowi wzrost o 2,1 pp. w stosunku do roku 2017).

W związku z powyższym należy podjąć działania zmierzające do utworzenia żłobka na terenie gminy, wzmocnienia jakości opieki przedszkolnej oraz rozszerzenia oferty edukacyjnej. Należy również poprawić jakość i dostępność opieki zdrowotnej, a także zapewnić osobom starszym możliwość aktywnego spędzania czasu oraz wsparcia w codziennym życiu.

Rezultatem tych działań będzie:

- zapewnienie każdemu dziecku dostępu do żłobka oraz przedszkola,
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej
- zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej opieki zdrowotnej;
- włączenie w życie społeczne seniorów.

5. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców:

W gminie organizowane są imprezy i wydarzenia mające na celu wzmocnienie aktywności społecznej i integracji mieszkańców oraz szerzenie kultury i zwiększenie dostępu mieszkańców do rozrywki, jednak nie ma żadnego ośrodka kultury. Ponadto infrastruktura sportowa nie jest wystarczająca.

Gminę charakteryzują nizinne wypłaszczenia terenu. Najniżej położone tereny znajdują się na wysokości 180 m n.p.m. w północnej części gminy. Najwyżej położony punkt osiąga wysokość 220 m n.p.m.

Przez gminę przebiegają liczne szlaki rowerowe wzbogacone o infrastrukturę towarzyszącą.

Biorąc pod uwagę powyższe należy podjąć działania zmierzające do utworzenia ośrodka kultury oraz zwiększenia oferty zajęć dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Ponadto istotne jest zapewnienie możliwości korzystania z zajęć sportowo-rekreacyjnych na miejscu, co zapewni rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz zwiększenie różnorodności oferowanych zajęć.

Walory przyrodnicze stwarzają warunki do rozwoju funkcji rekreacyjnej. Wskazane jest dalsze zagospodarowanie terenów pod kątem rozbudowy ścieżek rowerowych.

Rezultatem tych działań będzie:

- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej;
- zapewnienie mieszkańcom szerokiej oferty zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych;

- stworzenie bazy rekreacyjnej dla mieszkańców, sąsiednich gmin i ośrodków miejskich;
- integracja mieszkańców.

6. Wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki:

Jednym z problemów jakie można zauważyć na terenie gminy jest niewystarczająca przedsiębiorczość mieszkańców i stan lokalnej gospodarki. Z danych GUS wynika, iż w 2021 r. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie (782) była znacznie niższa niż w województwie (1 683) oraz kraju (1 276), podobnie wyglądała sytuacja z nowo zarejestrowanymi podmiotami, gdzie średnia dla województwa (218) oraz kraju (145) znacznie przekraczała wartość dla gminy (88). Bezrobocie w gminie w 2021 r. wynosiło 6,8%. Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na etapie diagnostycznym wskazują, że warunki do rozwoju działalności gospodarczej nie są dobrze oceniane przez mieszkańców, ankietowani ocenili je na poziomie bardzo złym (18%) i złym (24%). Jednym z najgorzej ocenionych obszarów funkcjonowania gminy jest dostęp do miejsc pracy – łącznie 69% ankietowanych oceniło go źle lub bardzo źle. Istotne dla lokalnej gospodarki są gleby, które charakteryzują się dość dobrą przydatnością do produkcji rolnej. Najbardziej wartościowe gleby w gminie, czyli III i IV klasa bonitacyjna, położone są w jej zachodnio-środkowej części. Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa III bonitacyjna, która obejmuje ponad 36% gruntów. Uwarunkowania te sprawiają, iż gmina posiada warunki sprzyjające rolnictwu, które stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Jednakże problemem są niskie zarobki w sektorze rolniczym, co powoduje odpływ młodych ludzi, którzy potencjalnie mogliby tworzyć przyszłą kadrę pracowniczą tego sektora

W związku z powyższym w najbliższych latach należy podejmować inicjatywy pobudzające przedsiębiorczość mieszkańców poprzez działania polegające między innymi na wsparciu w założeniu działalności, edukacyjne już od najmłodszych lat oraz wyrównujące szanse osób dorosłych. Ponadto należy zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną gminy. Ważne jest też, aby działania zostały skierowane również na rozwój rolnictwa oraz wzrost towarowości w rolnictwie.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzrost dochodów mieszkańców;
- wzrost dochodów gminy;
- stworzenie nowych miejsc pracy.

7. Wzmocnienie aktywności społecznej:

Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2021* w Gminie Rzecznów był wyższy od średniej dla kraju (41).

Aktywnie działające stowarzyszenia stanowią potencjał gminy.

W związku z tym w ramach realizacji Strategii należy podjąć działania zmierzające do wzmocnienia aktywności społecznej oraz jeszcze większego zaangażowania lokalnej społeczności w życie gminy. Duży nacisk należy położyć na nawiązywanie partnerstw trójsektorowych oraz partycypacyjne zarządzanie gminą. Wskazane jest, aby zaplanować inicjatywy, które pomogą integrować mieszkańców.

Rezultatem tych działań będzie:

- większe zaangażowanie mieszkańców w życie gminy;
- włączenie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju lokalnym;
- stworzenie warunków do podejmowania inicjatyw społecznych;
- integracja mieszkańców.

8. Wzmocnienie lokalnego ośrodka wzrostu:

Rzecznów to najsilniej wyodrębniona miejscowość na obszarze gminy pod względem przestrzennym – jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym. Rzecznów wykazuje potencjał rozwojowy, dlatego zaplanowano działania ukierunkowane na wykorzystanie tego potencjału, polegające na rewitalizacji miejscowości, w tym stworzeniu z centrum atrakcyjnego miejsca spotkań mieszkańców oraz stymulowania dalszego jej wzrostu. Inicjatywy podjęte w Rzecznowie przełożą się na pobudzenie całej gminy.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzmocnienie głównych funkcji Rzecznowa;
- rozwój gminy;
- integracja mieszkańców;
- zwiększenie satysfakcji mieszkańców z życia w gminie.

9. Wśród deficytów i barier hamujących rozwój gminy, wymienić można m.in.:

- niezadawalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – mało atrakcyjny rynek pracy;
- niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców;
- niewystarczającą dostępność i jakość usług publicznych, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, opieki przedszkolnej i żłobkowej;

- niewystarczającą dostępność oferty rekreacyjnej i kulturalnej;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał przyrodniczy i historyczny.

10. Potencjały gminy to przede wszystkim posiadane zasoby i usługi, które przynoszą lub mogą przynosić korzyści w postaci dochodów lub wartości dodanej dla mieszkańców i innych interesariuszy gminy, w tym lepszej jakości ich życia. Najważniejsze potencjały rozwojowe Gminy Rzecznów to:

- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej gminy, w tym ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie funkcjonalnych, dostępnych i przyjaznych przestrzeni publicznych;
- położenie gminy stanowiące bazę wypadową do zwiedzania Mazowsza, Lubelszczyzny oraz regionu Świętokrzyskiego;
- ukształtowanie terenu z niewielkimi deniwelacjami;
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym;
- warunki do rekreacji rowerowej;
- przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”, która obejmuje dziewięć gmin położonych na terenie powiatu lipskiego w województwie mazowieckim oraz powiatu ostrowieckiego w województwie świętokrzyskim. Wszystkie gminy łączą się ze sobą, stanowiąc spójny i powiązany terytorialnie obszar, który dzięki współpracy i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności daje warunki do rozwoju;
- przypisanie Gminy Rzecznów w *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+*, *Innowacyjne Mazowsze* do obszarów strategicznej interwencji:
 - *OSI problemowe: Radomski obszar strategicznej interwencji.*

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Rzecznów, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
<ul style="list-style-type: none"> – Niezadawalająca dostępność i jakość usług podstawowej opieki zdrowotnej; – Brak żłobka na terenie gminy; – Niska aktywność gospodarstwa mieszkańców; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego; – Niewystarczająca ilość i jakość miejsc pracy na rynku lokalnym; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Niewystarczające wykorzystanie systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego – brak planów zagospodarowania przestrzennego; – Brak zbudowanych narzędzi współpracy samorządu z mieszkańcami, włączania mieszkańców do współdecydowania w sprawach rozwoju gminy oraz niewystarczające zastosowanie rozwiązań partycypacyjnych; – Słaba dostępność do szerokopasmowego Internetu. 	<p>Niewystarczająco wykorzystany potencjał kapitału społecznego i lokalnych zasobów oraz brak wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom dochodów mieszkańców oraz dochodów własnych gminy; – Niska przedsiębiorczość mieszkańców; – Niskie możliwości rozwoju zawodowego; – Ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; – Braki we współpracy międzysektorowej.

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawia ona cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4 Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
<ul style="list-style-type: none"> – Zbudowanie wizerunku atrakcyjnego miejsca do życia; – Uporządkowanie przestrzeni publicznej; – Rozwój przemysłu czasu wolnego; – Cyfryzacja usług publicznych; – Wspieranie inicjatyw lokalnych; – Zapewnienie każdemu dziecku miejsca w żłobku i przedszkolu; – Wspieranie rozwoju, pasji i talentów młodych mieszkańców; – Dostosowanie usług publicznych i infrastruktury do potrzeb mieszkańców; – Wzrost dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej; – Realizacja działań wspierających integrację mieszkańców; – Wzmocnienie tożsamości gminy poprzez ochronę i wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego; – Wspieranie partnerstw międzysektorowych; – Włączanie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy; – Wzmacnianie relacji i więzi społecznych; – Wzmocnienie funkcji Rzecznowa jako lokalnego ośrodka wzrostu; – Wdrożenie idei Smart Villages w Grabowcu oraz Pasztovej Woli. 	<p>Współtworzona przez przedsiębiorczych mieszkańców Gmina Rzecznów miejscem wysokiej jakości życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy; – Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej; – Wzrost liczby mieszkańców; – Wzrost poczucia zadowolenia z bycia mieszkańcem Gminy Rzecznów; – Zwiększona oferta i jakość usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych; – Atrakcyjne warunki spędzania czasu wolnego i rozwoju; – Wysoka jakość życia mieszkańców; – Atrakcyjny lokalny rynek pracy; – Atrakcyjny wizerunek gminy; – Podniesiony poziom przedsiębiorczości mieszkańców; – Wzrost dochodów mieszkańców.

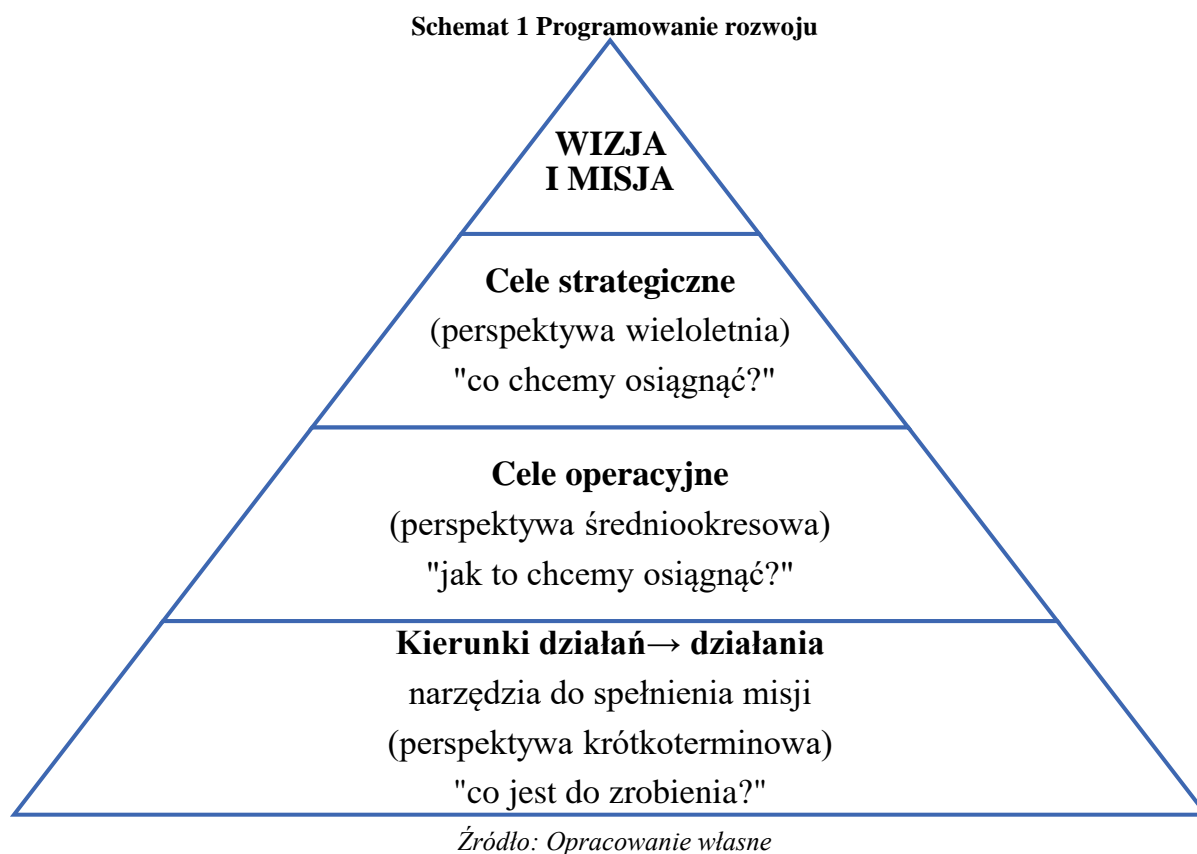
Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i drzewa celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Rzecznów. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* opiera się na poniższym schemacie.

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem

w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

Współtworzona przez przedsiębiorczych mieszkańców Gmina Rzecznów miejscem wysokiej jakości życia

MISJA

Wspieranie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, a także stwarzanie możliwości rozwoju osobistego oraz zwiększanie dostępności do usług poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów, nowych technologii i pobudzanie kapitału ludzkiego

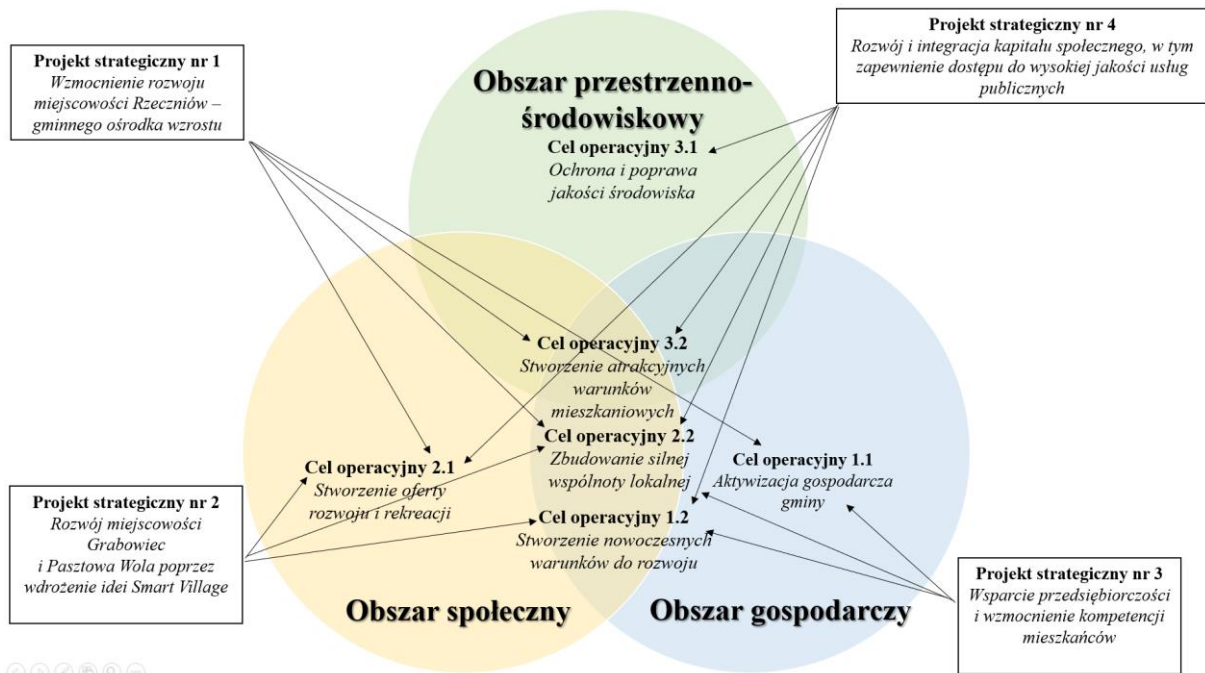
W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy (schemat 2). Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej, a więc określają one stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

Do kierunków działań przypisano działania, a następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki

działań. Kierunki działań wraz z odpowiadającymi im działaniami i konkretnymi projektami służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja działań zapewni osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów powinny wzajemnie się przenikać i uzupełniać, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie wizerunku gminy atrakcyjnego zarówno dla osób mieszkających już na jej terenie jak i dla potencjalnych przyszłych mieszkańców, jako dogodnego miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej oraz trwałego wzrostu gospodarczego, a także dającego szerokie możliwości spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Podjęcie takich działań wpłynie na integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i da możliwości do budowania społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji działania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały trzy cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, z kolei dla nich – po dwa kierunki działań (łącznie 12 kierunków działań), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania. Działania są przedstawione w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Rzecznów. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	<i>Współtworzona przez przedsiębiorczych mieszkańców Gmina Rzecznów miejscem wysokiej jakości życia</i>											
Misja	Wspieranie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, a także stwarzanie możliwości rozwoju osobistego oraz zwiększanie dostępności do usług poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów, nowych technologii i pobudzanie kapitału ludzkiego											
Cele strategiczne	1. Silna gospodarka i efektywna współpraca				2. Wysoki poziom kapitału społecznego				3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko			
Cele operacyjne	1.1. Aktywizacja gospodarcza gminy		1.2. Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju		2.1. Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji		2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej		3.1. Ochrona i poprawa jakości środowiska	3.2. Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych		
Kierunki działań	1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy	1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców	1.2.1. Cyfryzacja	1.2.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy	2.1.1. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców	2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia	2.2.1. Włączenie i integracja społeczna	2.2.2. Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej	3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu	3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej	3.2.1. Rewitalizacja i kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej	3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Opis działań w poszczególnych kierunkach działań

1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy

- 1.1.1.1. Wzmocnienie funkcji Rzecznowa jako lokalnego ośrodka wzrostu
- 1.1.1.2. Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji
- 1.1.1.3. Wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej i przemysłu rolno-spożywczego
- 1.1.1.4. Wspieranie rozwoju sieci współpracy, tj. klastrów wiejskich, grup i organizacji producentów, innowacyjnych partnerstw oraz spółdzielczości wiejskiej

1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców

- 1.1.2.1. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia
- 1.1.2.2. Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych
- 1.1.2.3. Wdrożenie programów podnoszenia kompetencji zawodowych i kluczowych mieszkańców

1.2.1. Cyfryzacja

- 1.2.1.1. Rozwój e-usług publicznych
- 1.2.1.2. Podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy
- 1.2.1.3. Rozwój szybkiego, szerokopasmowego Internetu
- 1.2.1.4. Realizacja programów edukacyjnych w zakresie cyberbezpieczeństwa

1.2.2. Kreowanie lokalnego rynku pracy

- 1.2.2.1. Stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej
- 1.2.2.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy
- 1.2.2.3. Tworzenie warunków wspierających zrównoważone inwestycje zewnętrzne

2.1.1. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców

- 2.1.1.1. Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
- 2.1.1.2. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego
- 2.1.1.3. Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia

- 2.1.2.1. Wspieranie uczenia się przez całe życie
- 2.1.2.2. Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej
- 2.1.2.3. Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego

2.2.1. Włączenie i integracja społeczna

- 2.2.1.1. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami
- 2.2.1.2. Organizowanie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy
- 2.2.1.3. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej
- 2.2.1.4. Kreowanie i promowanie liderów lokalnych

2.2.2. Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej

- 2.2.2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych
- 2.2.2.2. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego
- 2.2.2.3. Ochrona, pielęgnowanie i promowanie spuścizny kulturowej materialnej i niematerialnej, w tym podnoszenie świadomości kulturowej
- 2.2.2.4. Wzmocnienie współpracy pomiędzy powiązаныmi funkcjonalnie obszarami, m.in. w ramach Lokalnej Grupy Działania

3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu

- 3.1.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
- 3.1.1.2. Instalacje OZE oraz wymiana niskosprawnych kotłów na paliwa stałe w budynkach jednorodzinnych, w budynkach użyteczności publicznej oraz w przedsiębiorstwach
- 3.1.1.3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- 3.1.1.4. Tworzenie elementów błękitno-zielonej infrastruktury
- 3.1.1.5. Wspieranie rozwoju małej retencji i bioretencji
- 3.1.1.6. Budowa magazynów energii
- 3.1.1.7. Zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych, w tym infrastruktury OSP

3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej

- 3.1.2.1. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej
- 3.1.2.2. Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym
- 3.1.2.3. Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych
- 3.1.2.4. Tworzenie infrastruktury dostosowanej do zmian demograficznych.

3.2.1. Rewitalizacja i kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej

- 3.2.1.1. Opracowanie i wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji
- 3.2.1.2. Wdrażanie polityki dostępności i likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych
- 3.2.1.3. Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego
- 3.2.1.4. Zapobieganie rozpraszaniu się zabudowy
- 3.2.1.5. Tworzenie miejsc rekreacji w poszczególnych sołectwach gminy

3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej

- 3.2.2.1. Stworzenie bezpiecznego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową
- 3.2.2.2. Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych
- 3.2.2.3. Poprawa ciągłości i jakości tras pieszych
- 3.2.2.4. Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych

Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca

Cel strategiczny *Silna gospodarka i efektywna współpraca* odnosi się do budowy konkurencyjnej gospodarki lokalnej, wykorzystującej uwarunkowania i tradycje oraz przedsiębiorczość mieszkańców.

Dla gminy sfera gospodarcza i rynek pracy to bardzo ważne obszary tematyczne. W świetle zmieniających się trendów gospodarczych oraz rosnącej konkurencyjności ważne jest wzmocnienie odporności lokalnej gospodarki na możliwe zmiany koniunkturalne czy technologiczne, a także rozwój nowych usług. Ważne więc będzie pobudzenie aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców, dalsze ograniczanie bezrobocia wśród mieszkańców (organizowanie szkoleń, wsparcie w adaptacji do zmian na rynku pracy, promowanie podnoszenia kompetencji zawodowych), dywersyfikacja branż oraz wspieranie lokalnych przedsiębiorstw. W związku z powyższym w Strategii zostały wyróżnione dwa cele operacyjne 1.1 *Aktywizacja gospodarcza gminy* oraz 1.2 *Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju*, które są odpowiedzią na wyzwania gospodarcze jakie stoją przed gminą.

Badania ankietowe przeprowadzone na potrzeby Diagnozy wykazały niezadowolenie mieszkańców z jakości i dostępności miejsc pracy na terenie gminy, dlatego należy dążyć do rozwoju przedsiębiorczości, zapewniając wsparcie w założeniu działalności oraz już istniejącym przedsiębiorstwom, co przyczyni się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz będzie pobudzało przedsiębiorców do dalszego inwestowania. W ciągu ostatnich lat znacznie rozwinęły się technologie związane z branżą informatyczną. W wielu zawodach pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania, również nauka może odbywać się zdalnie. Dlatego należy tworzyć warunki do pracy i nauki zdalnej, m.in. poprzez umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarze całej gminy. Istotne jest, aby przedsiębiorcy mieszkańcy mogli załatwiać wszystkie sprawy przez Internet oraz w jednym miejscu. Przy tak szybkim rozwoju cyfrowym będą również podejmowane działania w zakresie podniesienia kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz działania uświadamiające zagrożenia płynące z cyberprzestrzeni.

Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego

Rozwój gospodarczy, do którego odnosi się pierwszy cel strategiczny, powiązany jest z rozwojem społecznym, który będzie realizowany przez zadania dążące do włączenia społecznego oraz zaangażowania mieszkańców w działania samorządu.

Coraz większa liczba mieszkańców jest zainteresowana życiem publicznym oraz życiem swojej gminy, dlatego też tak ważne jest umożliwienie włączenia się w kreowanie jej rozwoju. To właśnie mieszkańcy są ekspertami, jeśli chodzi o to, co w gminie działa poprawnie, co stanowi jej atut, a co powinno zostać naprawione. Otwarcie się na mieszkańców i umożliwienie im współpracy z samorządem (w sprawach np. lokalnych polityk, inwestycji, przedsiębiorczości) będzie budować lepsze relacje ze społecznością lokalną i wpłynie na lepszą komunikację, co z pewnością pozwoli uniknąć konfliktów społecznych. Ważna jest również współpraca pomiędzy mieszkańcami. Biorąc pod uwagę zanikające więzi społeczne, gmina powinna oferować możliwości ich odbudowania i zachęcać mieszkańców do wspólnego działania na rzecz najbliższego otoczenia. Wzmocnienie więzi społecznych między mieszkańcami i zbudowanie ich tożsamości lokalnej przyczyni się również do włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Gmina podejmując działania wspierające seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami nie tylko włączy ich do aktywnego życia społecznego, ale również swoimi działaniami zachęci pozostałych mieszkańców do zaangażowania się w życie osób zagrożonych wykluczeniem.

Poprawa jakości życia mieszkańców jest istotnym obszarem, na którym powinni się skupić władarze gminy, planując jej rozwój. Każdy z mieszkańców korzysta ze świadczonych przez gminę usług publicznych. Wysokiej jakości oferta usług publicznych może stanowić element przyciągający nowych mieszkańców, a także inwestorów, ponadto będzie elementem zachęcającym do pozostania mieszkańcem gminy. Gmina będzie dążyła do podnoszenia standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna) oraz opieki związanej z osobami starszymi. Na polepszenie jakości życia mieszkańców duży wpływ ma również ich czas wolny i możliwość zagospodarowania go na miejscu, bez konieczności wyjazdu poza miejsce zamieszkania. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług wyższego rzędu wpisuje się w realizację ww. celu strategicznego. W ramach realizacji Strategii przewidziane są działania w zakresie kultury oraz sportu zarówno dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

Powyższe działania będą realizowane w ramach celu operacyjnego 2.1 *Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji* oraz 2.2 *Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej*.

Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko

Na poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy mają wpływ nie tylko usługi publiczne, ale również infrastruktura, przestrzeń oraz zadbane czyste środowisko. Wokół tych właśnie trzech elementów został zbudowany cel strategiczny 3. *Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko*.

Przyjazna i bezpieczna przestrzeń wpływa pozytywnie na odbiór gminy przez jej mieszkańców i podnosi ich jakość życia. Z tego względu ważne jest podjęcie działań mających na celu dostosowanie przestrzeni gminy do potrzeb pieszych, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych i z niepełnosprawnościami. Warto również wprowadzić rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Polityka przestrzenna gminy powinna być prowadzona racjonalnie oraz w oparciu o rzetelny dialog z mieszkańcami. Walory architektoniczne i przyrodnicze powinny być chronione, ale jednocześnie wykorzystane w nowoczesny sposób. Kształtowana przestrzeń na terenie gminy powinna być estetyczna, inkluzywna, dostosowana do potrzeb mieszkańców i skali otoczenia, stając się miejscem spotkań. Powyższe dążenia wpisują się w cel operacyjny 3.2 *Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych*.

Wpływ na przestrzeń ma również jakość środowiska, które nas otacza. Adaptacja do zmian klimatu oraz ochrona środowiska to jedne z priorytetowych zadań strategicznych, a także wyzwania dla samorządu oraz mieszkańców gminy. Dlatego działania na rzecz zapewnienia lepszych warunków środowiskowych zostały wpisane w cel operacyjny 3.1 *Ochrona i poprawa jakości środowiska*. W związku z powyższym należy podjąć szereg powiązanych ze sobą działań. Jednym z nich jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach podmiotów gospodarczych, a także indywidualnych gospodarstwach domowych. Ważne jest też wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (OZE) w sektorze publicznym, termomodernizacja obiektów publicznych, jak i zachęcanie przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych do zastąpienia instalacji opartych na paliwach stałych – instalacjami do produkcji ciepła z odnawialnych źródeł, takich jak biomasa, promieniowanie słoneczne, biogaz, geotermia. Również istotne są inwestycje związane z błękitno-zieloną infrastrukturą, które wpływają na ograniczenie

zanieczyszczenia powietrza, zwiększenie efektywności zasobów naturalnych oraz gospodarkę wodną poprzez zmniejszenie tempa w jakim opady deszczu przedostają się do sieci. Równie istotna jest ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarowanie wodami opadowymi, a także działania na rzecz ograniczenia emisji hałasu. Oprócz zadań inwestycyjnych również ważna jest edukacja zwiększająca świadomość ekologiczną mieszkańców i budująca ich odpowiedzialność za środowisko naturalne.

Na jakość środowiska oraz życia mieszkańców ma również istotny wpływ infrastruktura komunalna. Dlatego należy dążyć do jej efektywnego rozwoju na terenie całej gminy. Istotne jest zarówno rozbudowywanie sieci wodno-ściekowej oraz gazowej jak i modernizacja już istniejącej, tak aby każdy z mieszkańców miał zapewniony do niej dostęp. Spowoduje to poprawę ich życia poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak dostęp do wody czy możliwość korzystania z kanalizacji lub innych sposobów odprowadzania ścieków. Istotna jest dbałość o dobry stan infrastruktury technicznej, zarówno sieciowej, jak i obiektów budowlanych. Negatywny wpływ na środowisko oraz przestrzeń, w której żyją mieszkańcy, mają też różnego rodzaju odpady, dlatego tak ważny jest rozwój i wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym. Należy dążyć do tego, aby potencjał produktów został maksymalnie wykorzystany, a po zakończeniu swojego cyklu życia produkt został ponownie użyty, tym samym zapewniając powrót do początku cyklu. Takie działania przyczyniają się do oszczędzania zasobów naturalnych oraz do zmniejszenia liczby wytwarzanych odpadów.

Powyżej zostały opisane niektóre działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii. Wszystkie działania, które wpisują się w cele strategiczne, będą realizowane m.in. za pomocą projektów strategicznych jak i wszelkich innych aktywności podejmowanych przez samorząd przez najbliższe lata.

Zarówno cele strategiczne jak i operacyjne, a także wynikające z nich kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz planem na racjonalne wykorzystanie potencjału. Wszystkie wypracowane cele i działania są ze sobą ściśle powiązane i wpisują się w cele polityki rozwoju województwa mazowieckiego.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* złożona jest m.in. z działań (opis działań z odniesieniem do każdego kierunku działania zamieszczono pod tabelą 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te działania.

W ramach Strategii określono 4 zintegrowane projekty strategiczne, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mają charakter zintegrowany i przekrojowy, są komplementarne i jednocześnie odnoszą się do największych potrzeb oraz potencjałów rozwojowych gminy, a ich realizacja spowoduje osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na rozwój tego obszaru. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*:

1. Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu.
2. Rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola poprzez wdrożenie idei Smart Villages.
3. Wsparcie przedsiębiorczości i wzmocnienie kompetencji mieszkańców.
4. Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1

Tytuł projektu strategicznego	<i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu</i>		
Lokalizacja	miejsowość Rzecznów	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	30 mln zł		
Środki własne gminy	6 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	24 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptja)	<p>Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez zagospodarowanie przestrzeni oraz wykreowanie funkcjonalnego centrum miejscowości Rzecznów, która stanowi lokalny ośrodek wzrostu – jest miejscem koncentracji usług administracyjnych i usługowych. Projekt przyczyni się do zwiększenia tożsamości lokalnej mieszkańców i ich integracji oraz wzrostu atrakcyjności centrum gminy. Rzecznów stanie się inteligentną wioską, której mieszkańcy wykorzystują nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Z efektów projektu będą korzystać nie tylko mieszkańcy tej miejscowości, ale też całej gminy.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie koncepcji i wdrożenie idei Smart Villages w oparciu o współpracę mieszkańców, podniesienie standardu usług publicznych dla obywateli i lepsze wykorzystanie zasobów przy mniejszym wpływie na środowisko; 2. Stworzenie inkubatora przedsiębiorczości w miejscowości; 3. Utworzenie Centrum Kulturalno-Artystycznego, które będzie pełnić szeroką funkcję kulturalno-społeczno-edukacyjną. Zlokalizowana w nim będzie biblioteka publiczna, sala widowiskowa, strefa seniora, strefa malucha i strefa młodzieży; 4. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz wdrożenie procesu rewitalizacji obejmującego centrum Rzecznowa, w tym przywrócenie lub nadanie nowych funkcji obiektom zdegradowanym; 5. Powstanie estetycznej, funkcjonalnej i ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym spójnego centrum Rzecznowa; 6. Tworzenie terenów zieleni urządzonej; 7. Budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej; 8. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych. <p>Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty</p>		

<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Rzecznów, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, interesariusze rewitalizacji</p>
<p>Potrzeba realizacji projektu</p>	<p>Realizacja projektu wynika z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeby wzmocnienia funkcji centrotwórczej oraz ponadlokalnej miejscowości Rzecznów; • potrzeby poprawy jakości i dostępności infrastruktury i usług związanych z czasem wolnym; • potrzeby stworzenia bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które będą dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy; • potrzeby wypromowania przestrzeni publicznych na terenie Rzecznowa, stan tej przestrzeni świadczy o standardzie i atrakcyjności przestrzennej całej gminy; • potrzeby promocji kultury i sportu; • potrzeby zagospodarowania czasu wolnego w sposób dostosowany do potrzeb mieszkańców.
<p>Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cele operacyjne: 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza gminy;</i> 2.1. <i>Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji;</i> 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej;</i> 3.2. <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</i></p> <p>Kierunki działań: 1.1.1. <i>Wykorzystanie zasobów gminy;</i> 2.1.1. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców;</i> 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna;</i> 2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej;</i> 3.2.1. <i>Rewitalizacja i kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.</i></p>
<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi nr 2 <i>Rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola poprzez wdrożenie idei Smart Villages</i>, nr 3 <i>Wsparcie przedsiębiorczości i wzmocnienie kompetencji mieszkańców</i> oraz nr 4 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań, m.in.:</p> <p>1.1.1.1. <i>Wzmocnienie funkcji Rzecznowa jako lokalnego ośrodka wzrostu;</i> 1.1.1.2. <i>Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji;</i> 1.1.1.3. <i>Wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej i przemysłu rolno-spożywczego;</i> 1.1.1.4. <i>Wspieranie rozwoju sieci współpracy, tj. klastrów wiejskich, grup i organizacji producentów, innowacyjnych partnerstw oraz spółdzielczości wiejskiej.</i></p> <p>Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktywizacja kobiet bezrobotnych w Gminie Rzecznów.</i>
<p>Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej; • stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • wzrost popytu na korzystanie z oferty kulturalnej; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji rekreacyjnych;

	<ul style="list-style-type: none">• propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia;• zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Powierzchnia obszaru objętego Gminnym Programem Rewitalizacji [ha] – 7,5 <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Ludność mieszkająca na obszarach zrewitalizowanych [os./rok] – 750
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2

Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola poprzez wdrożenie idei Smart Villages</i>		
Lokalizacja	Grabowiec, Pasztowa Wola	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	15 mln zł		
Środki własne gminy	3 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	12 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	<p>Projekt zakłada rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola w oparciu o potrzeby mieszkańców oraz potencjały każdej z tych miejscowości. Projekt odnosi się do wdrażania idei Smart Villages w wybranych miejscowościach poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców i zwiększenie dostępności do oferty rekreacyjnej i kulturowej, a także odnowę fizyczną przestrzeni publicznych. Koncepcja Smart Villages dla miejscowości zostanie dostosowana do uwarunkowań gospodarczych, społecznych, kulturalnych i przyrodniczych.</p> <p>Projekt obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie oraz wdrożenie koncepcji Smart Villages dla miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola; 2. Budowanie nowych form współpracy; 3. Działania na rzecz integracji samorządu z sektorem gospodarczym i społeczeństwem; 4. Działania na rzecz wzmacniania więzi i tożsamości mieszkańców; 5. Zwiększenie dostępności oferty kulturowej; 6. Zwiększenie dostępności e-usług publicznych; 7. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym budowę boiska wielofunkcyjnego oraz placu z terenowymi urządzeniami sportowymi przy szkole w Grabowcu. <p>W koncepcji Smart Villages tradycyjne oraz nowe sieci i usługi są wzmacniane za pomocą technologii cyfrowych, telekomunikacyjnych, innowacji przy lepszym wykorzystaniu wiedzy, a wszystko z korzyścią dla mieszkańców i przedsiębiorstw. Wybrane wioski będą rozwijać się w oparciu o swoje silne strony i posiadany kapitał, poszukując nowych rozwiązań.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Organizacje pozarządowe, inicjatywy mieszkańców, przedsiębiorcy, rolnicy, Gmina Rzecznów		
Potrzeba realizacji projektu	<p>Realizacja projektu wynika z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeby wykorzystania potencjału społecznego miejscowości; • potrzeby zagospodarowania czasu wolnego w sposób dostosowany do potrzeb mieszkańców; • potrzeby budowania zintegrowanej społeczności; 		

	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeby wdrożenia technologii cyfrowych.
<p>Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cele operacyjne: 1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju;</i> 2.1. <i>Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji;</i> 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej.</i></p> <p>Kierunki działań: 1.2.1. <i>Cyfryzacja;</i> 2.1.1. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców;</i> 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna;</i> 2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej.</i></p>
<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wskazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu</i>, nr 3 <i>Wsparcie przedsiębiorczości i wzmocnienie kompetencji mieszkańców</i> oraz nr 4 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.</i></p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 2.2.2.1. <i>Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych;</i> 2.2.2.2. <i>Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.</i></p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Doposażenie oddziału przedszkolnego przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Grabowcu.</i>
<p>Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji; • propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia; • zwiększenie atrakcyjności rekreacyjnej obszaru. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.] – 1 <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [os./rok] – 45 000

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3

Tytuł projektu strategicznego	<i>Wsparcie przedsiębiorczości i wzmocnienie kompetencji mieszkańców</i>		
Lokalizacja	Gmina Rzecznów	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	15 mln zł		
Środki własne gminy	3 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	12 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	<p>Celem projektu jest wsparcie rozwoju działalności gospodarczej oraz przedsiębiorczości mieszkańców, a także upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie, zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy, a tym samym zapobieganie wykluczeniu społecznemu.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowanie postaw przedsiębiorczości od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży; 2. Cyfryzację usług publicznych – zapewnienie wysokiej jakości i bezpiecznego dostępu do Internetu, e-usług i otwartych danych, a także podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców; 3. Wspieranie rozwoju sieci współpracy, tj. klastrów wiejskich, grup i organizacji producentów, innowacyjnych partnerstw oraz spółdzielczości wiejskiej; 4. Wzmacnianie roli gminy jako obszaru predestynowanego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w regionie, przy wykorzystaniu warunków gminy sprzyjających rolnictwu, które stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. <p>Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Rzecznów, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy		
Potrzeba realizacji projektu	<p>Realizacja projektu wynika z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeby zwiększenia atrakcyjności gminy pod względem zatrudnienia; • potrzeby zwiększenia dostępnych terenów inwestycyjnych na terenie gminy; • potrzeby pobudzenia przedsiębiorczości wśród mieszkańców; • potrzeby zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym. 		
Cele operacyjne, kierunki działań,	Cele operacyjne: 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza gminy;</i>		

<p>które realizuje projekt</p>	<p>1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju;</i> 2.2 <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej.</i> Kierunki działań: 1.1.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców;</i> 1.2.1. <i>Cyfryzacja;</i> 1.2.2. <i>Kreowanie lokalnego rynku pracy;</i> 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna</i></p>
<p>Komplementarność z innymi projektami</p>	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi: nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu</i>, nr 2 <i>Rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola poprzez wdrożenie idei Smart Villages</i>, oraz nr 4 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego</i>, w tym <i>zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań: 2.1.2.1. <i>Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych;</i> 2.2.1.4. <i>Kreowanie i promowanie liderów lokalnych.</i> Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktywizacja kobiet bezrobotnych w Gminie Rzecznów.</i>
<p>Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie nowych miejsc pracy; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy; • wzrost poziomu życia mieszkańców; • wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców [szt./rok] – 25 <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z dostępnych usług publicznych [os.] – 2 500

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Projekt strategiczny nr 4

Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>		
Lokalizacja	Gmina Rzecznów	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	50 mln zł		
Środki własne gminy	10 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	40 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą nr 10		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	<p>Projekt zakłada zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy poprzez poprawę stanu infrastruktury komunalnej, a także rozwój usług publicznych, w tym społecznych. W celu wzmocnienia atrakcyjności gminy jako miejsca do życia dla mieszkańców oraz do odwiedzania przez gości z zewnątrz, konieczne jest zapewnienie wysokiej jakości oferty spędzania czasu wolnego, w tym rozwój kultury i rekreacji. Podjęte działania przyczynią się do wzmocnienia funkcji osiedleńczych gminy.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury komunalnej i usług publicznych: <ol style="list-style-type: none"> a) rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym budowa kanalizacji na terenie gminy i budowa ujęcia wody w miejscowości Borcuchy; b) rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej i towarzyszącej; c) rozwój infrastruktury i usług odpowiadających na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi; d) likwidacja barier architektonicznych w obiektach i przestrzeniach publicznych; e) tworzenie terenów inwestycyjnych. 2. Poprawę stanu środowiska: <ol style="list-style-type: none"> a) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej; b) wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej; c) rozbudowa istniejących instalacji do produkcji energii i ciepła z OZE o magazyny energii na potrzeby istniejącego źródła oraz budowie nowych instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepła wraz z przyłączami i możliwością budowy magazynów energii na potrzeby danego źródła; d) montaż OZE. 3. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego i rekreacji: <ol style="list-style-type: none"> a) rozwój infrastruktury sportowej, w tym budowa boiska wielofunkcyjnego wraz z terenowymi urządzeniami sportowymi oraz przebudowa boiska przy Zespole Szkół im. ks. prof. Józefa Pastuszki w Rzecznowie; b) budowa świetlicy wiejskiej w Ciecierówce i w Rybicyźnie; 		

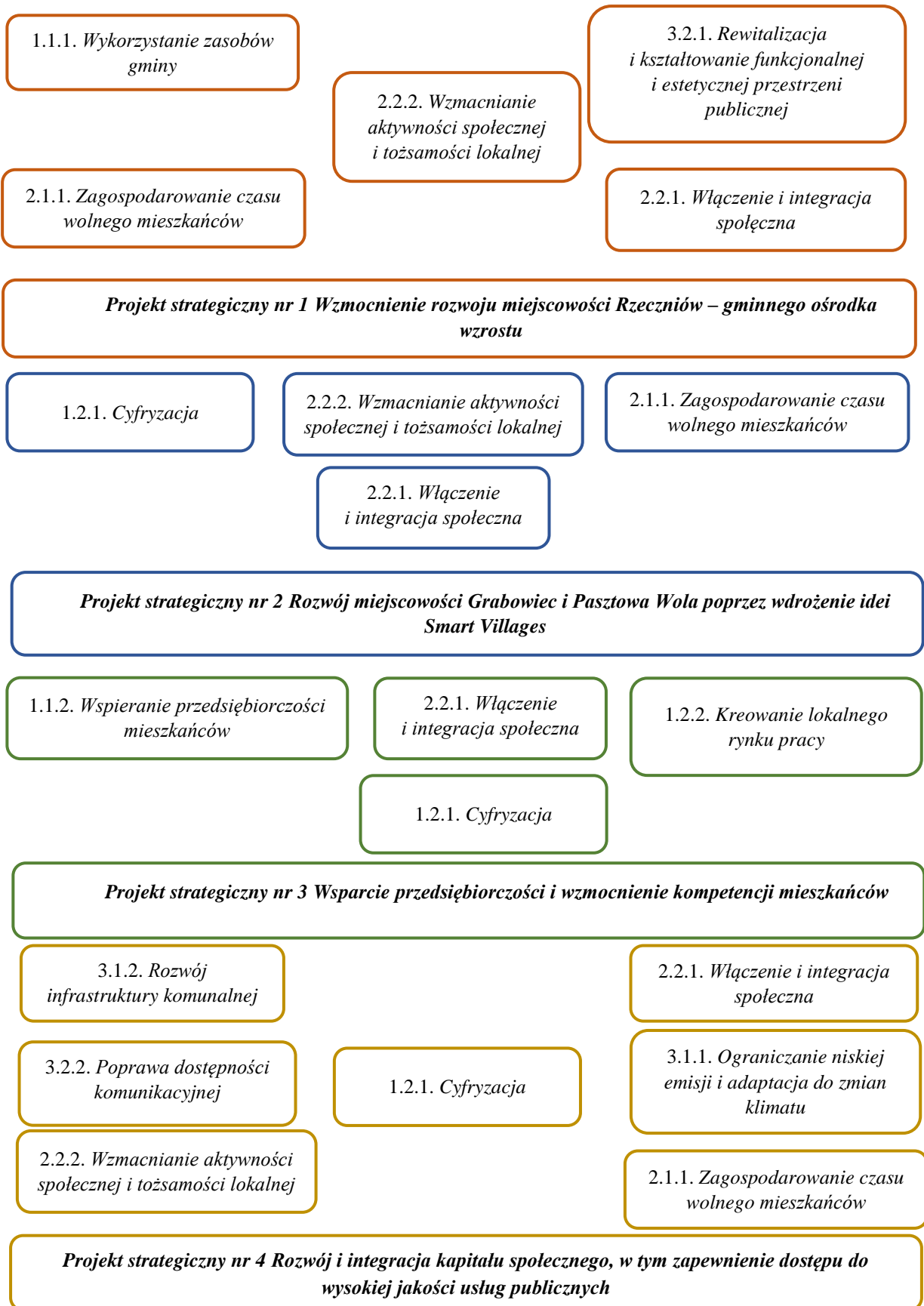
	<p>c) budowa dróg dla rowerów i tworzenie tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą;</p> <p>d) stworzenie Miasteczka Rowerowego do nauki przepisów ruchu drogowego i praktycznego szkolenia z zakresu ruchu pieszych oraz nauki jazdy na rowerze i motorowerze, gdzie poprzez praktyczną edukację zwiększane będzie bezpieczeństwo dzieci i młodzieży na drodze;</p> <p>e) rozwój pasji i talentów mieszkańców oraz popularyzacja muzyki, tańców ludowych i dziedzictwa kulinarnego poprzez organizację wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.</p> <p>Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.</p>
Podmioty realizujące projekt	Gmina Rzecznów, organizacje pozarządowe, instytucje kultury
Potrzeba realizacji projektu	<p>Realizacja projektu wynika z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzeby zwiększenia atrakcyjności gminy do osiedlania się nowych osób; • potrzeby poprawy stanu istniejących obiektów; • potrzeby zwiększenia estetyki i funkcjonalności zagospodarowania przestrzeni; • potrzeby wzrostu dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cele operacyjne:</p> <p>1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju</i></p> <p>2.1. <i>Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji;</i></p> <p>2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej;</i></p> <p>3.1 <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska;</i></p> <p>3.2. <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</i></p> <p>Kierunki działań:</p> <p>1.2.1. <i>Cyfryzacja;</i></p> <p>2.1.1. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców;</i></p> <p>2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna;</i></p> <p>2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i></p> <p>3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu;</i></p> <p>3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej;</i></p> <p>3.2.2. <i>Poprawa dostępności komunikacyjnej.</i></p>
Komplementarność z innymi projektami	<p>Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi: nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu</i>, nr 2 <i>Rozwój miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola poprzez wdrożenie idei Smart Villages</i>, oraz nr 3 <i>Wsparcie przedsiębiorczości i wzmocnienie kompetencji mieszkańców</i>.</p> <p>Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań:</p> <p>2.1.2.1. <i>Wspieranie uczenia się przez całe życie oraz podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych;</i></p> <p>2.2.1.4. <i>Kreowanie i promowanie liderów lokalnych.</i></p> <p>Projekt będzie komplementarny również z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Aktywizacja kobiet bezrobotnych w Gminie Rzecznów.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych; • wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej; • poprawa jakości środowiska naturalnego; • poprawa estetyki i ładu przestrzennego;

	<ul style="list-style-type: none">• rozwój funkcji osiedleńczej;• rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych;• uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [szt./rok] – 7 <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none">1. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO₂] – 2 900
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane w tabelach 6–9 projekty strategiczne zostały wybrane do realizacji jako najważniejsze, ze względu na to, że wykorzystują endogeniczne potencjały gminy w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę i skuteczny rozwój społeczny, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego i przestrzennego. Ostateczny kształt projektów został wypracowany we współpracy przedstawicieli władz gminy (zarówno organu wykonawczego jak i stanowiącego), eksperta zewnętrznego współpracującego z gminą przy opracowaniu dokumentu, mieszkańców gminy i ich przedstawicieli oraz przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego, podczas spotkań oraz procesu konsultacji społecznych. Oparcie niniejszej Strategii na potencjale turystycznym i kulturowym gminy, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, kapitału społecznego i aktywności społecznej, z zastosowaniem nowych technologii (m.in. cyfryzacja), jest szansą na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Projekty strategiczne opierają się nie tylko na potencjałach rozwojowych, ale są również odpowiedzią na wynikające z Diagnozy i zgłaszane przez mieszkańców potrzeby.

Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi

Źródło: Opracowanie własne

3.2.1. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Rzecznów, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2023 r.” wynosi 902,35 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 246,66 zł), co oznacza niedostateczną samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmie Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości. Fundusze te podlegają nieco innym zasadom podziału niż ma to miejsce w przypadku polityki spójności, gdzie pewnym standardem jest podejście regionalne. W związku z wojną w Ukrainie wprowadzono pakiet zmian w rozporządzeniach polityki spójności, działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) wprowadziło zmiany do zasad polityki spójności, aby wesprzeć państwa członkowskie w dostępie do finansowania pomocy osobom uciekającym z Ukrainy.

W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 nastąpiło przesunięcie w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (wydłużenie PROW 2014–2020 o dwa lata, przy jednocześnie zwiększonej alokacji na niektóre działania). 31 sierpnia 2022 roku Komisja Europejska zatwierdziła przygotowany przez Polskę Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027). Dokument ten opracowano na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa, wykorzystując możliwości, jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Takie podejście daje szansę, także w kolejnych latach, na skuteczne, trwałe wzmacnianie konkurencyjności i rozwój polskiego rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem aspektów przejścia do zielonej i cyfrowej gospodarki (tj. gmin wiejskich oraz gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przy tworzeniu ram finansowych warto wziąć pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z wynikami Diagnozy, dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w ostatnich latach stale rosły. Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy wskaźnik dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział tych dochodów w dochodach ogółem gminy maleje i w 2021 roku wynosił 21,4% – spadek o 3,7 punktu procentowego w stosunku do 2017 roku. Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w 2020 roku wynosiły 7 673,00 zł. W Gminie Rzecznów występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, jednocześnie w 2021 r. była to jedna z wyższych wartości w stosunku do gmin sąsiednich (wartości dla gmin Brody i Iłża oraz średnia dla województwa i Polski były wyższe). Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Rzecznów wydatki ogółem

w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok są coraz wyższe, w 2017 roku wynosiły 4 297 zł, a w 2021 roku już 7 298 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Rzecznów jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań przez gminę. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. Ilość umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych (umowa partnerstwa) podpisanych przez Beneficjentów z terenu Gminy Rzecznów (w tym sam samorząd) corocznie rośnie – w 2021 roku wyniosła 74⁸.

Pracownicy Urzędu Gminy w Rzecznowie, jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury i innych podmiotów, posiadają dużą bazę wiedzy i doświadczeń w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, m.in.:

- *Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Rzecznów*, wartość projektu: 4 294 651,75 zł, dofinansowanie z UE: 2 493 460,27 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020, Działanie 4.2. *Efektywność energetyczna*;
- *Głęboka modernizacja energetyczna z kompleksowym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii w budynku Urzędu Gminy Rzecznów zmierzająca do obniżenia kosztów użytkowania oraz poprawy funkcjonalności budynku dla mieszkańców*, wartość projektu: 1 097 560,00 zł, dofinansowanie z UE: 497 420,00 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020, Działanie 4.2. *Efektywność energetyczna*;
- *Przystań dla przedszkolaka*, wartość projektu: 511 840,00 zł, dofinansowanie z UE: 435 064,00 zł, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, Działanie 9.1. *Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty*;
- *Aktywizacja kobiet bezrobotnych w Gminie Rzecznów*, wartość projektu: 337 880,98 zł, dofinansowanie z UE: 287 198,83 zł, w ramach Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, Działanie 7.1. *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji*;
- *Doposażenie oddziału przedszkolnego przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Grabowcu*, wartość projektu: 87 270,00 zł, dofinansowanie z UE: 74 179,50 zł, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata

⁸ Dane GUS.

2007–2013, Działanie 9.1. *Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty;*

- *Rozwijamy się, ucząc i bawiąc z indywidualizacją, wartość projektu: 60 000,00 zł, dofinansowanie z UE: 51 000,00 zł, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty;*
- *Pomoc w wyborze dalszej ścieżki rozwoju - szkolenia i doradztwo dla gimnazjalistów z terenu Gminy Rzecznów, wartość projektu: 48 882,80 zł, dofinansowanie z UE: 41 550,38 zł, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, Działanie 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich⁹.*

W latach 2017–2021 wydatki majątkowe Gminy Rzecznów wyniosły łącznie ponad 28,3 mln zł, czyli ok. 5,7 mln/rok (dane GUS). Szacowana do poniesienia przez wszystkich realizatorów planowanych projektów kwota wkładu własnego (tabela 12) w latach 2023–2030 jest więc realna i nie przekracza możliwości finansowych gminy.

W tabeli 10 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 11 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

⁹ Mapa dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Tabela 10 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)</i>	<p>FEnIKS to następca <i>Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ)</i>. Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS będzie można inwestować w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i w obiegu zamkniętym, – budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne, – dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030, – poprawę bezpieczeństwa transportu, – zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia, – wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</i>	<p>Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 (POIG)</i> oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR)</i>. FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.</p>
3.	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)</i>	<p>Następca <i>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER)</i>. W programie FERS będzie realizowane wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.</p> <p>Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji kierunków działań Strategii: 2.1.2. <i>Edukacja na każdym etapie życia</i> i 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna</i> oraz częściowo także dla innych działań.</p>
4.	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</i>	<p>Następca <i>Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC)</i>, który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców.</p> <p>Program ten będzie szczególnie istotny dla realizacji kierunku działania Strategii: 1.2.1. <i>Cyfryzacja</i> oraz częściowo także dla innych działań.</p>

<p>5.</p>	<p><i>Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 (FEoP)</i></p>	<p>Następcza <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020</i>, środki w ramach <i>Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego</i> +. Priorytety programu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza; 2) Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza; 3) Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu; 4) Fundusze Europejskie dla lepiej połączonego i dostępnego Mazowsza; 5) Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu; 6) Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza; 7) Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu; 8) Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu; 9) Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim; 10) Pomoc techniczna (EFRR); 11) Pomoc techniczna (EFS+). <p>Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEoP możliwe będzie finansowanie na m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości; – Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP; – Rozwój infrastruktury danych przestrzennych; – Usługi w zakresie e-zdrowia; – Poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej / wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej; – Budowę/modernizację systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła; – Budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu/ zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy; – Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych); – Edukację w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych; – Budowę i modernizację infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody pitnej; – Rozwój i modernizację infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych; – Opracowanie i aktualizację dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych; – Inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego; – Inwestycje w infrastrukturę placówek realizujących kształcenie specjalne wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia;
-----------	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> – Wzmacnianie integracji społecznej poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług; – Inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury; – Przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowo projektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym; – Ochronę, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych; – Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji.
6.	<p><i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i></p>	<p>Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i>. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie uszczegółowiony w SzOOP i będzie wynikał z LSR, niemniej jednak mając na względzie wstępne informacje uzyskane od lokalnej społeczności (LGD), IZ zakłada, że wsparcie w szczególności obejmie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odnawialne źródła energii; – przestrzeń publiczną, likwidację barier architektonicznych; – infrastrukturę edukacyjną, rekreacyjną, turystyczną i kulturalną. <p>W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW).</p> <p>Główne grupy docelowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mieszkańcy województwa mazowieckiego obszarów objętych IIT, w tym GPR; – mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.
7.	<p><i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)</i></p>	<p><i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027</i> jest następcą <i>Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020</i>. PS WPR zakłada wspieranie zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. W ramach realizacji programu będą wspierane zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku; chroniące wodę, glebę i powietrze oraz bioróżnorodność. Ponadto PS WPR sprzyjać będzie produkcji i wykorzystaniu zrównoważonej energii. Wzmacniana będzie różnorodność gospodarcza, w tym biogospodarka. Działania te spowodują poprawę dynamiki rozwojowej oraz zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców terenów wiejskich i osób wykluczonych. Upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa.</p> <p>PS WPR opiera się na dziesięciu kluczowych celach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego, – zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację, – poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości, – przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii,

		<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze, – przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu, – przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, – promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa, – poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt; – modernizacja sektora przez sprzyjanie w dzieleniu się wiedzą, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także zachęcenie do ich wykorzystywania.
8.	<p><i>Krajowy Plan Odbudowy (KPO)</i> – w ramach Funduszu Odbudowy</p>	<p>Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) odporność i konkurencyjność gospodarki; 2) zielona energia i zmniejszenie energochłonności; 3) transformacja cyfrowa; 4) efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia; 5) zielona, inteligentna mobilność; 6) poprawa jakości instytucji i warunków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.
9.	<p><i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)</i></p>	<p>RFIL to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Środki przekazane przez rząd będzie można wykorzystać na bliskie ludziom inwestycje, m.in. budowę żłobków, przedszkoli czy drogi – a także inne niezbędne lokalnie działania.</p>
10.	<p><i>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</i></p>	<p>Program Inwestycji Strategicznych ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK. Program skierowany na wsparcie w ramach 4 priorytetów inwestycyjnych, z których największy nacisk położono na działania związane z:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budową lub modernizacją infrastruktury drogowej; – budową lub modernizacją infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym oczyszczalni; – budową lub modernizacją źródeł ciepła sieciowego zeroemisyjnego; – budową lub modernizacją indywidualnych źródeł ciepła zeroemisyjnego; – budową lub modernizacją infrastruktury gospodarki odpadami, w tym spalarnie, przetwarzanie biologiczne, segregacja;

		<ul style="list-style-type: none"> – odnawialnymi źródłami energii.
11.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	<p>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.</p>
12.	<i>Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021–2027</i>	<p>Dokument ten ma na celu <i>Utrwalenie warunków sprzyjających konkurencyjności gospodarki oraz wyższej jakości życia w PW+</i>. Cel główny zostanie osiągnięty poprzez koncentrację interwencji na następujących celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wsparcie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw; – zwiększenie atrakcyjności osadniczej miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu; – zwiększenie dostępności transportowej Polski Wschodniej; – rozwój społeczno-gospodarczy dzięki turystyce. <p>W ramach FE dP W możliwe będzie finansowanie m.in. na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – platformy startowe dla nowych pomysłów; – automatyzację i robotyzację w MŚP; – gospodarkę o obiegu zamkniętym w MŚP; – wzornictwo w MŚP; – unowocześnienie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży turystycznej, np. rozwój i doposażenie obiektów noclegowych lub gastronomicznych, rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, wyrób regionalnych produktów, transport turystyczny i inne inwestycje w branży okołoturystycznej; – wsparcie rozwoju smart grid – inteligentnych sieci energetycznych (systemów dystrybucyjnych), przyczyniających się do rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz elektryfikacji transportu i dalszego rozwoju przemysłu; – inwestycje związane z zieloną i niebieską infrastrukturą w mieście, np. budowa parków, ogrodów i łąk miejskich, połączeń między terenami zielonymi, miejskich stawów i oczek wodnych, udroźnienie przepływu kanałów czy rzek miejskich; – wsparcie inwestycji ukierunkowanych na czynną ochronę przyrody i różnorodności biologicznej w obszarach Natura 2000; – zmniejszanie negatywnego oddziaływania na ekosystemy i właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego w parkach narodowych; – projekty w zakresie edukacji ekologicznej: rozbudowa bazy edukacyjnej w parkach narodowych oraz podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie postaw proekologicznych; – zakup ekologicznych środków transportu publicznego – taboru bezemisyjnego tj. nieemitującego zanieczyszczeń powietrza;

		<ul style="list-style-type: none"> – budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności, w tym integrację różnych form mobilności w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego; – digitalizację systemu mobilności w mieście; – wsparcie dla przygotowania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP); – przebudowę, modernizację lub rewitalizację wybranych odcinków linii kolejowych na kompleksowej sieci TEN-T; – budowę lub przebudowę dróg w celu umożliwienia wykonywania codziennych przewozów publicznego transportu zbiorowego o charakterze użyteczności publicznej; – budowę obwodnic; – budowę infrastruktury ładowania/ tankowania samochodów zeroemisyjnych; – modernizację lub budowę obiektów i przestrzeni stanowiących element zintegrowanego produktu turystycznego oraz infrastruktury ułatwiającej dostęp do ww. miejsc, w tym dla osób z niepełnosprawnościami; – działania z zakresu digitalizacji oferty szlaku (m.in. udostępnianie, obsługę on-line); – opracowanie i wdrożenie kompleksowej strategii zarządzania i rozwoju produktu turystycznego. <p>Przewiduje się, że część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu.</p>
13.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Szacowana kwota wydatków	Wkład własny Realizatorów	Dofinansowanie
Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca				
1.1.	Aktywizacja gospodarcza gminy	22 mln zł	4,4 mln zł	17,6 mln zł
1.2.	Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju	18 mln zł	3,6 mln zł	14,4 mln zł
Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego				
2.1.	Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji	20 mln zł	4 mln zł	16 mln zł
2.2.	Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej	19 mln zł	3,8 mln zł	15,2 mln zł
Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko				
3.1.	Ochrona i poprawa jakości środowiska	19 mln zł	3,8 mln zł	15,2 mln zł
3.2.	Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych	21 mln zł	4,2 mln zł	16,8 mln zł
SUMA		119 mln zł	23,8 mln zł	95,2 mln zł
W tym projekty strategiczne		110 mln zł	22 mln zł	88 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ¹⁰
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce ¹¹	<p>Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;</i> – <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;</i> – <i>Lepiej połączona Europa;</i> – <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym;</i> – <i>Europa bliższa obywatelom;</i> – <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> <p>Założenia Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cel operacyjny 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i> – kierunki działań 3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu</i> oraz 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i>. W obu tych dokumentach kładzie się nacisk na efektywność energetyczną i redukcję emisji gazów cieplarnianych, przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważoną gospodarkę wodną i ściekową, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz wzmacnianie ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliższa obywatelom</i>. Istotą tego celu jest: <i>zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań nakierowanych na</i></p>

¹⁰ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

¹¹ Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce, Warszawa, czerwiec 2022 r.

		<p>rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały. W ramach celu wspierana będzie realizacja przygotowanych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym strategii ukierunkowanych na zmiany strukturalne danego obszaru. Niniejsza Strategia stanowi właśnie jedną z takich lokalnych strategii, które będą realizowane m.in. za pomocą Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT).</p>
2.	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i></p>	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</p> <p>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</p> <p>Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;</i> – <i>Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;</i> – <i>Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;</i> – <i>Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;</i> – <i>Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;</i> – <i>Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</i> <p>Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich jej celach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel operacyjny 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza gminy poprzez wykorzystanie zasobów gminy oraz kompetencje mieszkańców i wspieranie ich przedsiębiorczości – spójność w szczególności z celami 4, 8 Agendy;</i> – Cel operacyjny 1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju poprzez kreowanie lokalnego rynku pracy oraz cyfryzację – spójność w szczególności z celami 4 i 8 Agendy;</i> – Cel operacyjny 2.1. <i>Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji poprzez edukację mieszkańców oraz zagospodarowanie czasu wolnego – spójność w szczególności z celami 3, 4 i 8 Agendy;</i> – Cel operacyjny 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej poprzez włączenie społeczne i wspieranie integracji oraz budowanie tożsamości mieszkańców – spójność w szczególności z celami 3 i 4 Agendy;</i>

		<ul style="list-style-type: none"> – Cel operacyjny 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i> poprzez zaspokojenie potrzeb energetycznych oraz rozwój infrastruktury komunalnej – spójność w szczególności z celami 3, 6, 13, 15 Agendy; – Cel operacyjny 3.2. <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych</i> poprzez racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz poprawę bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców – spójność w szczególności z celami 13 i 15 Agendy.
3.	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i></p>	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030</i> (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i> w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w <i>Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;</i> 2. <i>Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</i> 3. <i>Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.</i> <p>W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, <i>Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Celu 1., tj. cel 1.1. <i>Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją</i> oraz cel 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – Celu 2., tj. cel 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</i> oraz cel 2.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – Celu 3., tj. cel 3.1. <i>Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</i> oraz cel 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i>
4.	<p><i>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i></p>	<p>Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i> (SOR) jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym</i>. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w sposób bezpośredni koreluje z wizją Gminy Rzecznów: <i>Współtworzona przez przedsiębiorczych mieszkańców Gmina Rzecznów miejscem wysokiej jakości życia</i>.</p> <p>Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii:</p> <p><i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i></p> <p><i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i></p> <p><i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. <i>Silna gospodarka i efektywna współpraca</i> – cel operacyjny 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza gminy</i>.</p>

		<p><i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i> <i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i> <i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. Wysoki poziom kapitału społecznego – cel operacyjny: 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej.</p> <p><i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.</i> <i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca – cele operacyjne 1.1. Aktywizacja gospodarcza gminy i 1.2. Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju.</p> <p>Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju; – Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju; – Zrównoważenie systemu energetycznego Polski; – Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców. <p>Analizując plan operacyjny (tabela 5) stwierdza się, że powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 – szczególnie na wzrost przedsiębiorczości, wzmocnienie cyfrowe oraz tworzenie możliwości rozwoju i współdziałania mieszkańców.</p>
5.	<p><i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze</i></p>	<p>W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i> stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku</p>

	<p><i>środowiska i gospodarki wodnej</i></p>	<p>z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR.</p> <p>Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska:</p> <p><i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i></p> <p><i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i></p> <p><i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i></p> <p>Na cele te, w sposób bezpośredni lub pośredni, odpowiada w szczególności w Strategii: cel operacyjny: 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i>, kierunek działań: 3.1.1 <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu.</i></p>
6.	<p><i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i></p>	<p>Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi <i>Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i> jest najmocniej powiązana, to:</p> <p><i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i></p> <p><i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i></p> <p><i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i></p> <p><i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i></p> <p><i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i></p> <p><i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i></p> <p><i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich:</i></p> <p><i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i></p> <p><i>2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,</i></p> <p><i>2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,</i></p> <p><i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i></p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów operacyjnych <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i> jest cel 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej</i>, który w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Wdrożenie Strategii przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez wspieranie lokalnej aktywności i zachęcanie do realizacji wspólnych inicjatyw czy rozwinięcie partycypacyjnego zarządzania gminą. Wdrażanie Strategii będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, szczególnie poprzez zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, a także poprzez wspieranie rozwoju wolontariatu i ekonomii społecznej.</p>
7.	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i></p>	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2023 r. poz. 255 z późn. zm.) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze</p>

		<p>regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r.</p> <p>Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i>:</p> <p>Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji II.1 <i>Rozwój liniowej infrastruktury technicznej</i>; – Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych</i>; – Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast</i>; – Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska</i>; – Kierunek interwencji II.5 <i>Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom</i>. <p>Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji III.1. <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa</i>; – Kierunek interwencji III.2. <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy</i>; – Kierunek interwencji III.3. <i>Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi</i>; – Kierunek interwencji III.4. <i>Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym</i>; – Kierunek interwencji III.5 <i>Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich</i>. <p>Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i> jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej obszarów wiejskich. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, a także wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.</p> <p>Najważniejsze pozarolnicze wyzwania o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, to m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami z niepełnosprawnością i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i>. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych. Wdrażanie Strategii przyczyni się też do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych.</p>
--	--	--

8.	<p><i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹² oraz Mapy zagrożenia powodziowego i Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)</i></p>	<p>Akt ten zachowuje moc do dnia 22 marca 2023 r. i może być zmieniany – pierwotnie okres obowiązywania aktu to 22 grudnia 2021 r., jednak art. 566 ust. 2 <i>Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne</i> (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt 5 <i>Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw</i> (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h. ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 marca 2023 r. i mogą być zmieniane”. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są aktualizowane co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu, zakończyły się konsultacje społeczne projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami, natomiast nie został jeszcze przyjęty projekt aktualizacji, w związku z czym poniżej odniesiono się do wersji przyjętej rozporządzeniem w 2016 r.</p> <p><i>Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)</i> jest jednym z dokumentów planistycznych opracowanych w celu programowania i koordynowania działań zmierzających do realizacji celów środowiskowych, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>niepogarszanie stanu części wód;</i> – <i>osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla naturalnych części wód powierzchniowych, dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny dla sztucznych i silnie zmienionych części wód oraz dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych;</i> – <i>spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawodawstwie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym m.in. narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie);</i> – <i>zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.</i> <p>Według danych z programu ISOK¹³ (mapy zagrożenia powodziowego), Gmina Rzecznów jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%). W północnej części gminy występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią od jednolitej części wód powierzchniowych Krępianka. W myśl art. 16 pkt 34 <i>Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne</i>, obszary szczególnego zagrożenia powodzią to także: „obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne”. Na terenie Gminy Rzecznów nie występują wały przeciwpowodziowe. Gmina Rzecznów położona jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, w obrębie następujących wód podziemnych (JCWPd)¹⁴:</p> <p>I. Kod JCWPd: PLGW2000103,</p>
----	---	--

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

¹³ Informatyczny System Osłony Kraju, isok.gov.pl

¹⁴ Hydroportal – Plany Gospodarowania Wodami, wody.isok.gov.pl

		<p>Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Rodzaj użytkowania: rolniczo-leśny, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.</p> <p>II. Kod JCWPd: PLGW200086, Stan ilościowy: słaby, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: słaby, Rodzaj użytkowania: rolniczy, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, – coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia – wykonanie rocznego raportu i badań z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia, – coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia – wykonanie sprawozdania z wielkości dopływów wód podziemnych do wyrobisk górniczych oraz wielkości ich wykorzystania na terenie zakładu z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia. Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych, – stworzenie podstaw do umożliwienia przeprowadzenia pomiarów i raportowania ilości nierejestrowanych poborów wód podziemnych, – prowadzenie monitoringu lokalnego wokół ujęć wód podziemnych o poborze przekraczającym 1000 m³/d, – inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru wody z tych ujęć, – zmiana zapisów w ustawach Prawo wodne oraz Prawo ochrony środowiska.</p> <p>III. Kod JCWPd: PLGW200087, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Rodzaj użytkowania: rolniczy, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – wykonanie reambulacji dokumentacji hydrogeologicznych określających warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych, – opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), – opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP),</p>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP, – przegląd pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, – coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia. <p>Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły obejmujących obszar Gminy Rzecznów¹⁵:</p> <p>I. Kod JCWP: RW20001023499: Nazwa: Kamienna od Przepaści do ujścia, Stan/potencjał ekologiczny: słaby, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Bałtów, budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski, – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków – 74 szt., regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przegląd pozwoleń wodnoprawnych. <p>II. Kod JCWP: RW20001623529: Nazwa: Krępianka, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Lipsko, – realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych – budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania 668,52 m³ naturalnych nawozów płynnych, – realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych: budowa nowych i rozbudowa istniejących miejsc do przechowywania nawozów naturalnych stałych o powierzchni 1 169,91 m², – realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr 7/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. Woj.
--	--	--

¹⁵ Baza danych aPGW (aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami) oraz baza danych aPWSK (aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju), apgw.gov.pl/pl/II-cykl-materialy-do-pobrania

		<p>Mazowieckiego z dn. 31 maja 2013 r. poz. 6184) zmienionego rozporządzeniem nr 3/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z dn. 03 lutego 2014 r. poz. 1051): przestrzeganie zasad nawożenia, przestrzeganie zasad nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu, ograniczenie nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem, stosowanie właściwego nawożenia w pobliżu cieków, edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa, kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie, prowadzenie monitoringu oraz dokumentowanie realizacji programu i jego efektów, przestrzeganie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami,</p> <ul style="list-style-type: none"> – regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>III. Kod JCWP: RW20001723632: Nazwa: Dopływ w Błazinach, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-ściekowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – monitoring badawczy wód. <p>IV. Kod JCWP: RW2000172364: Nazwa: Dopływ spod Prandocinka, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata. <p>Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – monitoring badawczy wód. <p>V. Kod JCWP: RW20001723654: Nazwa: Dopływ spod Kol. Pasztowa Wola, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania
--	--	--

		<p>ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata,</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, – regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – monitoring badawczy wód. <p>VI. Kod JCWP: RW20001723658:</p> <p>Nazwa: Dopływ z Czerwonej, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona.</p> <p>Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, – budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, – regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – monitoring badawczy wód. <p>VII. Kod JCWP: RW200017236729:</p> <p>Nazwa: Kosówka, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona.</p> <p>Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, – budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, – regularny wywóz nieczystości płynnych. <p>Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – monitoring badawczy wód. <p>VIII. Kod JCWP: RW20001923659:</p> <p>Nazwa: Iłżanka od Małyżyńca do Modrzejowianki, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: poniżej stanu dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona.</p> <p>Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – modernizacja oczyszczalni ścieków Iłża, – budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Iłża,
--	--	---

		<p>– regularny wywóz nieczystości płynnych. Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – monitoring badawczy wód.</p> <p>IX. Kod JCWP: RW20006234954: Nazwa: Starorzecze w Stokach Starych, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona, Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski, – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, – budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, – regularny wywóz nieczystości płynnych. Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – monitoring badawczy wód.</p> <p>X. Kod JCWP: RW20006234969: Nazwa: Wolanka, Stan/potencjał ekologiczny: poniżej dobrego, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata, – budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Bałtów, – budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących, – regularny wywóz nieczystości płynnych. Działania uzupełniające z aktualizacji programu wodno-środowiskowego: – monitoring badawczy wód.</p> <p>Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy odznaczają się stanem ogólnym złym. Większość działań wskazanych do realizacji w <i>Aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju</i> (aPWŚK) dotyczy przede wszystkim regularnego wywozu nieczystości płynnych, budowy nowych zbiorników bezodpływowych oraz remontu istniejących, budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Dwie z trzech jednolitych części wód podziemnych znajdujących się w granicach gminy odznaczają się stanem ogólnym dobrym. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami <i>Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</i>, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko.</p>
9.	<p><i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</i>¹⁶ (PZRP)</p>	<p>Art. 566 ust. 2 <i>Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne</i> (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.) został zmieniony przez art. 3. pkt 5 <i>Ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych</i></p>

¹⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841).

		<p>z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2368), na mocy którego: „przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 88h ust. 13 oraz art. 114 ust. 5 ustawy uchylanej w art. 573 zachowują moc do dnia 22 marca 2023 r. i mogą być zmieniane”. Plany zarządzania ryzykiem powodziowym aktualizowane są co 6 lat. Obecnie trwa proces aktualizacji dokumentu – projekt aktualizacji nie został jeszcze przyjęty, w związku z czym odniesiono się do wersji z 2016 r. W dokumencie nie wskazano Gminy Rzecznów jako terenu o najwyższym czy wysokim stopniu ryzyka powodziowego, gmina nie znalazła się także na liście projektów strategicznych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Hydroportalu (Plany zarządzania ryzykiem powodziowym) – Gmina Rzecznów nie znajduje się w obszarach problemowych.</p> <p>Na podstawie analiz map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego, a także innych analiz uzupełniających, nie zdiagnozowano wysokiego i bardzo wysokiego poziomu ryzyka powodziowego.</p> <p>Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko.</p>
10.	Plan przeciwdziałania skutkom suszy ¹⁷	<p>Zgodnie z zapisami Planu: <i>Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>ochrona oraz odbudowa ekosystemów;</i> 2) <i>ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;</i> 3) <i>wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);</i> 4) <i>zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki</i> <p>– skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska.</p> <p>Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko</p> <p>W Planie wskazane zostały: <i>Lista inwestycji zgłoszonych przez podmioty zewnętrzne (spoza PGW WP) i Lista zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich.</i> Gmina Rzecznów nie znalazła się na żadnej z tych list.</p> <p><i>Zasoby dyspozycyjne to zasoby odnawialne pomniejszone o średnią z wieloletnia wielkość przepływu wód, tak aby nie dopuścić do znacznego pogorszenia stanu wód powierzchniowych związanych z wodami podziemnymi i do powstania znaczących szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych.</i> Gmina Rzecznów znajduje się w obszarze, dla którego moduł zasobów dyspozycyjnych wynosi 0–50 m³ /24h/km². Na zarządzanie ryzykiem suszy przełożenie mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Większość obszaru Gminy Rzecznów znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym głównie do III</p>

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

		<p>klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych (silnie zagrożone), jednak występują również obszary zakwalifikowane do klasy IV – ekstremalnie zagrożone. W kontekście zagrożenia suszą hydrologiczną obszar prawie całej gminy zakwalifikowano do klasy III – silnie zagrożone, natomiast niewielka część południowo-wschodniej części gminy została zakwalifikowana do klasy II – umiarkowanie zagrożone. W zakresie zagrożenia suszą hydrogeologiczną w JCWPd gmina zakwalifikowana została do klasy I – słabo zagrożone, a także niewielka część południowo-zachodniej części gminy zakwalifikowana została do klasy II – umiarkowanie zagrożone. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy to przede wszystkim klasa IV – ekstremalnie zagrożone suszą oraz (w południowo-wschodniej części gminy) klasa III – silnie zagrożone suszą.</p> <p>Dla Gminy Rzecznów znajdującej się w granicach zlewni następujących JCWP: Kamienna od Przepaści do ujścia, Krępianka, Dopływ w Błazinach, Dopływ spod Prandocinka, Dopływ spod Kol. Pasztowa Wola, Dopływ z Czerwonej, Kosówka, Iłzanka od Małszyńca do Modrzejowianki, Starorzecze w Stokach Starych oraz Wolanka rekomenduje się wdrożenie działań: zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1), realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie nr 4), analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie nr 6), budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10), przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24).</p>
POZIOM REGIONALNY		
11.	<p style="text-align: center;"><i>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</i></p>	<p>W <i>Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</i> wskazano 5 obszarów, dla których określono cele szczegółowe i główne kierunki polityki rozwoju.</p> <p><i>Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i> wskazuje, że wyznaczone w niej cele strategiczne, cele operacyjne oraz planowane w ich ramach kierunki działań zgodne są z zapisami <i>Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</i>. W szczególności wpisują się one w sposób bezpośredni lub pośredni m.in. w niżej wymienione obszary tematyczne i priorytety.</p> <p>OBSZAR 1. GOSPODARKA I NAUKA Nazwa celu: <i>Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</i> W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza gminy</i> oraz 1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju</i>.</p> <p>OBSZAR 2. DOSTĘPNOŚĆ Nazwa celu: <i>Dostępne i mobilne Mazowsze</i> W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.2. <i>Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych</i>.</p> <p>OBSZAR 3. ŚRODOWISKO I ENERGETYKA Nazwa celu: <i>Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</i> W priorytet wpisuje się cel operacyjny Strategii tj.: 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i>.</p> <p>OBSZAR 4. SPOŁECZEŃSTWO Nazwa celu: <i>Mazowsze zintegrowane społecznie</i> W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.2. <i>Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju</i>, 2.1 <i>Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji</i>, 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej</i>.</p> <p>OBSZAR 5. KULTURA I DZIEDZICTWO</p>

		<p>Nazwa celu: Mazowsze bogate kulturowo</p> <p>W priorytet wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 2.1 Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji, 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej.</p> <p>WYMIAR TERYTORIALNY – OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</p> <p>Priorytet 7.2. OSI problemowe</p> <p>Podregion 7.2.4 Radomski obszar strategicznej interwencji</p> <p>Działania w OSI radomskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach:</p> <p>1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej; – zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej; – aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi; – rozwój instytucji otoczenia biznesu; p – oprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej; – rozwój strefy okolicy lotniskowej oraz budowę bazy logistycznej. <p>2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków; – rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego; – rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych. <p>W zakładane dla podregionu działania wpisują się cele operacyjne Strategii tj.: 1.1. Aktywizacja gospodarcza gminy, 1.2. Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju, 2.1. Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji, 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, 3.2. Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</p> <p>Wszystkie założenia w Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030, w tym kierunki działań i działania, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</p>
12.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego ¹⁸	<p>W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM) wydzielono obszary funkcjonalne, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze.</p> <p>Gmina Rzecznów została zaliczona do Obszaru o najniższym dostępie do dóbr i usług. Zasady gospodarowania: działania ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru, poprawę warunków życia mieszkańców, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.</p> <p>Gmina Rzecznów została zaliczona również do Wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 są to obszary położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielkim stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne</p>

¹⁸ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 grudnia 2018 r.

		<p><i>bariery rozwoju tych obszarów obejmują: niską dostępność do usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju, czy słabą jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości kulturowych, czy innych obszarach gospodarki. Zasady zagospodarowania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów;</i> – <i>kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III;</i> – <i>wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych);</i> – <i>poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych;</i> – <i>budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;</i> – <i>poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć;</i> – <i>zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. Information and Communication Technologies), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług;</i> – <i>tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych;</i> – <i>objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.</i> <p>W Planie zostały również wyznaczone <i>Strategiczne obszary żywicielskie (SOŻ)</i>, stanowiące nie tylko samowystarczalność żywnościową województwa, ale również mają znaczenie ponadregionalne. Zalicza się do nich powiaty: płocki, opinogórski, nadbużański, sochaczewsko-grójecki, garwolińsko-kozienicki, a także lipski, w którym położona jest Gmina Rzecznów. Obszary te obejmują 1/3 powierzchni województwa i stanowią szczególnie cenny zasób dla produkcji żywności – charakteryzują się wysokim potencjałem przyrodniczym, wykształconymi specjalizacjami oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej. <i>W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Planie uwzględnia się działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnianie w SUiKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w MPZP z uwzględnieniem struktury użytków rolnych oraz uwzględnianie położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym;</i> – <i>ochronę przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym</i>
--	--	--

		<p>znaczeniu w województwie mazowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim);</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczanie przeznaczania najlepszych gleb pod uprawy roślin energetycznych; – przeciwdziałanie fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw, w tym scalanie gruntów i zagospodarowanie poscaleniowe; – zachowywanie funkcji towarzyszących produkcji żywności, m.in.: utrzymywanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, zachowywanie wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, utrzymywanie trwałych użytków zielonych dla ochrony bioróżnorodności; – wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej oraz zwiększanie towarowości gospodarstw rolnych w celu utrzymania wysokiego poziomu i jakości produkcji rolniczej tych obszarów; – upowszechnianie działań rolno-środowiskowo-klimatycznych zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowanej z ochroną zasobów i walorów przyrodniczych, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego; – działania na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez budowę i renowację infrastruktury nawadniającej i odwadniającej; – upowszechnienie działań polegających na wdrożeniu zapisów Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, tzw. programu azotanowego. <p>Ponadto w Planie zostały wskazane Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – wiążące ustalenia Planu m.in.: Inwestycje w zakresie dróg wojewódzkich, wśród których znalazła się inwestycja o nazwie <i>Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Ilża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko</i>. Zatem inwestycja obejmuje Gminę Rzecznów, przez którą przebiega droga wojewódzka nr 747. W dokumencie wskazano również <i>Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – poziom krajowy i lokalny</i> jednak żadna ze wskazanych inwestycji nie znajduje się na terenie Gminy Rzecznów.</p> <p>Dokument zawiera również <i>Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa</i>. Zapisy te mogą stanowić propozycje rozwiązań przestrzennych przy formułowaniu stanowisk i wniosków samorządu województwa do polityki przestrzennej państwa oraz jako elementy fakultatywne – do uwzględnienia w dokumentach planistycznych gmin. Gmina Rzecznów została wskazana wśród postulatów w zakresie systemu dróg wojewódzkich, gdzie w Planie postuluje się do ujęcia w dokumentach województwa i sporządzenia studialnej dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie m.in.: <i>przyjęcie kategorii drogi wojewódzkiej dla dróg powiatowych Odechów–Rzecznów–Siemno–granica województwa (Ostrowiec Świętokrzyski) dla połączenia Lipska z Radomiem i Ostrowcem</i>.</p>
13.	<p><i>Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego</i></p>	<p><i>Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku</i> został opracowany w celu zapewnienia spójności długofalowych działań i kompleksowego planowania potrzeb inwestycyjnych w obszarze transportu na Mazowszu oraz zapewnienia spójnej sieci transportowej z województwami ościennymi, a także krajową siecią transportową. Zadaniem</p>

	w perspektywie do 2030 roku	<p>Planu jest również uporządkowanie i skoordynowanie działań prowadzących do realizacji celów określonych w Strategii województwa, dokumentach strategicznych Unii Europejskiej, jak również dokumentach krajowych oraz zwiększenie przejrzystości procesu programowania strategicznego w województwie. W dokumencie został określony cel główny <i>Dostępne i mobilne Mazowsze</i> oraz cztery cele strategiczne. Założenia Strategii w szczególności wpisują się w cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Cel strategiczny nr I Dostępny dla wszystkich, spójny i nowoczesny system transportowy, poprzez cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko – cel operacyjny 3.2 Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych;</i> – <i>Cel strategiczny nr II Niskoemisyjny system transportowy poprzez cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko – cele operacyjne 3.1 Ochrona i poprawa jakości środowiska oraz 3.2 Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</i>
POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
14.	Strategia Rozwoju Powiatu Lipskiego na lata 2021–2023	<p><i>Strategia Rozwoju Powiatu Lipskiego na lata 2021–2030</i> została przyjęta <i>Uchwałą Nr XLIII/241/2021 Rady Powiatu w Lipsku</i> z dnia 30 września 2021 r. Dokument określa działania, których realizacja pozwoli na rozwój całego Powiatu. W dokumencie zostały określone cztery obszary rozwoju Powiatu Lipskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Podnoszenie jakości usług publicznych realizowanych na terenie powiatu;</i> – <i>Integracja mieszkańców z różnych gmin Powiatu Lipskiego;</i> – <i>Rozwijanie potencjału turystycznego powiatu</i> – <i>Rozwój sektora ekonomii społecznej.</i> <p>Wszystkie założenia w <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i>, w tym kierunki działań i działania, wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w ww. obszary rozwoju Powiatu Lipskiego.</p>
15.	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rzecznów na lata 2016–2019 z perspektywą do roku 2023	<p>Program jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie Gminy Rzecznów. Zasadniczym zadaniem Programu jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Przyjęte w Programie cele powinny uwzględnić konieczność realizacji zarówno lokalnych priorytetów ochrony środowiska, jak i strategii działań wynikających z programów wyższego szczebla. W oczywisty sposób cele te nie mogą być sprzeczne z priorytetami polityki ekologicznej Państwa. Dlatego też przygotowany <i>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rzecznów</i> uwzględnia uwarunkowania zawarte w strategiach, programach i innych dokumentach programowych, które dotyczą Gminy Rzecznów. Cele ochrony środowiska wyznaczone dla Gminy Rzecznów, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ograniczanie rozpraszania zabudowy poprzez wskazanie terenów jej rozwoju, w pierwszej kolejności w granicach wykształconych już pasów i skupisk zabudowy lub w ich sąsiedztwie;</i> – <i>wypełnianie wolnych enklaw w pasmach istniejącej zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej w celu odpowiedniego wykorzystania terenów już zurbanizowanych i stworzenia większej ich wartości przestrzennej;</i>

		<ul style="list-style-type: none"> – wyposażanie terenów zabudowy mieszkaniowej co najmniej w sieci elektroenergetyczne i wodociągowe, a strefy koncentracji zabudowy mieszkaniowej – także w sieci kanalizacji sanitarnej; – propagowanie odnawialnych źródeł energii; – rekomendowanie stopniowego ograniczania wykorzystywania węgla kamiennego jako głównego nośnika energii cieplnej stosowanego do ogrzewania budynków mieszkalnych.
16.	<p style="text-align: center;"><i>Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rzecznów</i></p>	<p>W Studium Gminy Rzecznów przyjętym Uchwałą Nr XLVI/169/2014 Rady Gminy Rzecznów z dnia 4 marca 2014 r. wraz ze zmianami, zostały określone zasady kształtowania polityki przestrzennej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – racjonalne zagospodarowanie terenów zabudowanych, tworzenie we wsiach sołeckich miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców; – eliminowanie barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób niepełnosprawnych; – poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej; – zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez modernizację systemu komunikacji drogowej; – ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy poprawią sytuację finansową oraz utworzą nowe miejsca pracy; – ochrona gruntów rolnych II–III klasy bonitacyjnej przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze; – wykorzystanie potencjału przyrodniczego do rozwoju wielofunkcyjnego rolnictwa; – ochrona zwartych kompleksów leśnych; – ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów; – poprawa dostępności usług podstawowych wszystkim mieszkańcom gminy. <p>Ponadto w dokumencie zostały wyznaczone kierunki rozwoju gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie dominującej funkcji rolniczej; – rozwój funkcji mieszkaniowej w formie zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej; – zwiększenie arealu lasów; – rozwój funkcji usługowej; – rozwój infrastruktury technicznej; – budowa urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych. <p>W niniejszej Strategii oraz w Studium kładzie się nacisk na właściwe wykorzystanie przestrzeni oraz kształtowanie struktury przestrzennej w sposób umożliwiający wykorzystanie walorów gminy, przy jednoczesnym zachowaniu wartości środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju gospodarczego i poprawie jakości życia mieszkańców.</p>

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we Wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Nasze oddziaływanie na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania oraz warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak

i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

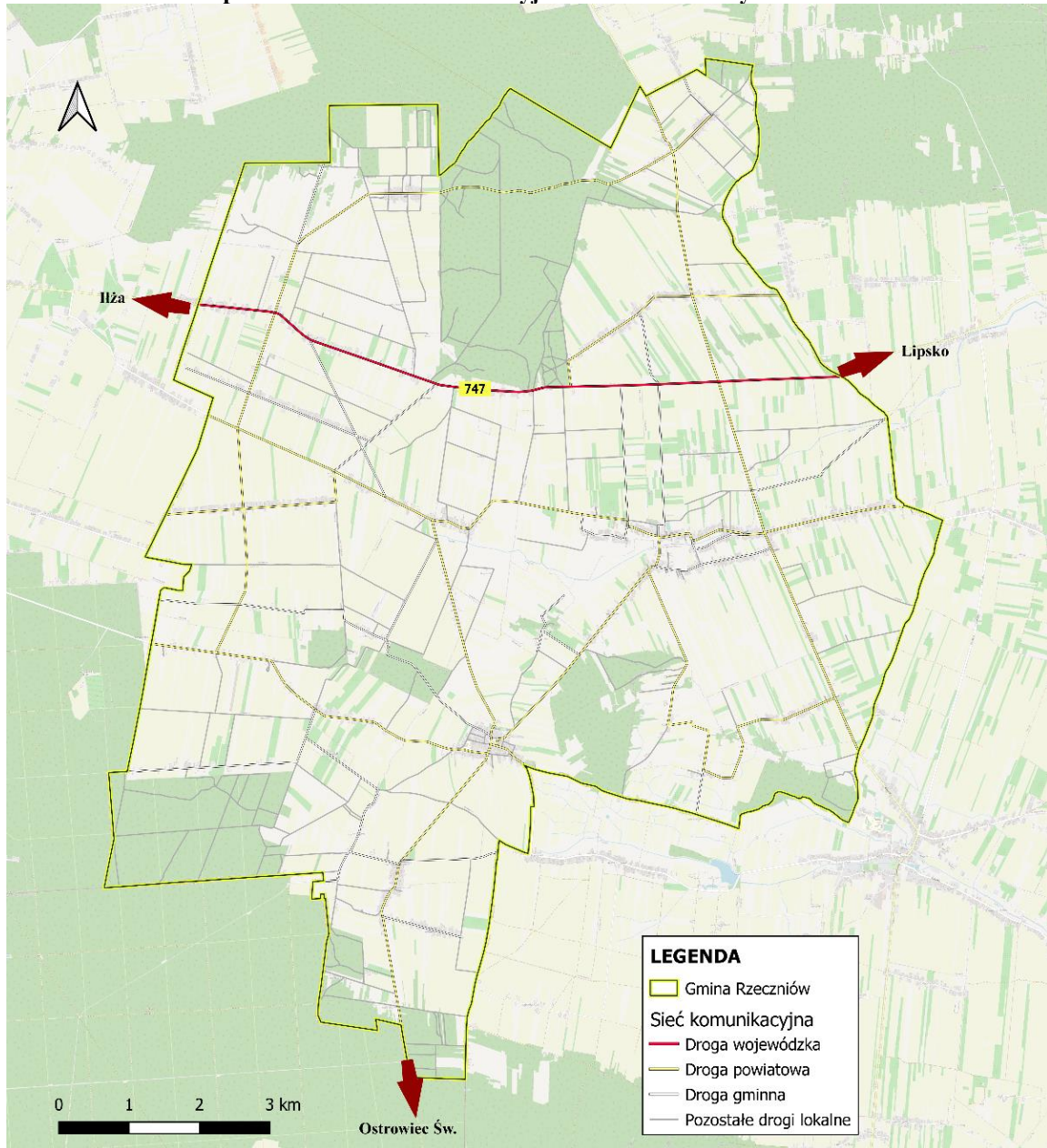
Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Rzecznów wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

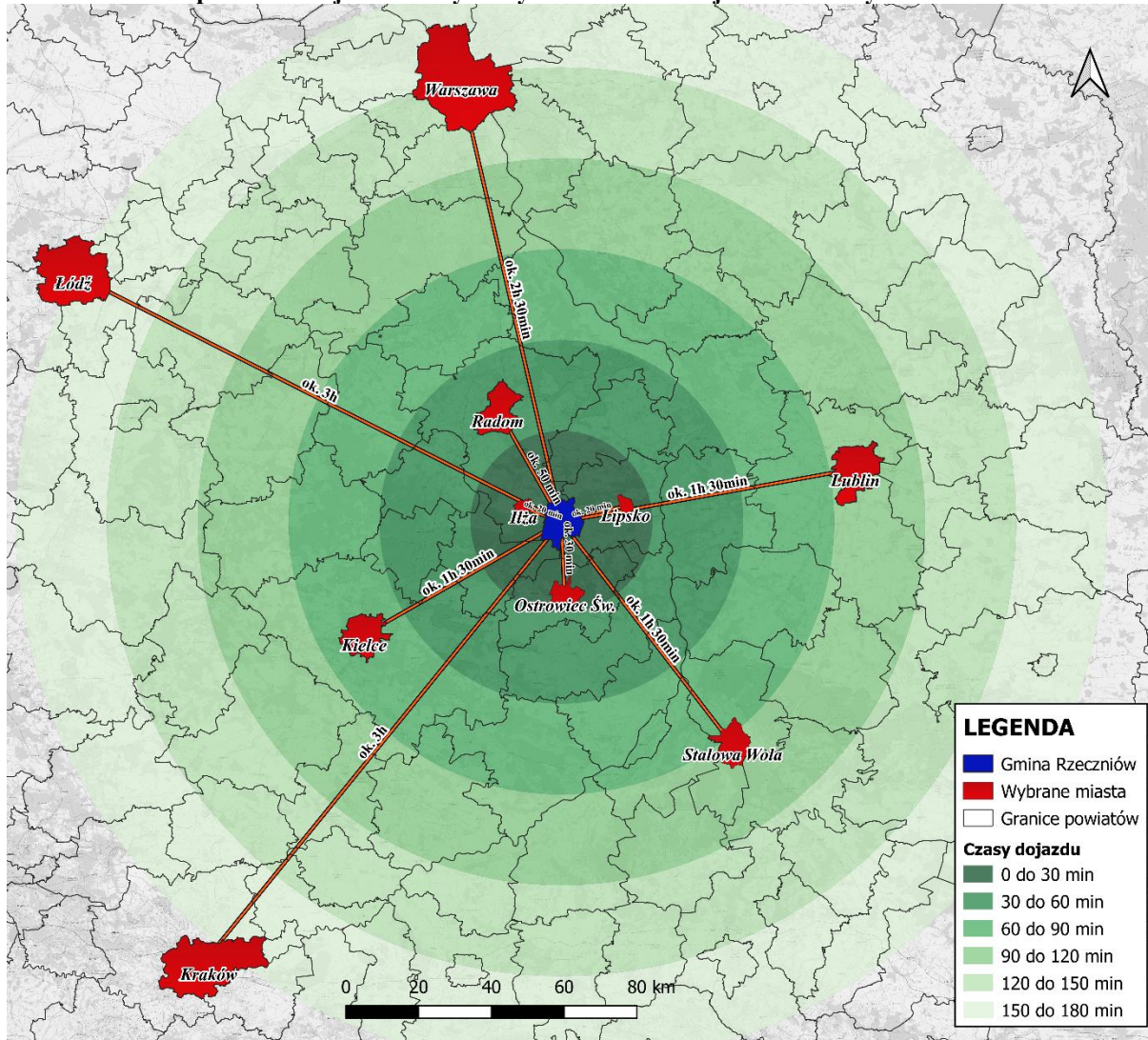
Gmina Rzecznów, która jest gminą wiejską, leży w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy: od północy z Gminą Ciepiałów (powiat lipski, województwo mazowieckie), od wschodu z Gminą Sienno (powiat lipski, województwo mazowieckie), od południa z Gminą Brody (powiat starachowicki, województwo świętokrzyskie), natomiast od zachodu i północno-zachodu z Miastem i Gminą Iłża (powiat radomski, województwo mazowieckie). Przez Gminę Rzecznów, w jej północnej części, przebiega droga wojewódzka 747 relacji Iłża–Konopnica. W niedalekiej odległości od granicy gminy przebiegają także drogi krajowe tj. droga krajowa nr 9 relacji Radom–Rzeszów oraz droga krajowa nr 79 relacji Warszawa–Bytom. Należy dodać, iż na terenie Gminy Rzecznów większość dróg stanowią drogi powiatowe, następnie drogi gminne oraz droga wojewódzka. Przez teren gminy nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższa stacja znajduje się w Ostrowcu Świętokrzyskim, oddalona o około 25 km od Rzecznowa. Gmina Rzecznów nie jest szczególnie dobrym punktem komunikacyjnym. Na mapie 2 została przedstawiona sieć komunikacyjna gminy, natomiast na mapie 3 – czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich, który nie jest korzystny dla mieszkańców. Gmina sąsiaduje bezpośrednio z gminą miejsko-wiejską Iłża, czas dojazdu do Ostrowca Świętokrzyskiego wynosi ok. 30 min, natomiast do Radomia nieco dłużej – ok. 50 min. Znacząca jest jednak odległość do dużych ośrodków miejskich. Gmina Rzecznów znajduje się w odległości około 150 km od Warszawy, czyli od największego miasta w Polsce – stolicy kraju – czas dojazdu wynosi około 2 h i 30 min. Do Lublina, Stalowej Woli czy Kielc czas dojazdu to około 1 h i 30 min.

Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Rzecznów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Rzecznów

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar Gminy Rzecznów położony jest na pograniczu Równiny Radomskiej i Wysoczyzny Iłżeckiej. Przez środek gminy, prawie równoleżnikowo, przebiega płytką dolina Krępianki, której źródła znajdują się w okolicach Rzechowa¹⁹. Ponadto w gminie dominują nizinne wypłaszczenia terenu. Najniżej położone tereny znajdują się na wysokości 180 m n.p.m. w północnej części gminy. Najwyżej położony punkt osiąga wysokość 220 m n.p.m.

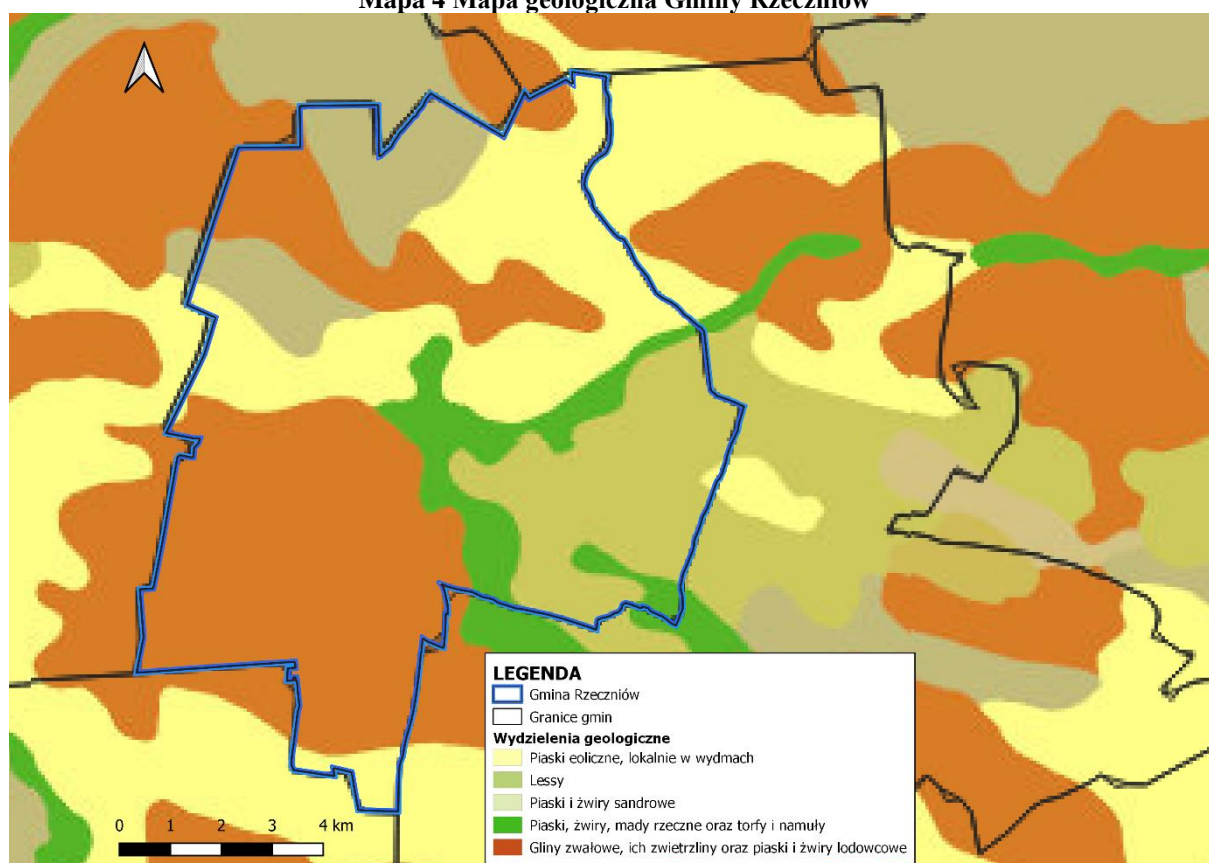
Pod względem geologicznym obszar gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek: północna i centralna część gminy znajduje się w obrębie synklinorium brzeżnego w jego południowej części synklinorium lubelskiego, natomiast południowa część gminy należy do północno-wschodniego obrzeża mezozoicznego Gór Świętokrzyskich. Na obszarze gminy występują utwory dewonu, jury i kredy oraz czwartorzędu. Reprezentowane przez dolomity,

¹⁹ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2013.

wapienie i iłowce utwory dewonu zlokalizowano przy północno-zachodniej granicy gminy. Osady jury, głównie wapiennie, mułowce, piaskowce, muszłowce oraz margle zalegają niezgodnie na utworach dewonu. Utwory fluwioglacjalne są wykształcone w postaci drobno i średnioziarnistych pospółek i żwirów warstwowanych równolegle i skośnie, zalegających głównie w części południowej i wschodniej gminy. Pyły, pyły piaszczyste oraz gliny pylaste szaro-żółte występują w pasie Pawliczka – Ciecierówka. Najmłodsze osady holoceniskie reprezentują namuły, torfy, mułki i piaski o miąższości kilku metrów występujące w dolinach cieków²⁰.

Według informacji zwartych na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego na obszarze Gminy Rzecznów nie udokumentowano żadnego złoża kopalin.

Mapa 4 Mapa geologiczna Gminy Rzecznów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowy Instytut Badawczy, geologia.pgi.gov.pl

Na obszarze Gminy Rzecznów dominują gleby biellicowe i pseudobiellicowe, które występują przede wszystkim w centralnej części gminy. Na północy i południu gminy występują dwa kompleksy gleb brunatnych wyługowanych. Natomiast w dolinie Krępianki

20 Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2013.

lokalnie występują mady oraz gleby murszowe i murszowo torfowe, jednakże nie mają one większego znaczenia dla rolnictwa, ze względu na bardzo małe powierzchnie. Na południowym wschodzie gminy znajdują się zdegradowane czarnoziemy, które są niemal najslabiej przydatne rolniczo. Gleby w Gminie Rzecznów charakteryzują się dość dobrą przydatnością do produkcji rolnej. Najbardziej wartościowe gleby w gminie, czyli III i IV klasa bonitacyjna, położone są w jej zachodnio-środkowej części. Największy udział w strukturze gruntów ornych stanowi klasa III bonitacyjna, która obejmuje ponad 36% gruntów, grunty klasy II stanowią ponad 3%. Na terenie gminy nie występują grunty zakwalifikowane do I klasy bonitacyjnej²¹. Ze względu na rolniczy charakter gminy, według danych z Urzędu Gminy w Rzecznowie, znajduje się tam ok. 1 050 gospodarstw rolnych. Mieszkańcy gminy zajmują się także sadownictwem – głównie uprawą wiśni, porzeczki, malin czy jabłek.

Gmina Rzecznów położona jest w zlewni Wisły i posiada ubogą sieć hydrograficzną. Przez gminę przepływa rzeka Krępianka, której źródło znajduje na terenie gminy w miejscowości Rzechów. Rzeka jest nieuregulowana, jej długość na terenie gminy wynosi ok. 8 km. Krępianka w Gminie Rzecznów posiada dwa dopływy: Dopływ spod Rzechowa oraz Dopływ spod Kotłowacza. W północnej części gminy znajduje się ciek o nazwie Dopływ spod Kolonii Pasztowa Wola, który stanowi dopływ Iłżanki i przez teren Gminy Rzecznów przepływa przez około 4 km. W południowo-zachodniej części gminy przepływa jeszcze jeden ciek: dopływ spod Grechowa, a jego długość to ok. 1,6 km²².

Gmina charakteryzuje się niską lesistością. W południowo zachodniej oraz południowej części znajdują się pozostałości dawnej Puszczy Iłżeckiej, obejmującej północno-wschodnią część Puszczy Świętokrzyskiej. Dominuje w niej bór sosnowy z domieszką brzozy, rzadziej dębu. Spotykany jest również bór mieszany złożony z sosny z domieszką jodły, dębu, brzozy, osiki i grabu. Runo leśne jest bogate. Występują w nim liczne grzyby, borówki czernicy i brusznicy, kostrzewy oraz mchy. Drugi kompleks leśny występuje w północnej części gminy na obszarze wyznaczonym przez miejscowości Michałów, Pawliczka i Osinki. Jest to las mieszany, w którym występuje sosna, jodła, dąb, buk, świerk, lipa i klon. Charakteryzuje się również bogatym runem leśnym.

Gmina Rzecznów charakteryzuje się zabudową zagrodową, kształtowaną na tradycyjnym czworoboku, która w większości koncentruje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych – największa jej koncentracja występuje wzdłuż dróg powiatowych

²¹ Informatyczny System Ochrony Kraju, wody.isok.gov.pl.

²² *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzecznów*, s. 19.

przebiegających przez teren gminy. Uzupełniającą formę zabudowy stanowi mieszkalnictwo jednorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej. Najsilniej wyodrębnioną i największą miejscowość pod względem przestrzennym na terenie gminy stanowi wieś Rzecznów, która jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa w ww. miejscowości zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową. Natomiast wieś Grabowiec posiada cechy morfologiczne małego miasta, m.in. rynek, z którego promieniście rozchodzą się drogi prowadzące do wszystkich części gminy. Wśród układów morfologicznych pozostałych wsi dominują różnej długości ulicówki o pasmowych układach rozłogów.

Ponadto na terenie gminy zostały stworzone szlaki rowerowe wraz z infrastrukturą, która obejmuje m.in. cztery wiaty turystyczne oraz tablice informacyjne w miejscowościach Rzecznów, Rzechów, Podkońce i Wólka Modrzejowa. Przez teren gminy przebiega 5 szlaków turystyczno-rowerowych.

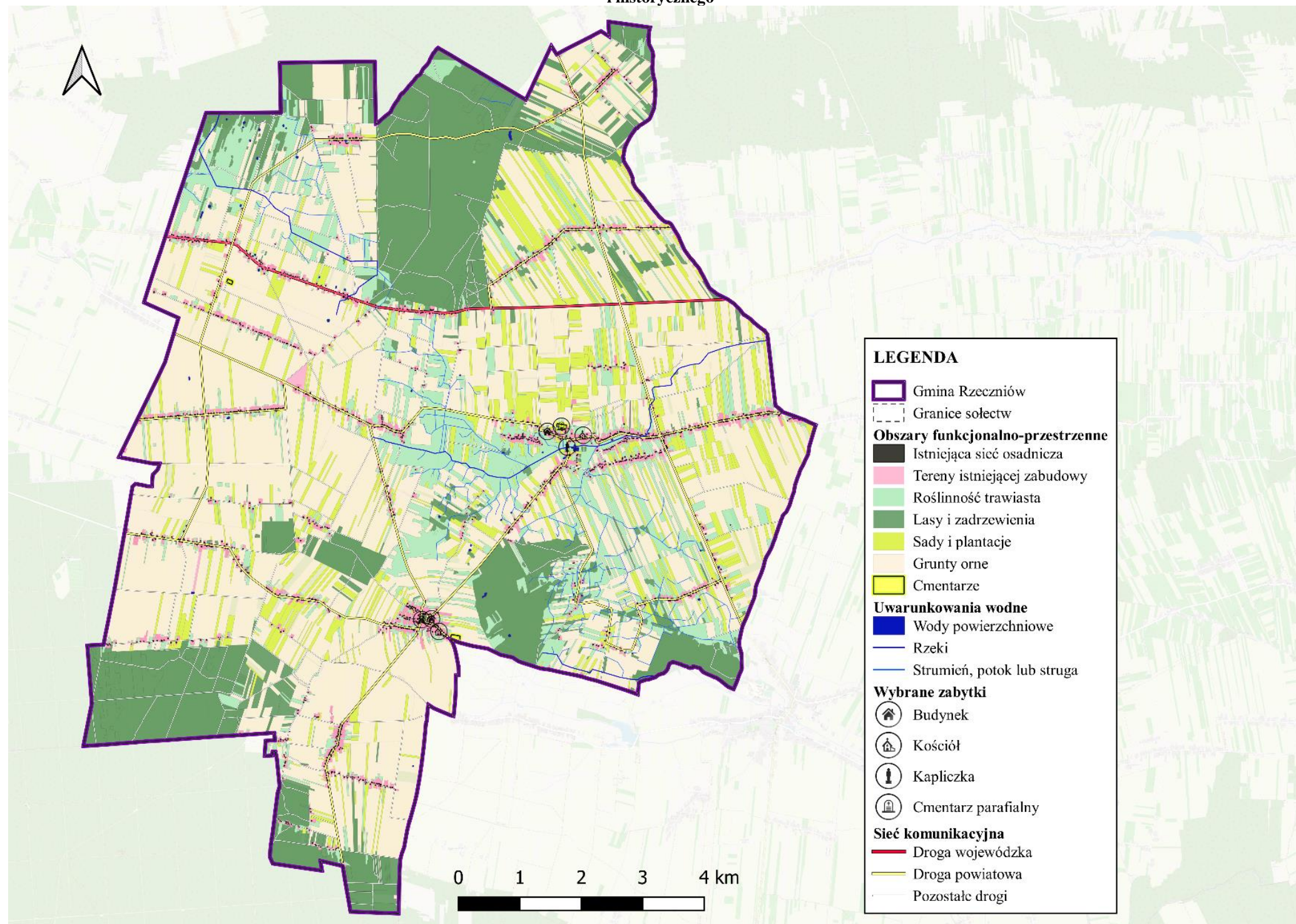
Gmina Rzecznów ze względu na swoje położenie posiada potencjał do rozwoju funkcji osiedleńczej, a jej ukształtowanie terenu daje możliwości rozwoju w kierunku rekreacji. Ponadto gmina posiada warunki sprzyjające rolnictwu, które stanowi znaczący sektor w gospodarce gminy. Dlatego główną aspiracją rozwojową gminy jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom oraz stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu (rezerwa terenów zielonych/ niezabudowanych), ale także przez rozwój usług społecznych oraz stworzenie warunków do rozwoju osobistego mieszkańców gminy oraz rozwoju gospodarczego.

Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Rzecznów przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego obszaru, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w najbliższych latach. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych na obszarze, w tym

szczególnie w Rzecznowie – miejscowość ta stanowi centrum i ośrodek wzrostu dla całego obszaru gminy. Rzecznów jest ośrodkiem rozwojowym, ważnym dla otaczających go terenów, dlatego istotne jest wzmocnienie jego potencjału i rozwijanie funkcji centrotwórczych. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego też działania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii mocno akcentowane. Ważnym elementem rozwoju tego obszaru jest wspieranie aktywności i integracji mieszkańców, a więc tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych zawierających komponenty rekreacyjne. Istotne jest, aby takie przestrzenie kształtowane były na terenie gminy przy jednoczesnym zachowaniu różnorodnych walorów historycznych i przyrodniczych.

Na mapie 5 przedstawiono uwarunkowania Gminy Rzecznów z wyszczególnieniem sieci osadniczej, sieci komunikacyjnej, pokrycia terenu, sieci wodnej oraz wybranych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Mapa 5 Gmina Rzecznów – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

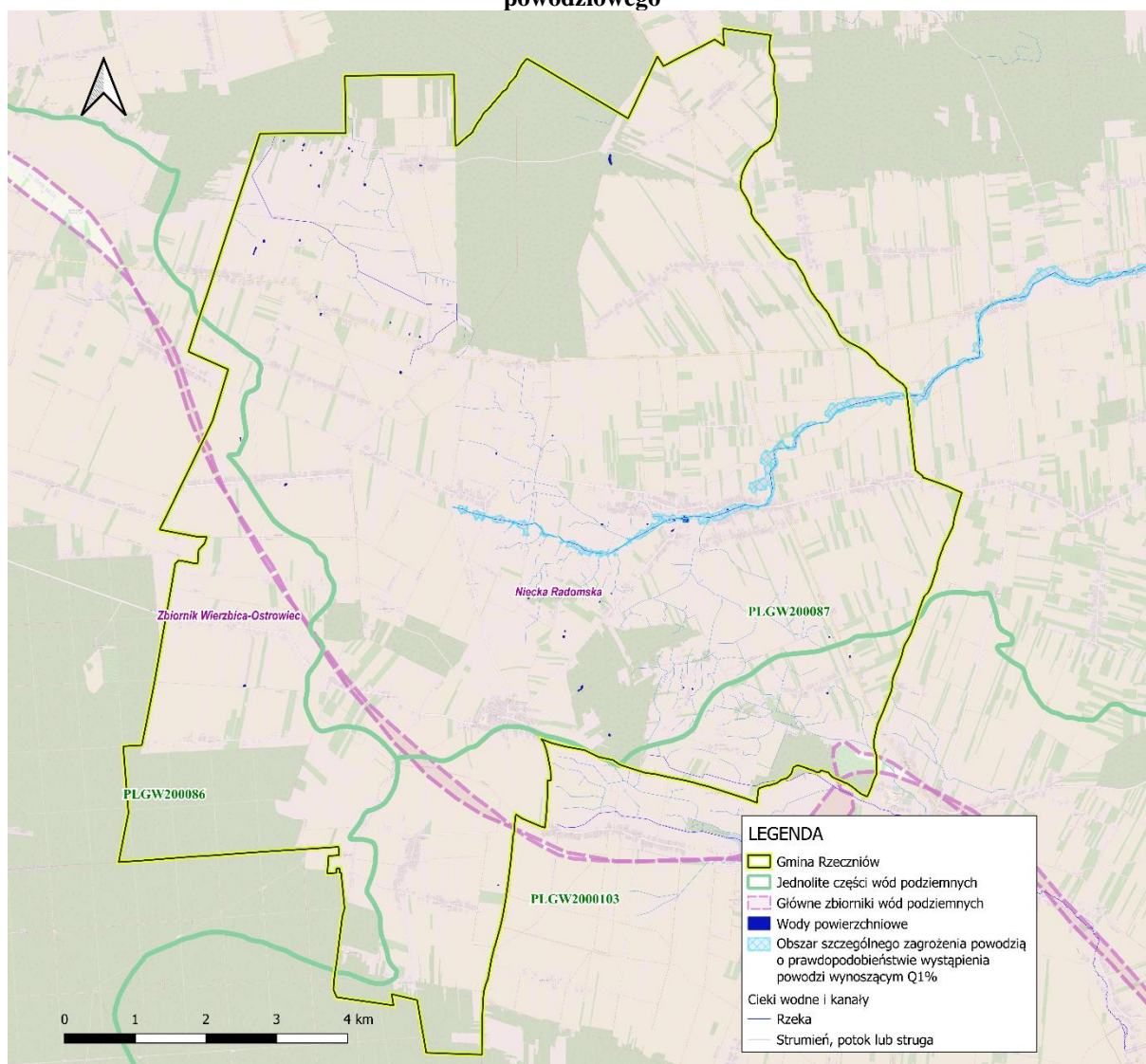

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portalów mapowych

Na terenie gminy nie stwierdzono występowania zagrożenia związanego z osuwaniem się ziemi.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Rzecznów stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%. Miejscowości, które są najbardziej zagrożone i na których znajdują się tereny zagrożone powodzią to: Rzechów-Kolonia, Stary Rzechów, Wincentów, Rzecznówek, Rzecznów-Kolonia, Rzecznów oraz Jelanka (mapa 6).

Mapa 6 Gmina Rzecznów – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Rzecznów na najbliższe lata to m.in.:

- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych, polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu.
- Podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację bazy usług publicznych, bazy rekreacyjnej.
- Zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych.
- Ochrona terenów rolnych i leśnych, terenów położonych wzdłuż cieków wodnych oraz obszarów na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych przed zabudową (wyjątkiem mogą być obiekty gospodarcze związane z gospodarką rolną lub leśną, niezbędne obiekty infrastruktury i urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki).
- Rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru.
- Rozwój zabudowy w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne z wyłączeniem terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg tranzytowych, które powinny być chronione przed lokalizacją zabudowy niezwiązanej z potrzebami ruchu. Nowe inwestycje powinny być lokalizowane przede wszystkim w zasięgu terenów, na których już istnieje infrastruktura techniczna lub jest planowana do realizacji w najbliższych latach. Należy dążyć do zwartości zabudowy i ograniczania zabudowy rozproszonej.
- Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej obszaru oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.
- Kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności – wszystkich mieszkańców gminy.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni wiejskiej poprzez planowanie i wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.

- Promocja ładu przestrzennego oraz budowa świadomości społecznej na temat kosztów i skutków rozpraszania zabudowy.
- Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych wzmacniających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe.
- Utrzymanie ciągłości kulturowej poprzez zachowanie duchowego i materialnego dziedzictwa kulturowego.
- Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.
- Doskonalenie funkcjonalności struktury przestrzennej gminy oraz racjonalne jej przekształcanie w dostosowywaniu do potrzeb dalszego rozwoju.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Wyznaczenie odpowiednio oznakowanych szlaków drogowych (tras widokowych) i budowa miejsc zatrzymania w obszarach atrakcyjnych krajobrazowo, a także rozwój szlaków i infrastruktury uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.
- Dążenie do pokrycia jak największej powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- Skuteczne zwalczanie samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmianie sposobu użytkowania terenów rolnych.
- Budowanie poczucia lokalnej tożsamości, pozytywnej identyfikacji i dumy z miejsca zamieszkania, oparte na wspólnym systemie wartości i zasobach kulturowych.
- Na terenach o znaczących walorach środowiskowych należy ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur pełniących funkcje ekologiczne.
- Instalacja odnawialnych źródeł energii.

Przy realizacji polityki przestrzennej należy zwrócić uwagę na zapisy dokumentu *Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim* (Standardy). W dokumencie wskazano przebieg tras do realizacji w perspektywie do 2030 r. na terenie województwa mazowieckiego, żadna z planowanych inwestycji nie przebiega przez teren Gminy Rzecznów. Jednak działania przewidziane w ramach realizacji niniejszej Strategii zakładają poprawę atrakcyjności osiedleńczej i rekreacyjnej gminy poprzez rozbudowę tras rowerowych. W związku z tym wszystkie planowane trasy powinny być zgodne z zapisami zawartymi w Standardach. Dokument określa wymogi dotyczące projektowania i realizacji infrastruktury

rowerowej na terenie województwa mazowieckiego w celu zapewnienia jej wysokiej jakości. Ponadto wskazuje kluczowe parametry pojedynczych tras rowerowych, jak też całej ich sieci, które powinny być spełnione jednocześnie:

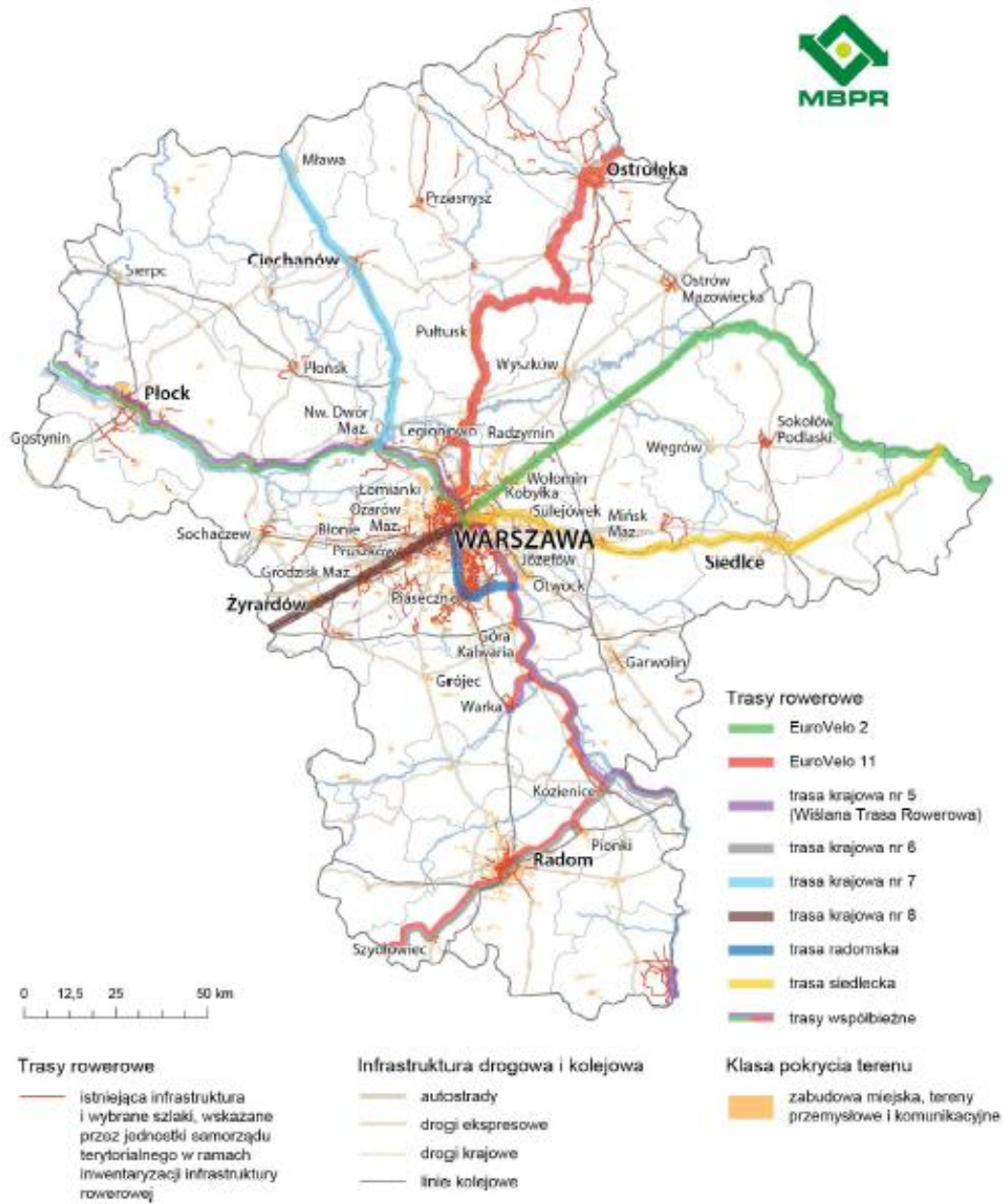
- spójność – infrastruktura powinna zapewniać możliwość dotarcia do wszystkich źródeł i celów podróży. Powinna też być pozbawiona przerw: wszystkie odcinki powinny być ze sobą połączone, co nie oznacza, że na wszystkich odcinkach konieczna jest wydzielona infrastruktura rowerowa. W przypadku początku i końca wydzielonej infrastruktury rowerowej, należy zadbać o dogodne połączenie z infrastrukturą ogólnodostępną;
- bezpośredniość – infrastruktura powinna prowadzić od źródła do celu bez objazdów i innych rozwiązań skutkujących wydłużeniem trasy lub czasu podróży. Bezpośrednia trasa to taka, która prowadzi domyślną, intuicyjną drogą, logiczną z punktu widzenia użytkownika. Istotny wpływ na bezpośredniość ma też wskaźnik opóźnienia, czyli średnia ilość czasu, którą rowerzysta traci, oczekując na sygnalizacji świetlnej lub skrzyżowaniach bez pierwszeństwa, wyrażona w sekundach na kilometr trasy;
- wygoda – infrastruktura powinna zapewniać możliwość komfortowej, płynnej i intuicyjnej jazdy, niezależnie od wieku i sprawności rowerzysty, jak też rodzaju roweru (miejskiego, szosowego, elektrycznego, z przyczepką itp.). Tym samym przebieg trasy powinien być pozbawiony gwałtownych zakrętów o łukach ze zbyt małymi promieniami należy ograniczyć do minimum podjazdy oraz sytuacje wymagające hamowania i ponownego rozpędzania się, nawierzchnia powinna być twarda, równa, pozbawiona uskoków itd.;
- bezpieczeństwo – infrastruktura nie powinna skłaniać rowerzystów do wykonywania manewrów nielegalnych bądź trudno przewidywalnych dla innych uczestników ruchu. W tym celu należy zapewnić intuicyjny przebieg trasy rowerowej, wyraźne pierwszeństwo na przejazdach, widoczność, zminimalizować liczbę punktów kolizji, w tym z ruchem pieszym itd.;
- atrakcyjność – infrastruktura rowerowa powinna zapewniać co najmniej równie dogodne warunki jak w przypadku jazdy jezdnią. Atrakcyjność jest tym samym w dużej mierze wypadkową pozostałych czterech parametrów, lecz obejmuje również czytelność, dostosowanie do potrzeb użytkowników, estetykę (np. obecność szpalerów drzew), poczucie bezpieczeństwa (związane np. z oświetleniem, widocznością tunelu na przestrzał), poziom hałasu itp.

Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Rzecznów realizowane są m.in. poprzez działania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Obecnie jednak planuje się gruntowną reformę obowiązującego od prawie 19 lat systemu planowania przestrzennego. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego będzie uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać strategia rozwoju gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Gmina Rzecznów posiada Studium [SUiKPZ] przyjęte Uchwałą Rady Gminy Rzecznów Nr XLVI/169/2014 z dnia 4 marca 2014 r. Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, Gmina Rzecznów obecnie nie posiada takiego dokumentu.

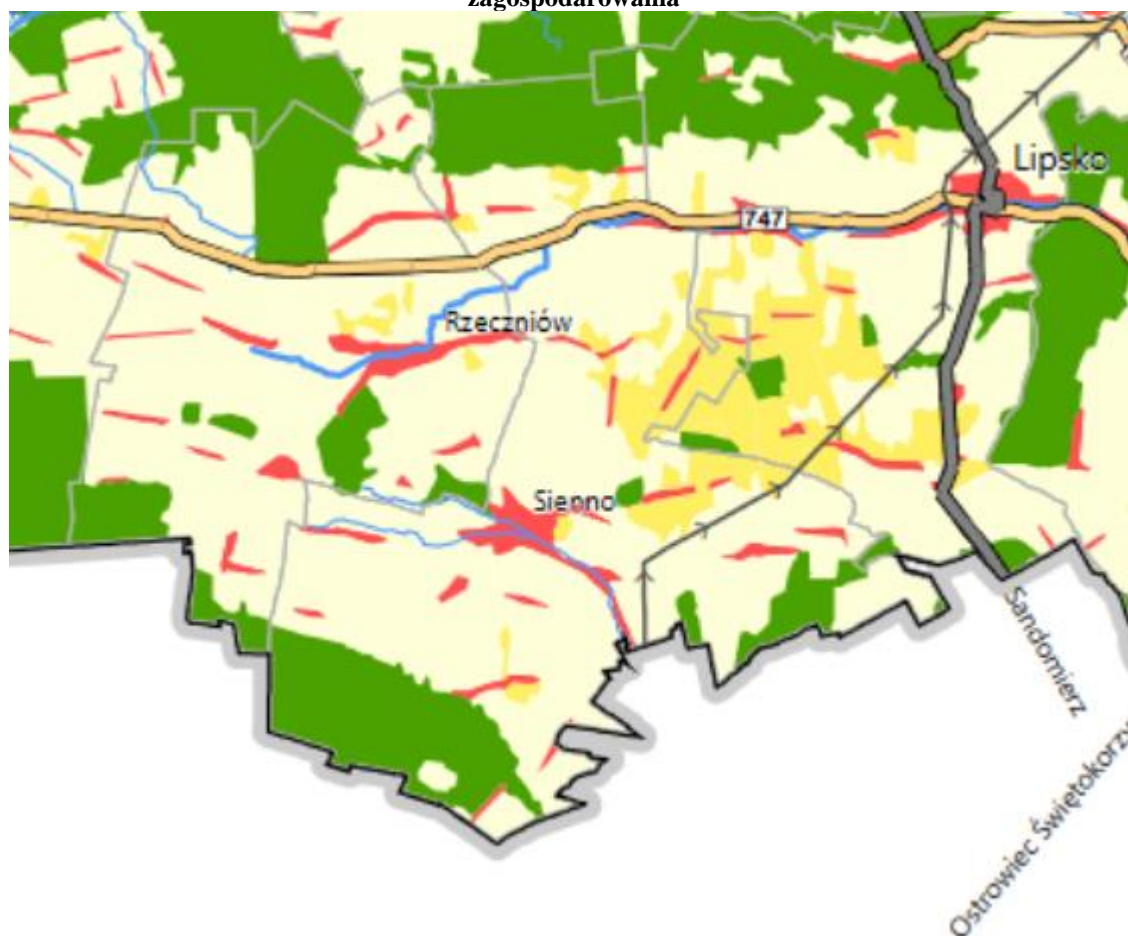
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej (mapy 7–9).

Mapa 7 Mapa Standardów infrastruktury rowerowej i koncepcji tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim – Trasy rowerowe wskazane do realizacji w perspektywie do 2030 roku

Źródło: Załącznik do Uchwały Nr 1100/333/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 28 czerwca 2022

Mapa 8 Fragment mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* – stan zagospodarowania

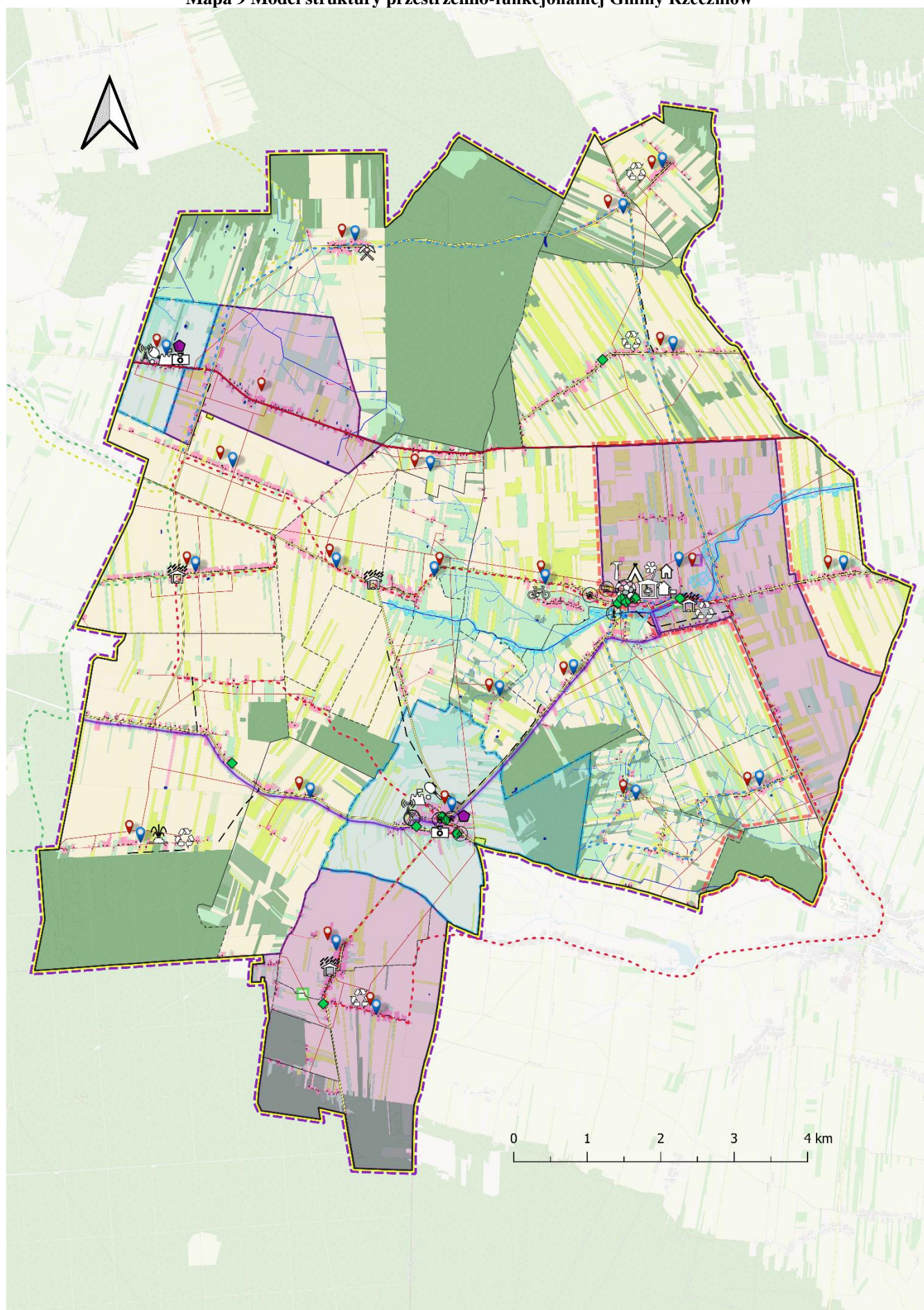
Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Rysunek 1 Legenda do treści mapy *Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego – stan zagospodarowania*

granice jednostek statystycznych	infrastruktura drogowa	żegluga śródlądowa
— granica regionu NUTS 2	drogi krajowe	▣ porty rzeczne
— granica podregionu NUTS 3	▬ klasa techniczna A	system elektroenergetyczny najwyższych napięć
granice jednostek administracyjnych	▬ klasa techniczna S	■ stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV
▬ granica województwa	▬ klasa techniczna GP, G	■ stacje elektroenergetyczne 400/110 kV
— granica gminy	drogi wojewódzkie	■ stacje elektroenergetyczne 220/110 kV
pokrycie terenu wg BDOO	▬ klasa techniczna GP, G, Z i L	⚡ elektrownie w systemie przesyłowym
~ ciek	infrastruktura kolejowa	⚡ elektrociepłownie przewidziane do włączenia w system przesyłowy
■ wody powierzchniowe	— linie normalnotorowe	←← linie elektroenergetyczne 400 kV
■ zabudowa	— linie wąskotorowe	←- - linia elektroenergetyczna 400 kV w trakcie realizacji
■ tereny leśne i zadrzewione	infrastruktura lotniskowa	←← linie elektroenergetyczne 220 kV
■ roślinność krzewiasta	✈ lotniska użytku publicznego	
■ uprawy trwałe	✈ lotniska użytku publicznego i wojskowe	
■ roślinność trawiasta i uprawy rolne	✈ lotniska wojskowe	
■ grunty nieużytkowane	✈ lądowiska sanitarne	
■ składowiska odpadów	✈ inne lotniska i lądowiska	
■ wyrobiska i zwałowiska		
■ pozostałe tereny niezabudowane		
wybrane klasy pokrycia terenu wg CLC 2012		
■ tereny przemysłowe lub handlowe		
■ lotniska		

Źródło: Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Mapa 9 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Rzecznów

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2 Legenda do mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Rzecznów

LEGENDA	
	Gmina Rzecznów
	Granice sołectw
Wybrane projekty strategiczne - lokalizacja pogładowa	
Projekt Strategiczny nr 1	
	Opracowanie koncepcji i wdrożenie idei Smart Village
	Utworzenie Centrum Kulturalno-Artystycznego
	Stworzenie inkubatora przedsiębiorczości
	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz wdrożenie procesu rewitalizacji obejmującego centrum Rzeczniowa
	Tworzenie terenów zieleni urządzonej
	Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych
Projekt Strategiczny nr 2	
	Budowa boiska wielofunkcyjnego oraz placu z terenowymi urządzeniami sportowymi przy szkole w Grabowcu
	Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
	Opracowanie oraz wdrożenie koncepcji Smart Village dla miejscowości Grabowiec i Pasztowa Wola
	Zwiększenie dostępności oferty kulturowej
	Zwiększenie dostępności e-usług publicznych
Projekt Strategiczny nr 3	
	Cyfryzacja usług publicznych
Projekt Strategiczny nr 4	
	Budowa ujęcia wody w miejscowości Borchuchy
	Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym budowa boiska wielofunkcyjnego wraz z terenowymi urządzeniami sportowymi oraz przebudowa boiska przy Zespole Szkół im. ks. prof. Józefa Pastuszki w Rzeczniowie
	Budowa świetlicy wiejskiej w Ciecierówce
	Stworzenie Miasteczka Rowerowego do nauki przepisów ruchu drogowego i praktycznego szkolenia z zakresu ruchu pieszych oraz nauki jazdy na rowerze i motorowerze
	Budowa dróg dla rowerów i tworzenie tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
	Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym budowa kanalizacji na terenie gminy
	Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej
Obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju	
	Obszar Strategicznej Interwencji - lokalny ośrodek wzrostu
	Miejscowości Smart Village
	Obszar predestynowany do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu
	Obszar rewitalizacji
Obszary funkcjonalno-przestrzenne	
	Istniejąca sieć osadnicza
	Obszar istniejącej zabudowy
	Roslinność trawiasta
	Lasy i zadrzewienia
	Sady i plantacje
	Cmentarze
	Grunty orne
Uwarunkowania wodne	
	Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków
	Ujęcia wody
	Obszar szczególnego zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%
	Wody powierzchniowe
	Rzeka
	Strumień, potok lub struga
Infrastruktura techniczna	
	Gazociąg (w budowie)
	Linie elektroenergetyczne średniego napięcia
	Linie elektroenergetyczne niskiego napięcia
	Linia telekomunikacyjna
Sieć komunikacyjna	
	Droga wojewódzka
	Droga powiatowa
Trasy dla rowerów	
	Czerwona
	Niebieska
	Pomarańczowa
	Zielona
	Wiata turystyczna
Wybrane zabytki	
	Kościół parafialny
	Cmentarz parafialny
	Budynek
	Kapliczka

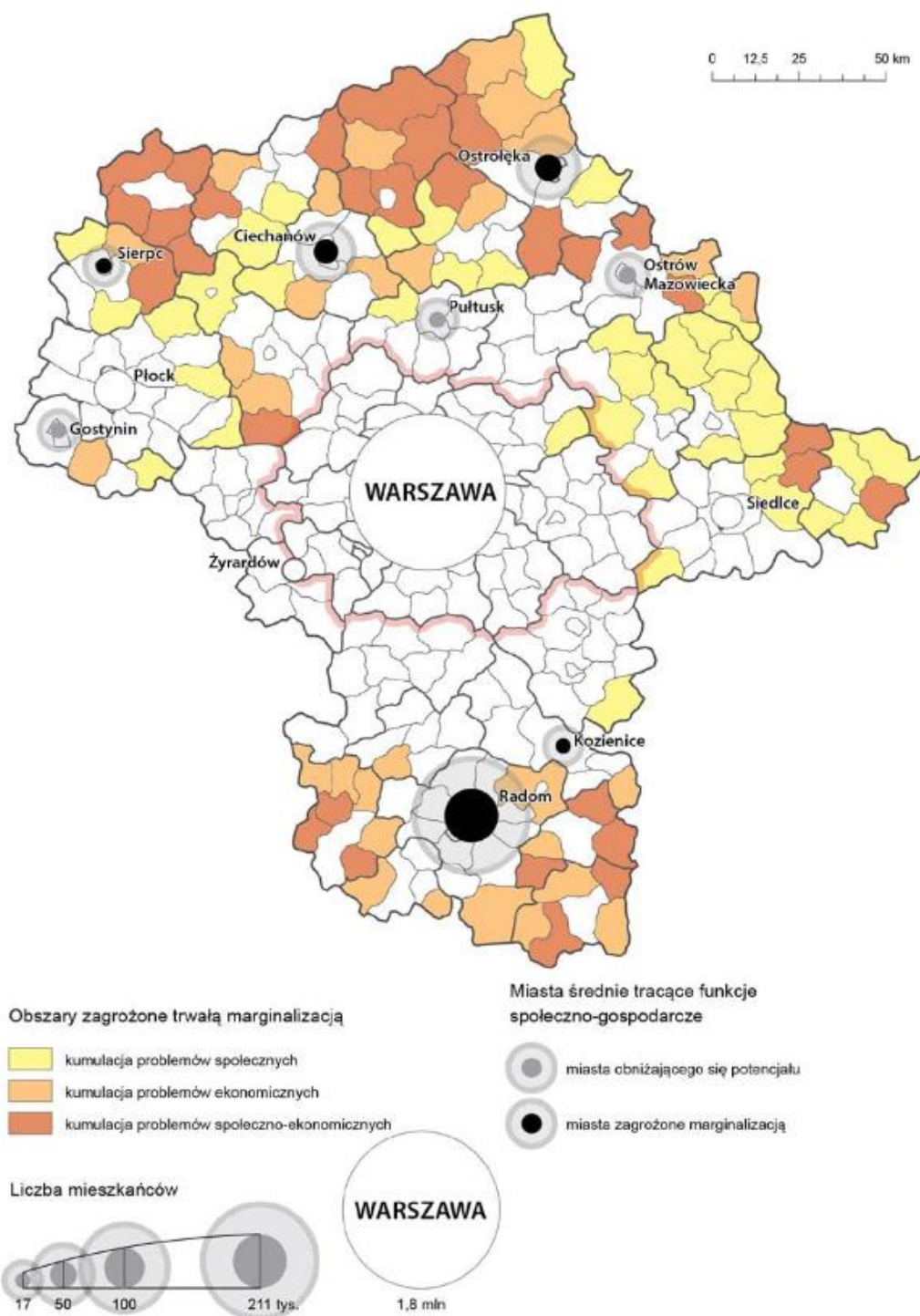
Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzenie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Jedną z gmin znajdujących się na ww. liście jest właśnie Gmina Rzecznów. Gminy zagrożone trwałą marginalizacją zgodnie z KSRR 2030 zostały również przedstawione w *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze* (mapa 10).

Mapa 10 Krajowe obszary strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, str. 78

Ponadto *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze* wyznacza dwa typy obszarów strategicznej interwencji w województwie (mapa 11):

- **problemowe – podregiony NUTS 3:**
 - w regionie Mazowieckim regionalnym: ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski;
 - w regionie Warszawskim stołecznym: warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa;
- **bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:**
 - miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu;
 - miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalnych biegunów wzrostu.

Gmina Rzecznów została zakwalifikowana do OSI problemowych.

7.2 OSI – problemowe:

Skoncentrowane są na szczególnych wyzwaniach o charakterze sektorowym, charakterystycznych dla poszczególnych podregionów, określonych na podstawie analizy zawartej w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego.

7.2.4. Radomski obszar strategicznej interwencji:

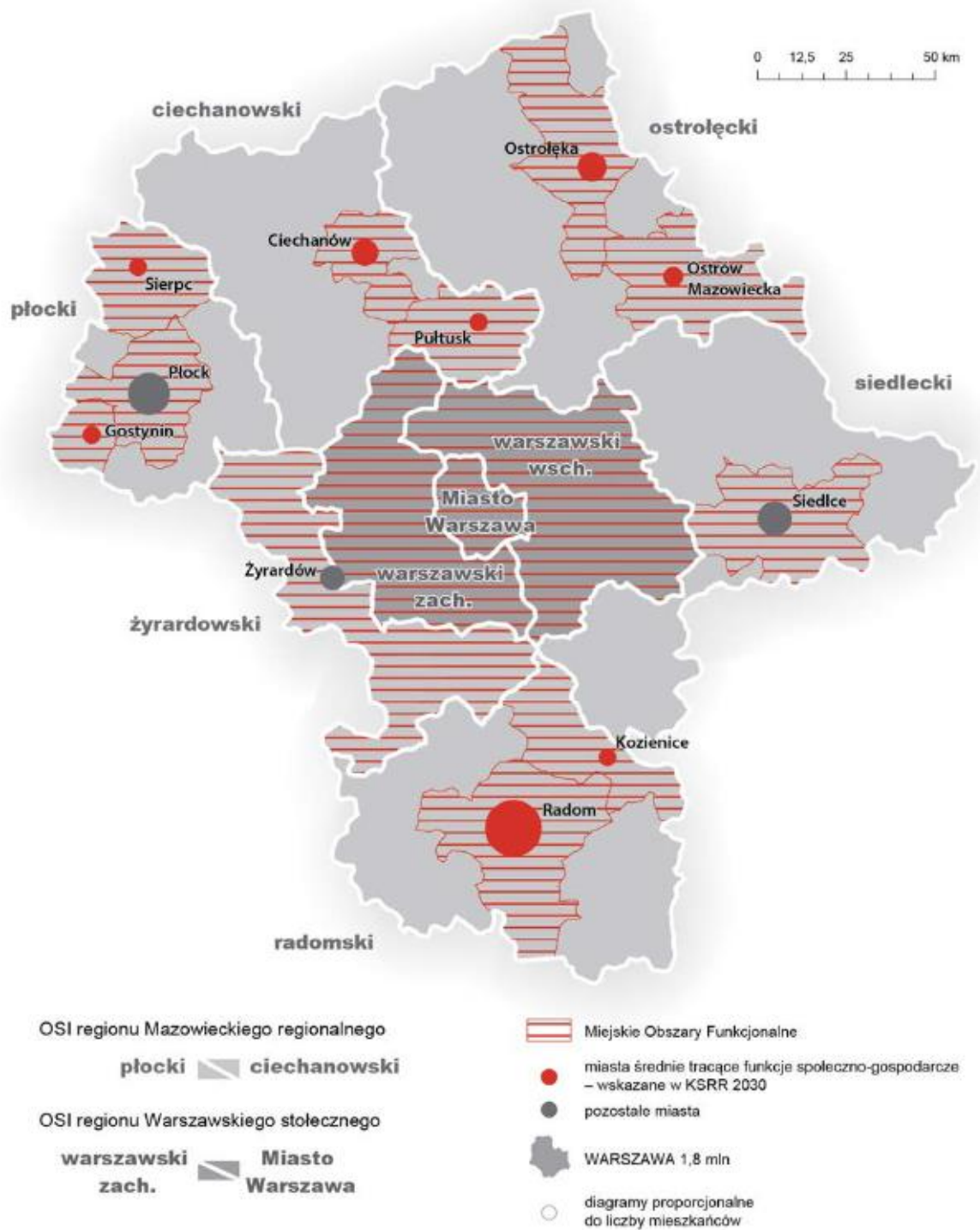
Interwencja w tym obszarze będzie skoncentrowana na pobudzeniu społeczno-gospodarczym, w tym restrukturyzacji branż przemysłowych, aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnieniu bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawie warunków życia mieszkańców. Ponadto szansę na rozwój i wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przetwórstwa żywności, stwarzają specjalizacje produkcji rolniczej podregionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszaru, zwłaszcza za pomocą zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu publicznego i niezmotoryzowanego przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców i wpłynie pozytywnie na ich aktywizację społeczną oraz zawodową. Wspierane będą działania na rzecz podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zwłaszcza poprzez rozwój oferty edukacyjnej, w tym ukierunkowanej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej będzie także kluczowe dla zatrzymania ludzi młodych w podregionie. W tym

celu niezbędna będzie także poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia.

Zakładane działania w OSI radomskim:

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:
 - rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej;
 - zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej;
 - aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi;
 - rozwój instytucji otoczenia biznesu;
 - poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej;
 - rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.
2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:
 - rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków;
 - rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego;
 - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

Mapa 11 Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, str. 77

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* wyznaczono obszary funkcjonalne, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w SRWM 2030+:

- miejski obszar funkcjonalny Warszawy;
- obszary o najniższym dostępie do dóbr i usług;
- wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych;
- wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych.

Gmina Rzecznów została zaliczona m.in. do obszarów o najniższym dostępie do dóbr i usług oraz do wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych.

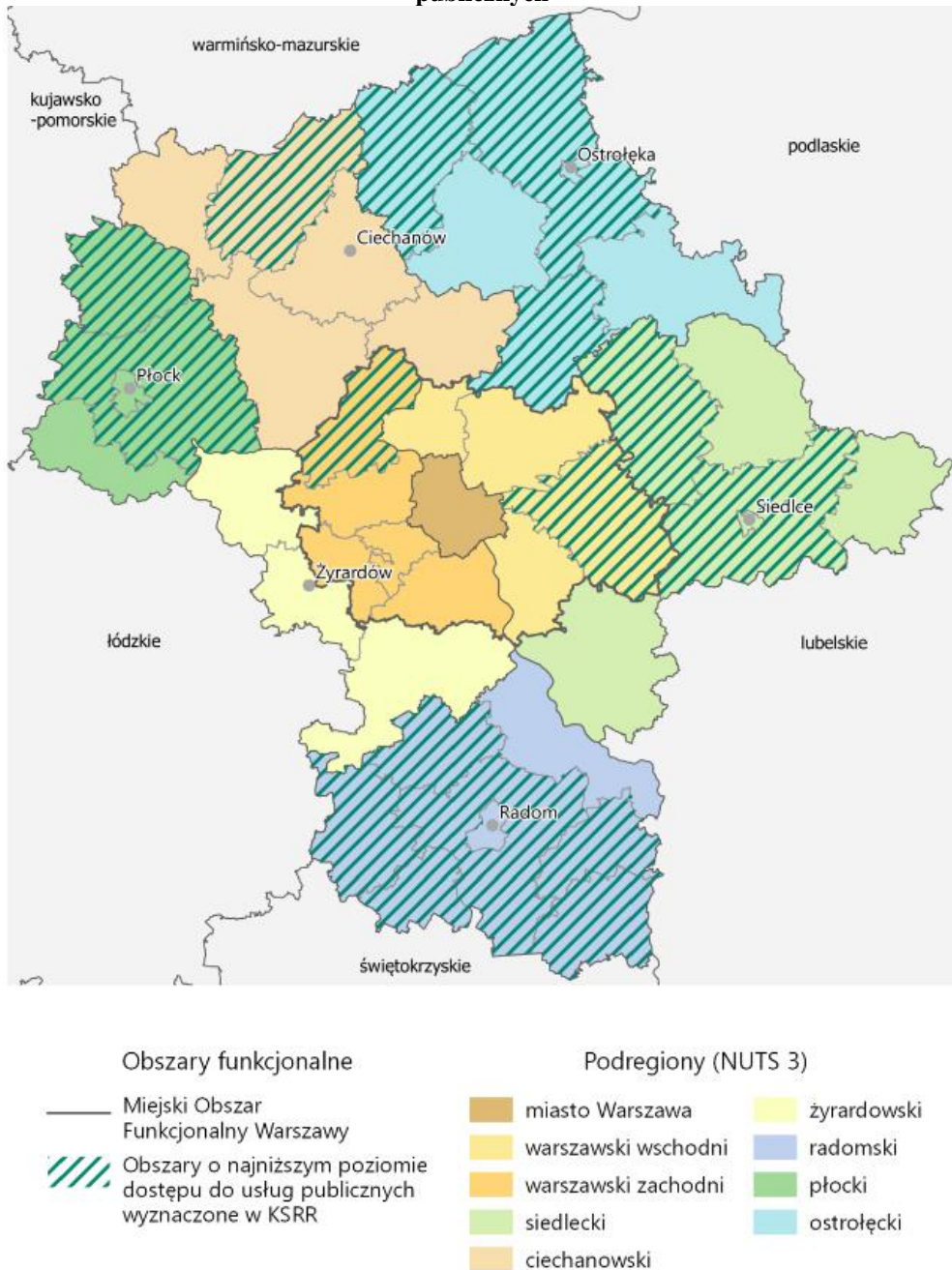
Obszar o najniższym dostępie do dóbr i usług obejmuje następujące rejony:

- obszar radomski – powiaty: białobrzegi, lipski, przysuski, radomski, szydłowiecki, zwoleński;
- obszar siedlecki – powiaty: siedlecki, węgrowski;
- obszar ostrołęcki – powiaty: ostrołęcki, przasnyski, wyszkowski;
- obszar ciechanowski – powiat mławski;
- obszar płocki – powiaty: płocki, sierpecki;
- obszar centralny – powiaty: miński, nowodworski.

Zasady zagospodarowania obszaru:

- działania ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru, poprawę warunków życia mieszkańców, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia (mapa 12).

Mapa 12 Obszary funkcjonalne – MOFW oraz obszary o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, str. 24

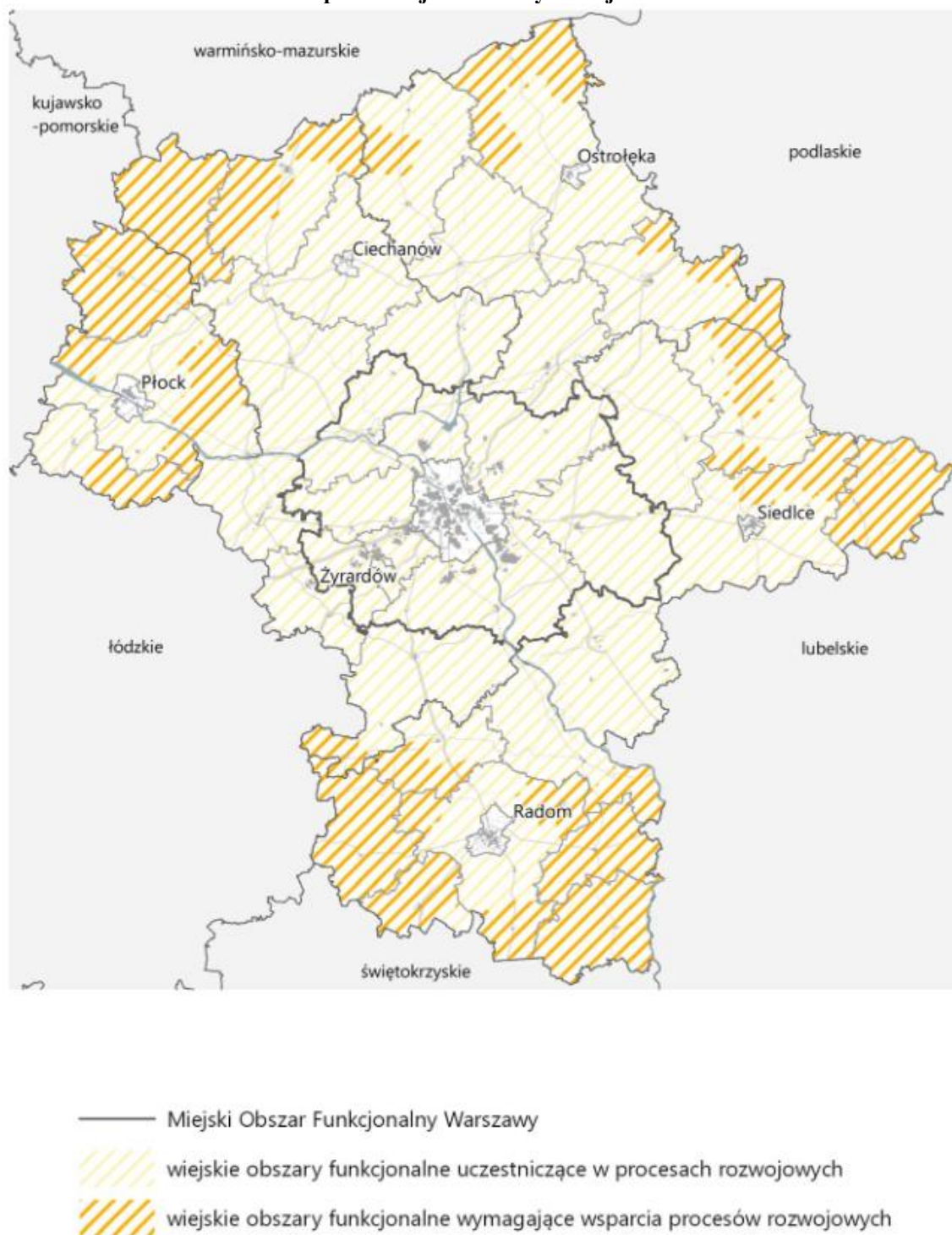
Wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych to obszary położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielkim stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne bariery rozwoju tych obszarów obejmują niską dostępność do usług publicznych, zdekaptalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju, czy słabą jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości

kulturowych, czy innych obszarach gospodarki. Działania dążące do wewnętrznej integracji województwa, poprawy jego spójności, m.in. doinwestowanie takich obszarów, pomogą ograniczać dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (mapa 13).

Zasady zagospodarowania:

- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów;
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III;
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych);
- poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych;
- budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć;
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. Information and Communication Technologies), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług;
- tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych;
- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

Mapa 13 Wiejskie obszary funkcjonalne

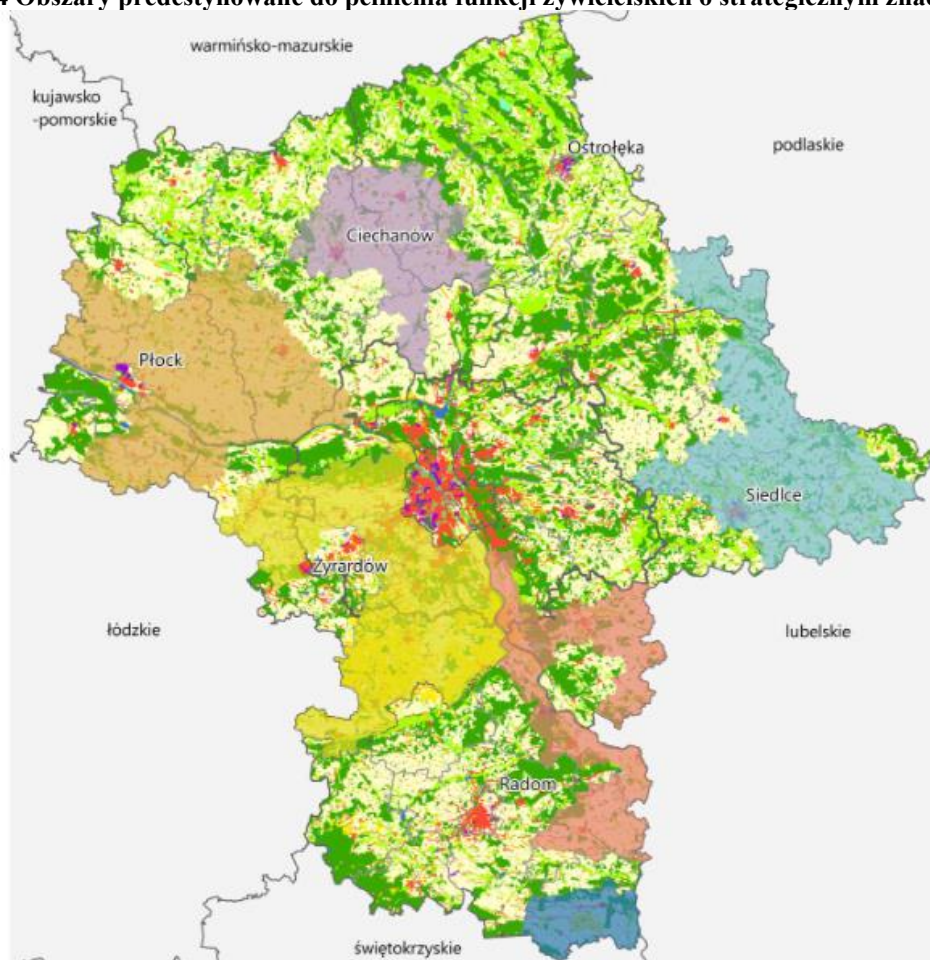
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, str. 26

Ponadto w województwie mazowieckim wyróżnia się strategiczne obszary żywicielskie (SOŻ), które stanowią nie tylko o samowystarczalności żywnościowej województwa, ale są również obszarami o znaczeniu ponadregionalnym (mapa 14). Obejmują one około 1/3 powierzchni województwa i stanowią szczególnie cenny zasób dla produkcji żywności –

charakteryzują się wysokim potencjałem przyrodniczym, wykształconymi specjalizacjami oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej. SOŻ obejmują następujące powiaty:

- płocki;
- opinogórski;
- nadbużański;
- sochaczewsko-grójecki;
- garwolińsko-kozienicki;
- lipski.

Mapa 14 Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu

Obszary żywicielskie

	opinogórski		garwolińsko-kozienicki
	nadbuzzański		sochaczewsko-grójecki
	lipski		płocki

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, str. 81

W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* przewidziano następujące działania:

- przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnianie w SUIKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w MPZP z uwzględnieniem struktury użytków rolnych oraz uwzględnianie położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym;
- ochronę przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w województwie mazowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim);
- ograniczanie przeznaczania najlepszych gleb pod uprawy roślin energetycznych;
- przeciwdziałanie fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw, w tym scalanie gruntów i zagospodarowanie poscaleniowe;
- zachowywanie funkcji towarzyszących produkcji żywności, m.in.: utrzymywanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, zachowywanie wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, utrzymywanie trwałych użytków zielonych dla ochrony bioróżnorodności;
- wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej oraz zwiększanie towarowości gospodarstw rolnych w celu utrzymania wysokiego poziomu i jakości produkcji rolniczej tych obszarów;
- upowszechnianie działań rolno-środowiskowo-klimatycznych zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowanej z ochroną zasobów i walorów przyrodniczych, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego;
- działania na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez budowę i renowację infrastruktury nawadniającej i odwadniającej;
- upowszechnienie działań polegających na wdrożeniu zapisów Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, tzw. programu azotanowego.

Ponadto w Planie zostały wskazane *Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – wiążące ustalenia Planu* m.in.: *Inwestycje celu publicznego w zakresie dróg wojewódzkich*, wśród których znalazła się inwestycja o nazwie *Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Ilża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko*. Droga wojewódzka nr 747 częściowo przebiega przez Gminę Rzecznów. Ww. inwestycja została również ujęta w *Wykazie przedsięwzięć do WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2023–2038* przyjętego *Uchwałą Nr 20/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 lutego 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2038*.

W Planie wskazano również *Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – poziom krajowy i lokalny* jednak żadna ze wskazanych inwestycji nie znajduje się na terenie Gminy Rzecznów.. Dokument zawiera również *Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa*. Zapisy te mogą stanowić propozycje rozwiązań przestrzennych przy formułowaniu stanowisk i wniosków samorządu województwa do polityki przestrzennej państwa oraz jako elementy fakultatywne – do uwzględnienia w dokumentach planistycznych gmin. Gmina Rzecznów została wskazana wśród postulatów w zakresie systemu dróg wojewódzkich, gdzie w Planie postuluje się do ujęcia w dokumentach województwa i sporządzenia studialnej dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie m.in.: *przyjęcia kategorii drogi wojewódzkiej dla dróg powiatowych Odechów–Rzecznów–Siemno–granica województwa (Ostrowiec Świętokrzyski) dla połączenia Lipska z Radomiem i Ostrowcem*.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Rzecznów razem z gminami: Chotcza, Lipsko, Siemno, Solec nad Wisłą (powiat lipski, województwo mazowieckie) oraz Bałtów, Bodzechów, Ćmielów, Kunów i Ostrowiec Świętokrzyski (powiat ostrowiecki, województwo świętokrzyskie) wchodzi w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”. Na mapie 15 przedstawiono granice obszaru LGD.

Mapa 15 Granice Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”

Źródło: Strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność objętego programem rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 – LSR Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”, str. 3

4.2.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano

Obszary strategicznej interwencji to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne. Na terenie Gminy Rzecznów za obszar strategicznej interwencji uznaje się miejscowość Rzecznów, która pełni ważną rolę lokalnego ośrodka obsługi mieszkańców pobliskich terenów. Rzecznów uznano zatem za obszar wzrostu całej gminy.

Rzecznów jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym, stanowi w strukturze gminy najsilniej wyodrębnioną i największą miejscowość pod względem przestrzennym, co wynika z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową. Miejscowość zamieszkiwało w 2021 roku 566 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 58 os/km².

W miejscowości Rzecznów zlokalizowana jest siedziba władz samorządowych. Ponadto znajduje się tutaj szkoła podstawowa, do której uczęszcza najwięcej dzieci (177 w roku szkolnym 2021/2022) spośród szkół zlokalizowanych na terenie gminy oraz przedszkole, do którego w roku szkolnym 2021/2022 uczęszczało 70 dzieci (3 oddziały) – również najwięcej spośród wszystkich oddziałów przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach.

Ponadto w Rzecznowie znajduje się Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej oraz jedna z jedenastu zlokalizowanych na terenie gminy Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

W Rzecznowie mieści się również Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna, która inicjuje samodzielnie różne projekty, korzystając z grantów np. Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży. Placówka współpracuje z wieloma instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami lokalnymi (m.in. szkołami, przedszkolami, Urzędem Gminy, Starostwem Powiatowym, Stowarzyszeniem „Senior”, Stowarzyszeniem Tworzyć Edukować Rozwijać STER, parafiami, Lipskim Centrum Kultury, Biblioteką Pedagogiczną w Lipsku, Państwową Strażą Pożarną w Lipsku, miejscowymi jednostkami OSP). Biblioteka wprowadza atrakcyjne formy warsztatowe, jest organizatorem spotkań literackich i tematycznych, a także wystaw

promujących regionalnych i lokalnych twórców²³. Ponadto w miejscowości działają aktywnie stowarzyszenia oraz dwa kluby sportowe. W Rzecznowie znajduje się również najstarszy zabytek na terenie gminy – kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i św. Restytuta w Rzecznowie²⁴. Parafia założona została w 1585 r. Pierwszy kościół, który uległ pożarowi, był drewniany, stał blisko 100 lat. Pod koniec XVII wieku zbudowano kościół murowany, który został zaliczony do zabytków. Przez kolejne lata kościół był przebudowywany zarówno wewnątrz jak i na zewnątrz. W 1905 r. kościołowi nadano kształt krzyża, którego odnogami są: od południa kaplica patrona kościoła – św. Restytuta, a od północy kaplica Matki Boskiej Bolesnej. Pod kościołem i kaplicami znajdują się groby. Obiekt jest oświetlony dużymi oknami. Ołtarz znajduje się we wschodniej stronie kościoła – utrzymany jest w stylu barokowym, oparty na czterech połączonych kolumnach. W górnej części ołtarza znajduje się obraz Matki Boskiej Niepokalanej. Po obu stronach ołtarza są umieszczeni dwaj aniołowie, trzymający symbole Matki Bożej²⁵.

Rzecznów posiada duży potencjał rozwojowy, który odpowiednio stymulowany może przyczynić się do rozwoju nie tylko samej miejscowości, ale również całej gminy. W związku z tym należy podjąć działania zmierzające do odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni oraz wspierania jakości i dostępności usług świadczonych w instytucjach znajdujących się w miejscowości, w tym: usług edukacyjnych, administracyjnych, zdrowotnych oraz kulturalnych.

Wskazany w Strategii projekt strategiczny nr 1 *Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu* jest w całości ukierunkowany na wzmocnienie potencjału rozwojowego Rzecznowa i odpowiada wskazanym powyżej rekomendacjom. Realizacja projektu strategicznego na wyznaczonym OSI koncentruje się na wdrożeniu koncepcji Smart Villages, która będzie obejmowała zagospodarowanie miejscowości, w tym rewitalizację jej centrum w celu wzmocnienia dotychczasowych funkcji i wykreowania nowych oraz zbudowania rekreacyjnego i usługowego charakteru, który będzie integrował obecnych i przyszłych mieszkańców. Ponadto zostanie również podjęty szereg działań ukierunkowanych na rozszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców gminy, aby zapewnić im wszystko, czego potrzebują na miejscu. Projekt oprócz zadań inwestycyjnych zakłada również inicjatywy, które

²³ Oficjalna strona Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rzecznowie, rzcziow.naszabiblioteka.com

²⁴ Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl, stan na dzień 30 września 2022 r.

²⁵ Oficjalna strona Gminy Rzecznów, rzcziow.pl

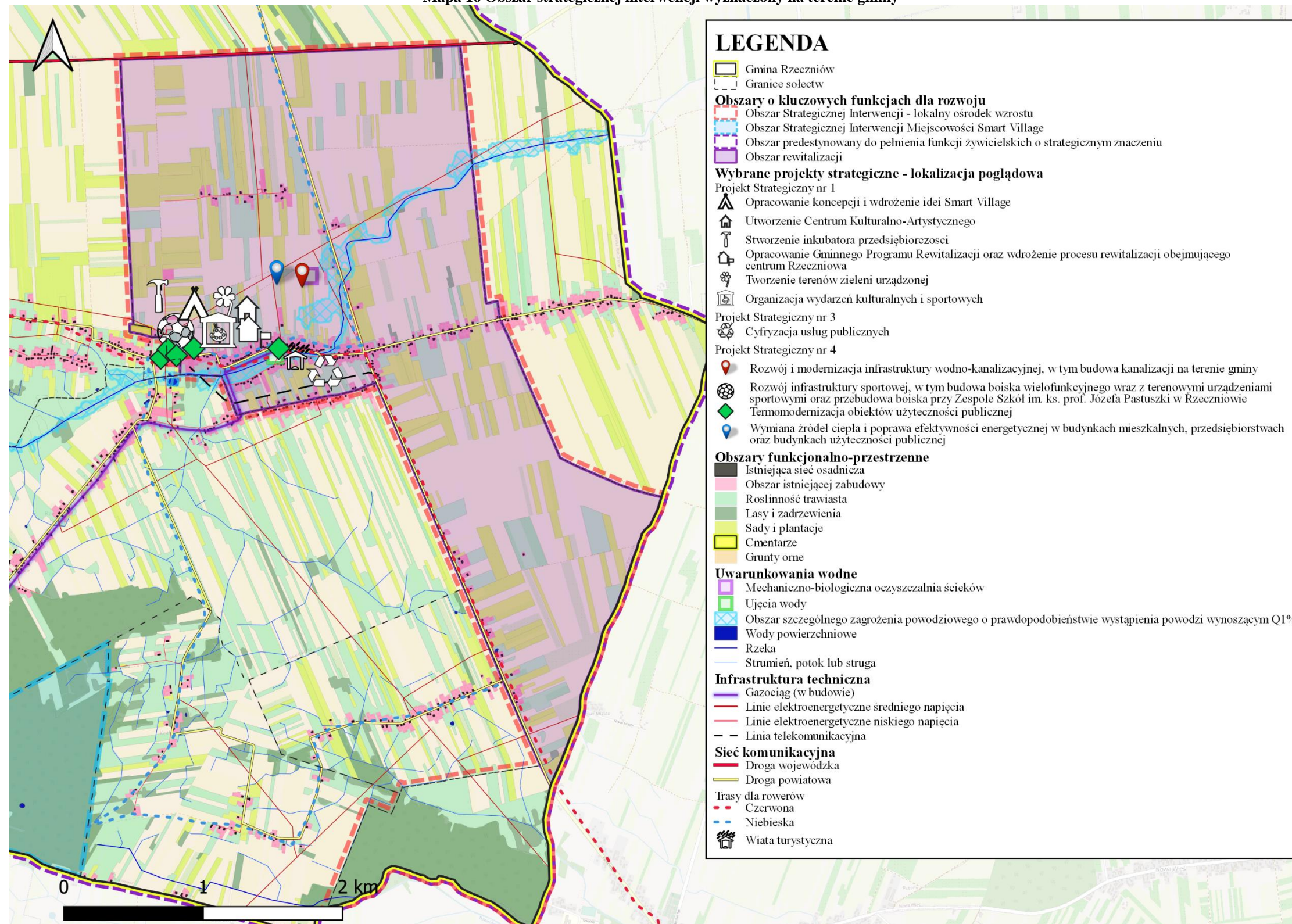
mają na celu wzmocnienie tożsamości lokalnej, a także pobudzenie aktywność społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.

Efektom opisanych działań będzie podniesienie atrakcyjności gminy jako miejsca do zamieszkania, kształcenia się oraz pracy, w którym można aktywnie odpoczywać, a podstawą rozwoju jest wykorzystanie potencjału osiedleńczego oraz kapitału społecznego gminy. Rezultatem realizowanych zadań będzie:

- poprawa jakości życia;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- zapewnienie ładu przestrzennego;
- zwiększenie bezpieczeństwa;
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej;
- poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych;
- wzmocnienie kapitału społecznego;
- integracja mieszkańców.

Na mapie 16 przedstawiono lokalny obszar strategicznej interwencji. Zaprezentowano orientacyjną lokalizację projektów, które będą realizowane w ramach niniejszej Strategii na terenie OSI.

Mapa 16 Obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą dwuletnich zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 2 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów*, 2022 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie w raportach co 2 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji

będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnozy, czyli według stanu na koniec 2021 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. Strategii. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Wójt Rzecznowa. Wyznaczy on Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach dwuletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030

Wójt
<ul style="list-style-type: none">• wdrażanie – stymulowanie działań;• integrowanie zasobów.
Rada Gminy
<ul style="list-style-type: none">• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii;• wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych;• akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii;• analizowanie postępów wdrażania Strategii;• przyjmowanie aktualizacji Strategii;• uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Koordynator ds. Strategii
<ul style="list-style-type: none">• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców;• inicjacja realizacji działań priorytetowych;• koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii – sporządzanie co 2 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 2 lata;• udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji;• poszukiwanie nowych źródeł finansowania;• ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji;• pełnienie funkcji koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, partnerzy
<ul style="list-style-type: none">• realizacja poszczególnych zadań i projektów;• przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Koordynatora ds. Strategii;• sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania;• zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

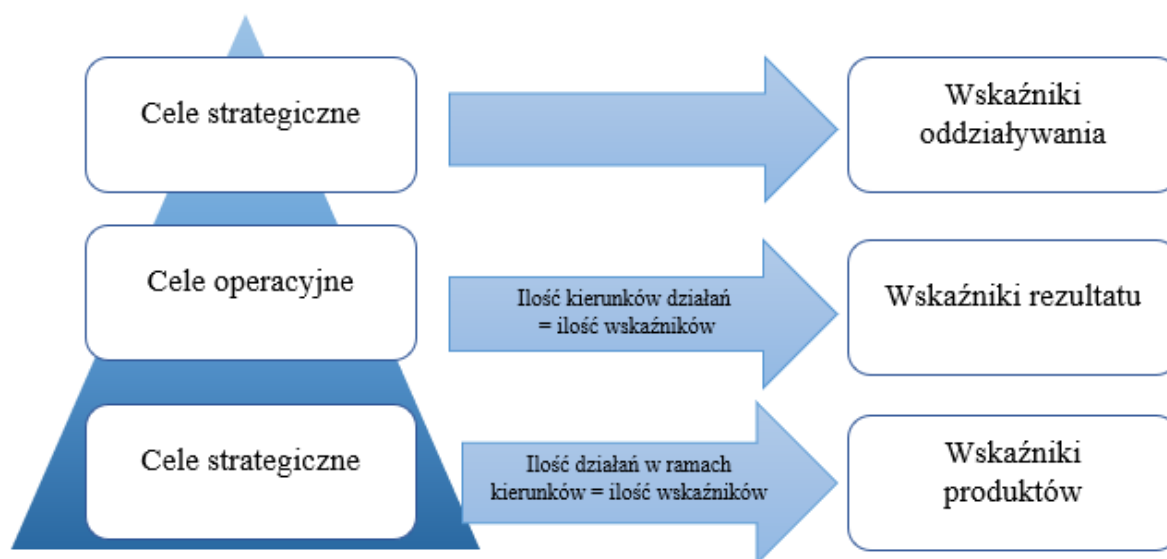
Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i działań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 2 lata i jest realizowany do końca czerwca kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2023–2024, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2025 r. Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów

z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy w Rzecznowie, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników. W tabeli 13 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju, natomiast w tabelach 14 i 15 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu.

Z racji, iż Strategia jest dokumentem o charakterze planistycznym, wyznaczone cele mają charakter długofalowy oraz odnoszą się do perspektywy po zakończeniu realizacji jej założeń. Osiągnięcie wyników określonych dla stanu docelowego – po realizacji Strategii tj. na koniec 2030 r. – oznaczało będzie powodzenie podejmowanych działań oraz pozwoli stwierdzić, iż kierunki rozwoju określone były zgodnie z aktualnymi potrzebami. Miernikiem rozwoju są wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzenno-środowiskowej obszaru. Na schemacie 5 przedstawiono powiązania głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami niezbędnymi do zmierzenia ich realizacji, tj. celów strategicznych ze wskaźnikami oddziaływania, celów operacyjnych ze wskaźnikami rezultatu oraz kierunków działań ze wskaźnikami produktu.

Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W toku prac nad Strategią zostały określone cele strategiczne oraz kierunki działań, które mają doprowadzić do kluczowych zmian w gminie. Aby to osiągnąć zaplanowano również konkretne działania, którymi są m.in. przewidziane do realizacji projekty.

W związku z powyższym zdefiniowano także oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. W celu skutecznego monitorowania rezultatów przedstawiono wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu wraz z ich wartościami bazowymi, śródkresowymi oraz docelowymi.

Realizacja wskaźników opisanych w tabelach 13–15 pozwoli zweryfikować czy zaplanowane działania w obszarze gospodarczym, społecznym oraz przestrzenno-środowiskowym przynoszą efekty.

W sferze społecznej zakładanym rezultatem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców, tak aby stali się zintegrowaną społecznością, która wspólnymi inicjatywami dba o dobrostan każdej grupy społecznej. W tym celu będą podejmowane działania na rzecz m.in.: rozwoju opieki żłobkowej, przedszkolnej i szkolnej, opieki zdrowotnej oraz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego*;
- wskaźników rezultatu takich jak m.in.: *liczba osób korzystających z dostępnych usług publicznych*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami*.

W sferze gospodarczej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, co przełoży się na wzrost ich dochodów oraz na rozwój gospodarczy gminy. W tym celu będą podejmowane działania wspierające zakładanie i prowadzenie działalności czy edukację przez całe życie. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym czy osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą na skutek działania inkubatora przedsiębiorczości*;

- wskaźników produktów, takich jak m.in.: *liczba stworzonych inkubatorów przedsiębiorczości.*

W sferze przestrzenno-środowiskowej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie stworzenie uporządkowanej i bezpiecznej przestrzeni na całym obszarze objętym Strategią, która charakteryzuje się czystym środowiskiem. W tym celu będą podejmowane działania obejmujące poprawę stanu infrastruktury technicznej, wprowadzające plan zagospodarowania przestrzennego czy ograniczające niską emisję. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności oraz nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności;*
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych;*
- wskaźników produktów, takich jak m.in.: *udział powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%].*

Tabela 13 Wskaźniki oddziaływania rozwoju

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika dla gminy na koniec:
		2021 r.	2021 r.	2021 r.	2030 r.
Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca					
1.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	6,8	4,0	4,0	Osiągnięcie wartości poniżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
2.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	49	49	41	Utrzymanie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju w 2030 roku
3.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	51	128	97	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
4.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	782	1 683	1 276	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
5.	Podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	135	285	216	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
6.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	648	1 093	909	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
7.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca [zł]	7 673	8 504	7 226	Utrzymanie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju w 2030 roku
8.	Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 639	4 736	3 479	Osiągnięcie wartości odpowiadającej co najmniej 80% wskaźnika dla kraju w 2030 roku
9.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca [zł]	7 298	8 012	6 870	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla województwa w 2030 roku
10.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca [zł]	2 602	978	1 024	Utrzymanie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju w 2030 roku
11.	Wydatki bieżące ogółem na 1 mieszkańca [zł]	4 739	7 035	5 859	Nie większe niż średnia krajowa

Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego						
12.	Liczba ludności ogółem		4 092	5 512 794	37 907 704	Wzrost o co najmniej 2,5% (4 194)
13.	Gęstość zaludnienia (os./km ²)		40	155	121	Wzrost o co najmniej 10% (44)
14.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	17,8	19,4	18,4	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		w wieku produkcyjnym	58,2	59,0	59,1	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		w wieku poprodukcyjnym	24,0	21,6	22,5	Osiągnięcie wartości poniżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
15.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1 000 mieszkańców)		-12,6	-3,5	-5,0	Osiągnięcie wskaźnika na poziomie dodatnim
16.	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności		1,0	2,4	0,1	Utrzymanie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju
17.	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego		52	65	66	Utrzymanie wartości poniżej średniej dla województwa i dla kraju w 2030 roku
18.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat		613	925	883	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla województwa i kraju w 2030 roku
19.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców ogółem		122	151	186	Utrzymanie wskaźnika poniżej średniej wartości dla województwa i kraju w 2030 roku
Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko						
20.	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	84,9	90,9	92,4	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
		sieć kanalizacyjna	27,5	70,5	71,9	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla województwa i kraju w 2030 roku
		sieć gazowa	0,0	55,6	54,8	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku

21.	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności	1,7	3,2	2,9	Osiągnięcie wartości powyżej średniej wskaźnika dla kraju i województwa w 2030 roku
-----	---	-----	-----	-----	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 14 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2021 r.)	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)
WSKAŹNIKI REZULTATU						
Cel operacyjny 1.1. Aktywizacja gospodarcza gminy						
1.	Liczba osób, które podjęły działalność gospodarczą na skutek działania inkubatora przedsiębiorczości	os./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	80	200
Cel operacyjny 1.2. Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju						
2.	Liczba osób korzystających z dostępnych e-usług publicznych	os./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1 250	2 500
Cel operacyjny 2.1. Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji						
3.	Liczba osób korzystających z nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów sportowych	os./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	3 500	30 000	45 000
Cel operacyjny 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej						
4.	Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych	os./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1 500	5 000
Cel operacyjny 3.1. Ochrona i poprawa jakości środowiska						
5.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1 350	2 900
Cel operacyjny 3.2. Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych						
6.	Ludność mieszkająca na obszarach zrewitalizowanych	os.	Urząd Gminy w Rzecznowie	566	600	750

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 15 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2021 r.)	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2026 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
WSKAŹNIKI PRODUKTU						
Kierunek działań 1.1.1. Wykorzystanie zasobów gminy						
1.1.1.1.	Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych obiektów kulturowych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	0	1
1.1.1.2.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych promujących twórczość lokalną oraz tradycję	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	3	25	50
1.1.1.3.	Liczba przeprowadzonych szkoleń rolników w zakresie przemysłu rolno-spożywczego	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	7	30
1.1.1.4.	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz wspierania rozwoju sieci współpracy	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	10	25
Kierunek działań 1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców						
1.1.2.1.	Liczba stworzonych inkubatorów przedsiębiorczości	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	0	1
1.1.2.2.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	8	16
1.1.2.3.	Liczba wdrożonych programów podnoszących kompetencje kluczowe mieszkańców	sz./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	3	18
Kierunek działań 1.2.1. Cyfryzacja						
1.2.1.1.	Liczba dostępnych cyfrowych usług publicznych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	10
1.2.1.2.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	15	25
1.2.1.3.	Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o prędkości 100 Mb/s	%	Urząd Gminy w Rzecznowie	35	90	100

1.2.1.4.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie cyberbezpieczeństwa	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	12	20
Kierunek działań 1.2.2 Kreowanie lokalnego rynku pracy						
1.2.2.1.	Liczba podjętych działań wspierających osoby zakładające lub prowadzące działalność gospodarczą	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	10	18
1.2.2.2.	Liczba programów aktywizujących bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	6	15
1.2.2.3.	Liczba podjętych działań wspierających zrównoważone inwestycje zewnętrzne	Szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	8	16
Kierunek działań 2.1.1 Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców						
2.1.1.1.	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1	2
2.1.1.2.	Liczba zorganizowanych zajęć sportowych	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	7	20
2.1.1.3.	Liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	12	17
Kierunek działań 2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia						
2.1.2.1.	Liczba akcji promujących idee uczenia się przez całe życie	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	4	8
2.1.2.2.	Liczba zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży uzdolnionej	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	9	15
2.1.2.3.	Liczba nowo utworzonych oddziałów przedszkolnych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1	2
Kierunek działań 2.2.1. Włączenie i integracja społeczna						
2.2.1.1.	Liczba podjętych działań zapewniających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	13	24
2.2.1.2.	Liczba dodatkowo wprowadzonych usług z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	4

2.2.1.3.	Liczba utworzonych klubów seniora	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	0	1
2.2.1.4.	Liczba działań wspomagających kreowanie liderów lokalnych	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	3	8
Kierunek działań 2.2.2 Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej						
2.2.2.1.	Liczba przeprowadzonych konsultacji z mieszkańcami, dotyczących planowanego rozwoju gminy	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	8	13
2.2.2.2.	Liczba działań podjętych w zakresie inwentaryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1	3
2.2.2.3.	Liczba działań podjętych w celu podniesienia świadomości kulturowej	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	5
2.2.2.4.	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz wzmocnienia współpracy z powiązаныmi funkcjonalnie obszarami	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	13	24
Kierunek działań 3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu						
3.1.1.1.	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	5	10
3.1.1.2.	Liczba wymienionych niskosprawnych kotłów na paliwa stałe	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	150	400
3.1.1.3.	Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	3	7
3.1.1.4.	Powierzchnia z wybudowaną lub zmodernizowaną zieloną infrastrukturą w celu przystosowania do zmian klimatu	ha	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	1	3
3.1.1.5.	Liczba wspartych obiektów małej retencji i bioretencji	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	5	12
3.1.1.6.	Liczba powstałych magazynów energii	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	4	10
3.1.1.7.	Liczba podjętych działań zabezpieczających potrzeby służb ratowniczych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	7	13
Kierunek działań 3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej						
3.1.2.1.	Długość wybudowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	km	Urząd Gminy w Rzecznowie	102	125	140

3.1.2.2.	Liczba działań promujących idee gospodarki obiegu zamkniętego	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	3	6
3.1.2.3.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu zapobieganiu klęskom żywiołowym	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	8
3.1.2.4.	Liczba zmodernizowanych/nowowytbudowanych obiektów dostosowanych do potrzeb mieszkańców w każdym wieku	szt./rok	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	5
Kierunek działań 3.2.1. Rewitalizacja i kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej						
3.2.1.1.	Powierzchnia obszaru objętego Gminnym Programem Rewitalizacji	ha	Urząd Gminy w Rzecznowie	1,5	4,25	7,5
3.2.1.2.	Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	3	5
3.2.1.3.	Udział powierzchni gminy objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	50	100
3.2.1.4.	Liczba podjętych działań zapobiegających rozpraszaniu zabudowy	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	4	8
3.2.1.5.	Powierzchnia nowo powstałych lub zmodernizowanych miejsc rekreacji	ha	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	0,2	1,5
Kierunek działań 3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej						
3.2.2.1.	Długość powstałych dróg dla rowerów	km	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2,5	6
3.2.2.2.	Liczba zmodernizowanych źródeł oświetlenia ulicznego	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	526	706	706
3.2.2.3.	Liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych	szt.	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	2	4
3.2.2.4.	Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg gminnych	km	Urząd Gminy w Rzecznowie	0	13	18

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii Rozwoju może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju, Wójt Rzecznowa, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Gminy lub 50 mieszkańców. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania;
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii;
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej;
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru;
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W tabeli 16 przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 16 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rzecznów [SUiKZP]</i>	od 2014 r.	Aktualny, zgodny z dokumentem Strategii. Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2.	<i>Program rewitalizacji Gminy Rzecznów na lata 2016–2022</i>	2016–2022	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.
3.	<i>Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Rzecznów</i>	2010–2032	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
4.	<i>Program ochrony środowiska dla Gminy Rzecznów na lata 2016–2019 z perspektywą do roku 2023</i>	2016–2023	Dokument aktualny, zgodny z założeniami Strategii.
5.	<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rzecznów na lata 2016–2022</i>	2016–2020	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu należy zachować spójność z zapisami Strategii.

Źródło: Opracowanie własne

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju Gminy Rzecznów istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, złożenie propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenie uwag i opinii zarówno do projektu *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzecznów*, jak i projektu samej Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.) oraz zgodnie z *Uchwałą XLIX.274.2022 Rady Gminy Rzecznów z dnia 30 listopada 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji w dniach03.2023–....04.2023* odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–4 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w terminie od dnia04.2023 r. do dnia05.2023 r. w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: urząd@rzecznów.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – Strategia Rzecznów”;
 - b) drogą korespondencyjną tradycyjną na adres Urzędu Gminy w Rzecznowie, Rzecznów 1, 27-353 Rzecznów, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – Strategia Rzecznów”;
 - c) bezpośrednio do sekretariatu lub dziennika podawczego w budynku Urzędu Gminy w Rzecznowie, w godzinach pracy Urzędu;
2. Spotkania otwartego, umożliwiającego omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Spotkanie odbyło się w dniu04.2023 r. o godz., wzięło w nim udział osób.
3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy w Rzecznowie, Rzecznów 1, 27-353 Rzecznów, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu w dniu 04.2023 r. w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (rzecznów.pl) w formie publikacji Ogłoszenia Wójta Gminy Rzecznów w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*;
- na stronie Urzędu Gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (rzecznów.biuletyn.net) w formie publikacji Ogłoszenia Wójta Gminy Rzecznów w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*;
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy Rzecznów.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* dostępne były od04.2023 r:

- w wersji papierowej w budynku Urzędu Gminy w Rzecznowie, w sekretariacie oraz dzienniku podawczym;

- w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Rzecznów (rzeczniov.biuletyn.net) i na stronie internetowej gminy (rzeczniov.pl).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w dniu04.2023 o godz. w W spotkaniu uczestniczyło osób. Podczas spotkania przedstawiono główne założenia programowe i wdrożeniowe dokumentu tj. wizja, misja, cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im działaniami, a także zakres rzeczowy projektów strategicznych, które planowane są do realizacji przez samorząd gminy. Przedstawione zostały również założenia przestrzenno-funkcjonalne, w tym model funkcjonalno-przestrzenny. Podczas spotkania

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminieformularze uwag oraz 1 pismo w sprawie zaopiniowania *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* od Dyrektora RZGW w Warszawie.

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40) pismem z dnia04.2023 r. Wójt Rzeczniowa zawniósł o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W dniu2023 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego Opinia stanowi załącznik do ww. uchwały. Zarząd Województwa wydał opinię

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Gminy Rzecznów jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, przeprowadzono dwa badania ankietowe wśród mieszkańców gminy, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i lokalnych środowisk gospodarczych oraz instytucji publicznych, środowisk edukacyjnych i kulturalnych. W dniach 22.11–08.12.2022 r. przeprowadzono badanie ankietowe na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięły 62 osoby. Ankieta obejmowała 2 części: w pierwszej należało ocenić w skali od 1 do 5 poszczególne obszary funkcjonowania gminy, natomiast w drugiej części ankietowany określał maksymalnie trzy najważniejsze priorytety, które mogą mieć wpływ na rozwój gminy oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju – raport z ankiety stanowi załącznik do Diagnozy.

Pierwsze pytanie dotyczyło kilkudziesięciu dziedzin funkcjonowania gminy, które respondenci oceniali w skali od 1 do 5. Najwyżej ocenionymi przez ankietowanych obszarami funkcjonowania gminy (suma ocen 4 i 5) są: „Dostępność sieci wodociągowej” – 74%, „Dostępność usług/możliwości zakupów artykułów codziennego użytku” – 74%, „Walory przyrodniczo-krajobrazowe” – 58% oraz „Jakość i dostępność edukacji na poziomie podstawowym” – 58%. Najgorsze oceny (suma ocen 1 i 2) otrzymały następujące obszary: „Dostęp do miejsc pracy” – 69%, „Jakość i dostępność opieki żłobkowej” – 76% (na obszarze

gminy nie ma żłobka ani klubu malucha) oraz „Połączenia komunikacyjne z otoczeniem zewnętrznym” – 63%.

W drugiej części ankietowani wskazywali maksymalnie po trzy priorytety, które miałyby wpłynąć na rozwój gminy i rozwiązanie istniejących problemów. Wśród najczęściej wskazywanych odpowiedzi znalazły się: „Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze gminy” – 56%, „Tworzenie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców” – 35%, „Rozwój turystyki” – 29% oraz „Zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej” – 27%.

W dniach 21.12.2022–27.01.2023 r. przeprowadzono badanie ankietowe w celu poznania opinii ankietowanych na temat możliwych kierunków rozwoju gminy. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięły 132 osoby. Ankieta obejmowała 3 części: w pierwszej należało wymienić 2 potencjały gminy, na których powinien bazować jej rozwój, w części drugiej ankietowany określał dwa główne kierunki rozwoju gminy, natomiast w trzeciej części respondent określał maksymalnie dwa kierunki, z którymi miałyby być utożsamiana w przyszłości Gmina Rzecznów. Wyniki ankiet wskazują na to, że najważniejszym kierunkiem rozwoju gminy powinien być, zdaniem mieszkańców: rozwój funkcji gospodarczej gminy. Wyniki badania wyraźnie wskazują, iż w przyszłości Gmina Rzecznów powinna być utożsamiana jako gmina atrakcyjna do osiedlania się oraz atrakcyjna do inwestowania.

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii przeprowadzono także nabór fiszek w terminie 31.01–15.02.2023 r. Wpłynęły 4 fiszki, w których przedstawiono propozycje projektów do realizacji, sprzyjających rozwojowi obszaru w perspektywie do 2030 roku. Fiszki projektowe można było składać osobiście, drogą elektroniczną lub korespondencyjnie na adres Gminy Rzecznów. Niepodpisane czytelnie imieniem i nazwiskiem, złożone w innej formie niż na załączonym formularzu lub po upływie wyznaczonego terminu – nie były przyjmowane. Po zaakceptowaniu złożonej propozycji oraz przeprowadzeniu ewentualnych konsultacji z autorami wybranych projektów, zostały one zamieszczone w dokumencie, w celu umożliwienia ich autorom pozyskania dofinansowania na ich realizację w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Proponowane projekty musiały wpisywać się w zaplanowane dla obszaru cele, których osiągnięcie pozwoli na zrealizowanie założonej wizji. Fiszkę mogli przysyłać mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Organem właściwym do rozpatrzenia propozycji projektów był zespół pracowników Urzędu Gminy Rzecznów.

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badań ankietowych, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:.....

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne:

- projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, przeprowadzone w dniach r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych projektu dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Mieszkańcy informowani byli o konsultacjach poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Rzecznowie. Uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego.

W przypadku konsultacji Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został *Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt 2, art. 58 ust. 1 pkt 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5-6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu r. do Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, wskazano również powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Gminy*

Rzecznów na lata 2023–2030 zawiera 4 projekty strategiczne, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Działania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu, będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii przedstawiono zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu r. do Urzędu Gminy w Rzecznowie wpłynęło pismo, znak od Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, w którym stwierdzono, że dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*

W dniu r. do Urzędu Gminy w Rzecznowie wpłynęło pismo, znak od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (dalej: Regionalny Dyrektor) dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, w którym stwierdzono, iż

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju	35
Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele.....	37
Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi.....	59
Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030.....	128
Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	129

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT.....	24
Tabela 2 Analiza SWOT.....	25
Tabela 3 Drzewo problemów	33
Tabela 4 Drzewo celów	34
Tabela 5 Plan operacyjny	39
Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1	48
Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2	51
Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3	53
Tabela 9 Projekt strategiczny nr 4	55
Tabela 10 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2022–2030	64
Tabela 11 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	70
Tabela 13 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu.....	71
Tabela 14 Wskaźniki oddziaływania rozwoju.....	132
Tabela 15 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii.....	135
Tabela 16 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	136
Tabela 17 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii.....	142

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Rzecznów na tle województwa mazowieckiego	8
Mapa 2 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Rzecznów	92
Mapa 3 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Rzecznów.....	93
Mapa 4 Mapa geologiczna Gminy Rzecznów	94
Mapa 5 Gmina Rzecznów – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego.....	98
Mapa 6 Gmina Rzecznów – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	99
Mapa 7 Mapa Standardów infrastruktury rowerowej i koncepcji tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim – Trasy rowerowe wskazane do realizacji w perspektywie do 2030 roku	104
Mapa 8 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego – stan zagospodarowania	105
Mapa 9 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Rzecznów	107
Mapa 10 Krajowe obszary strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	110
Mapa 11 Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego	113
Mapa 12 Obszary funkcjonalne – MOFW oraz obszary o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych	115
Mapa 13 Wiejskie obszary funkcjonalne	117
Mapa 14 Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu	118
Mapa 15 Granice Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”	121
Mapa 16 Obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy	125

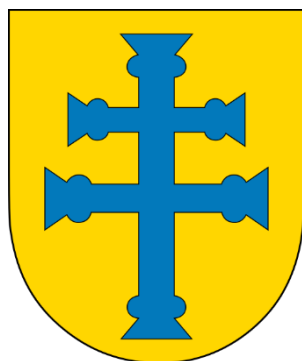
Spis rysunków

Rysunek 1 Legenda do treści mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego – stan zagospodarowania	106
Rysunek 2 Legenda do mapy Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Rzecznów	108

Spis załączników

1. Wyniki badania ankietowego nr 2 – etap planistyczny.
2. Ewaluacja ex-ante.

Załącznik nr 1
do „Strategii rozwoju Gminy Rzecznów na lata
2023–2030”

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO
przeprowadzonego w dniach 21.12.2022–27.01.2023 r.
podczas procesu planistycznego

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.